

'TL'YE GEÇİŞ ZAMANI GELDİ'

MERKEZ BANKASI
BAŞKANI İSTANBULLU
SANAYİCİYLE
BULUŞTU

Merkez Bankası Başkanı Hafize Gaye Erkan, **Istanbul Sanayi Odası** Meslek Komiteleri Toplantısı'na katıldı. Erkan, ISO Başkanı Bahçivan'ın "Biz TL'nin gereğinden fazla değerli kılınmasına da gereğinden fazla değerinin düşürülmesine da karşıyız" şeklindeki sözlerine karşılık, "TL'ye geçiş zamanı geldi" dedi.

EKONOMİ SERVİSİ

ISTANBUL Sanayi Odası (ISO) dün Merkez Bankası Başkanı Hafize Gaye Erkan'ı ağırladı. Erkan, ISO Meslek Komiteleri Toplantısı'nda İstanbullu sanayicilere bir sunum yaptı. Toplantıda ISO Başkanı Erdal Bahçivan'ın konuşmasındaki ifadeler de dikkat çekiciydi. Toplantının odak noktasını ise enflasyon ve TL'nin değeri oluşturdu.

NE ÇOK DEĞERLİ NE DEĞERSİZ TL

ISO Başkanı Bahçivan, son yıllarda ülkede rasyonel ekonomi politikalarından uzaklaşmış olmasının ortaya çıkardığı ciddi sorunlar ve tahribatlar yarattığını, bunun üretim hayatını ve sanayicileri olumsuz etkilediğini belirtti. "Geçmiş dönemlerden sarkan olumsuzluklar, iş hayatımızda hala bazı açılardan varlığını koruyor" diyen Bahçivan, gerek Türkiye ekonomisi gerekse sanayi ve sanayici için en önemli güvencenin finansal istikrar olduğunun altını çizdi.

Sanayiciler olarak döviz kuru konusundaki duruşlarının net olduğunu belirten Bahçivan, şunları söyledi: "Biz TL'nin değerinin düşmesine dönük ve yüksek volatilité konusunda hassasız. Fakat bazen TL'yi gereğinden fazla değerli kılan Merkez Bankası politikalarının da Türk reel sektörünün rekabet gücünü nasıl azalttığını yakından biliyoruz. Kısacası biz TL'nin gereğinden fazla değerli kılınmasına da, TL'nin değerinin gereğinden fazla düşürülmesine de karşıyız. Umuyoruz ki önümüzdeki dönemde fon girişlerinde hız artacak. Böylece bu süreç Merkez Bankamızın rezerv artış politikasıyla da desteklenerek, kurlardaki aşırı volatilitenin önüne geçebilecek desteklerin oluşmasına kaynak sağlayacaktır."

Merkez Bankası Başkanı Hafize Gaye Erkan da konuşmasında enflasyon hedeflerine vurgu yaptı.

ENFLASYON 2024'ÜN İKİNCİ YARISI GERİLER

"Enflasyonun ana eğiliminde bir gerileme başladı. Kasım ayı öncü göstergeleri enflasyondaki gerilemenin devam ettiğini işaret ediyor. Enflasyon tepe noktasına ulaştıktan sonra 2024 yılının ikinci yarısında gerileyecek" diyen Erkan, şöyle devam etti: "Türk Lirası'na geçiş zamanının geldiğine inanıyoruz. Bunun en doğrudan yansımalarını mevduat gelişmelerinde görüyoruz. Piyasalarda öngörülebilirlik arttı. Rezervlerde de aynı şekilde artış gözlemleniyor. Önümüzdeki dönemde de rezervlerimizdeki artışı kalıcı kılarak Türk Lirası varlıklara olan dış talebin gelişimini ülkemiz için en iyi şartlarda

tesis eden bir anlayışla destekleyeceğiz."

Erkan, konuşmasında "Dezenflasyon döneminde, ana eğilime ek olarak manşet enflasyon da gerilemeye başlarken, döviz kuru istikrar, cari işlemler dengesinde iyileşme, sermaye akımlarında kalıcı güçlenme ve rezervlerde artış devam edecektir. Dezenflasyon döneminin, öngörülebilirliğin artacağı, enflasyonun tek haneli rakamlara ulaşacağı ve kaliteli büyümenin yanı sıra, enflasyondaki düşüşün kalıcı olarak sağlanacağı istikrar dönemi takip edecektir" ifadelerine yer verdi.

Enflasyon patikasına dair "algı, kabul ve itibar" üçlüsünün önemli olduğunu dile getiren Erkan, "Enflasyonun bu patikaya oturabilmesi için bu üç kavram çok önemli bir araç ve kolaylaştırıcı faktördür" dedi.

ERKAN'IN SANAYİCİYE MESAJLARI

- “Finansal istikrarın sağlanmasının nihai çıktısı oynaklığı düşük, sürdürülebilir büyümedir.
- Enflasyonla mücadelenin ön koşulu kararlılıktır. Önceliğin dezenflasyon olması önemlidir.
- Sürdürülebilir büyüme için Türkiye'nin düşük enflasyon istikrarından taviz verme lüksü yok.
- Attığımız adımlarla büyükşehirlerdeki kiralarda yavaşlama eğilimi görüyoruz.
- Döviz kurundaki istikrarın da katkısıyla aylık enflasyon üzerindeki şoklar azalarak maliyetlere ilişkin öngörülebilir artacaktır.
- Başlangıç koşullarının oluşmaya başladığını gördüğümüz emlak fiyatlarının enflasyonun gerisinde kalmaya başlayan artışları ve yeni kiralık fiyatlarında yatay seyir de döviz kuruyla birlikte enflasyon beklentilerinin daha da iyileşmesine yol açacak.
- Dezenflasyon öngörülebilirliği artırarak sanayimizin potansiyelinin gerektirdiği uzun vadeli kaynakların oluşmasını sağlayacaktır. Böylelikle, reel sektör yatırımlarının ve teknolojik adaptasyonun ekonomik büyümeye olan katkısının kalıcı olarak artmasını hedefliyoruz.
- Enflasyonun yüksek büyümenin maliyeti olduğu konusundaki yanlış algı, özellikle belli enflasyon eşik düzeyleri üzerinde büyümenin sürdürülebilirliğine ciddi engel teşkil etmektedir. Dolayısıyla, fiyat istikrarı ve bununla pekişecek olan finansal istikrar, sürdürülebilir büyümenin olmazsa olmazıdır.
- Aldığımız seçici kredi tedbirleri sonucunda, temmuz ayından itibaren bireysel kredilerde normalleşme başlamıştır.
- Reel sektöre Türk Lirası cinsinden kredi akışının toparlanmasıyla ticari kredi büyümesi dengeli ve sürekli bir yapıya kavuşmuştur.

PARANIN
PATRONUNDAN
ISO'DA TARİHİ
MESAJ

TÜRK LİRASI'NA GEÇİŞ ZAMANI GELDİ

Türk Lirası'na geçiş zamanının geldiğini ve yabancı yatırımcıların da buna inanmaya başladığını belirten Merkez Bankası Başkanı Hafize Gaye Erkan, son 12 haftada TL mevduatın 1.7 trilyon lira arttığını, döviz ve kur korumalı mevduatın azaldığını söyledi

Istanbul Sanayi Odası (İSO) Merkez Bankası Başkanı Hafize Gaye Erkan'ı ağırladı. Erkan, yaptığı konuşmada TL'ye vurgu yaparak, "Türk Lirası'na geçiş zamanının geldiğine inanıyoruz. Bunun en doğrudan yansımalarını mevduat gelişmelerinde görüyoruz" mesajını verdi.

YABANCI DA İNANIYOR

"Türk Lirası'na geçiş zamanının geldiğine uluslararası yatırımcıların da inanmaya başladığını rapor, beklenti, ilgi ve girişler üzerinden izlemekteyiz" diyen Erkan ayrıca, "Türk lirası tasarruf araçlarına ve özellikle vadeli mevduata olan talep arttı. 17 Kasım itibarıyla, 12 hafta içerisinde, Türk lirası mevduat 1.7 trilyon lira artarken, kur korumalı mevduat 601 milyar lira ve döviz cinsi mevduat da yaklaşık 3 milyar ABD doları gerilemiştir. Türk lirasına geçiş kuvvetlendiren sadeleştirme adımlarımız, milli paramız ile tasarruf özendirerek para politikamızın etkinliğini artırmaktadır" diye konuştu.

REZERVLER 9 YILIN ZİRVESİ

Erkan, sözlerine şöyle devam etti: "Türk lirası mevduat güçlenirken ve kur korumalı ile döviz cinsi mevduat gerilerken, rezervlerimiz de çok güçlü bir artış eğilimindedir. 17 Kasım itibarıyla, brüt uluslararası rezervler, mayıs sonuna kıyasla 36 milyar dolar artış göstererek 134 milyar doların üzerine çıkmıştır. Bu aynı zamanda son 9 yılın da en yüksek seviyesidir. Yakın dönemde rezervlerde gözlenen artışta Körfez ülkelerinin yanı sıra batılı fon girişlerinin de etkisi görülmüştür."

ALGI, KABUL VE İTİBAR ÜÇLÜSÜ

Dezenflasyon süreci ve finansal istikrar konusunda reel sektörden destek talep eden Merkez Bankası Başkanı Erkan, "Enflasyonla mücadelede ikinci olmazsa olmaz koşul olarak size aktardığımız enflasyon patikamıza dair 'algı, kabul ve itibar' üçlüsü, enflasyonun bu patikaya oturabilmesi için çok önemli bir araç ve kolaylaştırıcı faktördür"

dedi. Başkan Erkan, "Şu noktayı sizlerle bütün açıklığıyla paylaşma ihtiyacı ve sorumluluğu hissediyorum: Biz üzerimize düşeni yaptığımız ve yaptıklarımız üzerinden bizi değerlendirip bu patikaya olan inancımızı pekiştirirseniz, enflasyonu bu patika üzerinde oturup dezenflasyonu minimum maliyetle gerçekleştirmemiz mümkün olabilecektir. Biz üzerimize düşeni yaparken şu ya da bu sebeple 'algı, kabul, itibar' üçlüsü devreye girmiyorsa, enflasyonu daha yüksek bir maliyetle de olsa bu patikaya oturtmaya azimli ve kararlıyız" ifadelerini kullandı.

dedi. Başkan Erkan, "Şu noktayı sizlerle bütün açıklığıyla paylaşma ihtiyacı ve sorumluluğu hissediyorum: Biz üzerimize düşeni yaptığımız ve yaptıklarımız üzerinden bizi değerlendirip bu patikaya olan inancımızı pekiştirirseniz, enflasyonu bu patika üzerinde oturup dezenflasyonu minimum maliyetle gerçekleştirmemiz mümkün olabilecektir. Biz üzerimize düşeni yaparken şu ya da bu sebeple 'algı, kabul, itibar' üçlüsü devreye girmiyorsa, enflasyonu daha yüksek bir maliyetle de olsa bu patikaya oturtmaya azimli ve kararlıyız" ifadelerini kullandı.

SIKILAŞTIRMADA SONA GELİNDİ

Dezenflasyonun tesisi için gerekli parasal sıkılık düzeyine önemli ölçüde yaklaşıldığını kaydeden Erkan, "Bu çerçevede, parasal sıkılaştırma hızını yavaşlatacağımızı ve sıkılaştırma adımlarının kısa bir zaman diliminde tamamlanacağını öngörüyoruz. Fiyat istikrarının kalıcı tesisi için gerekli parasal sıkılığı ise gerektiği müddetçe sürdüreceğiz" diye konuştu. Erkan, "Parasal sıkılaştırmada belirli bir noktaya ulaştığımız ve politika adımlarımızın birikimli etkilerini gözlemleyeceğimiz bir döneme giriyoruz" açıklamalarında bulundu.

ENFLASYONDA GERİLEME BAŞLADI

ORTALAMASI yüksek, sürdürülebilir ve oynaklığı düşük milli gelir büyümesinin olmazsa olmaz koşulu olan düşük enflasyonun, tek başına fiyat istikrarından çok daha geniş anlamda bir istikrara tekabül eder hale geldiğini belirten Erkan, "Ülkemizin artık bu istikrardan taviz verme lüksü kalmamıştır" dedi. Erkan enflasyonun ana eğitiminde bir gerileme başladığını belirterek, yıllık enflasyonun 2024'ün ikinci yarısında gerileyeceğini kaydetti.

Dünya Bankası ve IFC yönetimiyle görüştü

TCMB Başkanı Hafize Gaye Erkan, Dünya Bankası ve Uluslararası Finans Kurumu'nun (IFC) üst düzey yöneticileri ile bir araya geldi. Görüşme dün İstanbul'da gerçekleştirildi. Görüşmede; Dünya Bankası Avrupa ve Orta Asya bölgesi Başkan Yardımcısı Antonella Bassani, Türkiye Direktörü Humberto Lopez ve IFC Avrupa, Ortadoğu ve Kuzey Asya Bölgesi Altları Yatırımları Başkanı Wiebke

Schloemer de yer aldı. Dünya Bankası, Türkiye'ye mevcut 17 milyar dolarlık finansmana ek olarak 18 milyar dolar daha finansman sağlayacak.

MERKEZ BANKASI REEL SEKTÖRÜ DOĞRU ANLIYOR

MERKEZ Bankası'nın aldığı adımların reel sektör ve nitelikli büyüme için önemli olduğunu belirten İSO Başkanı Erdal Bahçıvan, "Merkez Bankamızın reel sektörün temsilcileri

olarak bizlerle yapılan istişareler sonucu aldığı önemli kararları, bu çerçevede atılan adımlar olarak değerlendiriyor ve takdirle izliyoruz. Merkez Bankası reel sektörü doğru anlıyor ve beklentilerini doğru okuyor" dedi.

KIRADA DÜŞÜŞ HİSSEDİLECEK

TCMB Başkanı Erkan, yapısı gereği yılda bir kere fiyatın güncellendiği kira ve eğitim gibi kalemlerde de manşet enflasyon geriledikçe daha kademeli bir yavaşlamanın görüleceğini ve bu tür kalemlerde dezenflasyonun 2024 yılı sonu ve 2025'te daha hissedilir hale geleceğini aktardı.

MB Başkanı, "Enflasyonu daha yüksek bir maliyetle de olsa bu patikaya oturtmaya azimli ve kararlıyız" derken sanayici büyümeye dikkat çekti

BÜYÜME İÇİN KAFAMIZI KUMA GÖMEMEYİZ

Sanayiciler, Merkez Bankası'nın finansal istikrar için ilkeli duruşunu sürdürmesi gerektiğine dikkat çekerken MB ise iş dünyasından enflasyonla mücadelede destek istedi

Sayime BAŞÇI

SEÇİM sonrasında ekonomi yönetiminin faiz ve rasyonel politikalara geçişteki kararlılığına odaklanan iş dünyasından, Merkez Bankası (MB) politikaları için ilkel duruş ve nitelikli büyüme vurgusu geldi. Yüksek enflasyon ve büyüme öncelikli politikalarla Türkiye'nin rasyonel zeminden çıkmasının **sanayi** sektörü üzerinde büyük bir tahribat yarattığını kaydeden **İstanbul Sanayi Odası** Başkanı (İSO) **Erdal Bahçivan**, büyümenin başlıca amaç olamayacağına vurgu yaparak, "Burada bir kez daha ifade etmek isterim ki bu konularda kafamızı kuma gömemeyiz. Temeli olmayan, sadece sağlıklı birtakım ekonomik kaynaklarla büyütüldüğünü zannettiğimiz bir ekonominin faturasının çok olumsuz bir finansal istikrarsızlık olduğunu hep birlikte gördük: Yüksek değer kaybı yaşayan TL ile birlikte bütün bunları takip eden yüksek enflasyon" diye konuştu. MB Başkanı Hafize Gaye Erkan'ın katıldığı İSO Meslek Komiteleri Ortak Toplantısı'nda konuşan Bahçivan, Türkiye Cumhuriyeti'nin en kıymetli markasının Türk Lirası olduğuna işaret ederek, "Bu

markayı başta altında imzası bulunan MB olmak üzere hepimizin gözü gibi koruması gerektiği konusunda kimsenin kuşkusu olmamalıdır. İşte tam da bu noktada, Merkez Bankamızın bu sorumluluğunu yerine getirebilmesinin yolunun, bağımsız ve uzun vadeli ilkel duruştan geçtiğini özellikle vurgulamak istiyorum" dedi.

İLKESEL DURUŞ VURGUSU

Sanayiciler olarak yüksek volatilité konusunda hassas olduklarına dikkat çeken **Erdal Bahçivan**, bazen TL'yi gereğinden fazla değerli kılan MB politikalarının **sanayi** sektörüne zarar verdiğini aktardı. Bahçivan, "TL'nin gereğinden fazla değerli kılınmasına da, TL'nin değerinin gereğinden fazla düşürülmesine de karşıyız" ifadelerini kullandı.

Maliyeti yüksek de olsa patikadan vazgeçmeyecek

TOPLANTIDA bir sunum yapan MB Başkanı Hafize Gaye Erkan dezenflasyon sürecine iş dünyasının da destek vermesi gerektiğini söyledi. Enflasyon patikasına dair "algı, kabul ve itibar" üçlüsünün, enflasyonun bu patikaya oturabilmesi için çok önemli bir araç ve kolaylaştırıcı faktör olduğunu aktaran Erkan, şöyle devam etti: "Biz üzerimize düşeni yaptığımız ve yaptıklarımız üzerinden bizi değerlendirip bu patikaya olan inancınızı pekiştirirseniz, enflasyonu bu patika üzerinde oturtup dezenflasyonu minimum maliyetle gerçekleştirmemiz mümkün olabilecektir. Biz üzerimize düşeni yaparken şu ya da bu sebeple 'algı, kabul, itibar' üçlüsü devreye girmiyorsa, enflasyonu daha yüksek bir maliyetle de olsa bu patikaya oturtmaya azimli ve kararlıyız."

Türk Lirası'na geçiş zamanı geldi

SON dönemlerde enflasyonun ana eğilimlerinde düşüş gözlemlendiğini TL'ye dönüşün başladığını aktaran Hafize Gaye Erkan, "Türk Lirası'na geçiş zamanının geldiğine inan-

yoruz. Bunun en doğrudan yansımalarını mevduat gelişmelerinde görüyoruz. Düşük enflasyon, tek başına fiyat istikrarından çok daha geniş anlamda bir istikrara tekabül eder hale gelmiştir.

Ülkemizin artık bu istikrardan taviz verme lüksü kalmamıştır" dedi. Erkan, enflasyonun 2024 Mayıs ayında zirve yaptıktan sonra, düşüş etkilerinin 2025'te görüleceğini dile getirdi.

MB BAŞKANI HAFİZE GAYE ERKAN:

FİYATLAR DÜŞMEYE BAŞLADI

Sıkılaştırma politikalarının sonuçlarının görülmeye başlandığını belirten Merkez Bankası Başkanı Hafize Gaye Erkan "Otomobil, beyaz eşya ve mobilya gibi, para politikasından daha çok etkilenen ürün gruplarında fiyat artış hızı azalmakla kalmadı, uzun bir süreden sonra ilk kez indirimler görülmeye başladı. Attığımız adımlarla birlikte özellikle büyükşehirlerde, kiralık ev ilanlarındaki fiyat artışlarında belirgin yavaşlama sinyalleri alıyoruz" dedi

Merkez Bankasının sıkılaştırma politikaları piyasalarda etkisini göstermeye başladı. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Başkanı Hafize Gaye Erkan fiyat artışlarının hız kestiğini, TL'ye geçiş döneminin başladığını söyledi. İstanbul Sanayi Odası Meslek Komiteleri Toplantısı'nda bir sunum yapan Erkan, piyasalarda öngörülebilirliğin arttığını, cari işlemler dengesinde iyileşme, sermaye akımlarında kalıcı güçlenme ve rezervlerde artış gözlemlendiğini belirterek "Yakın dönemde rezervlerde gözlenen artışta Körfez ülkelerinin yanı sıra Batılı fon girişlerinin de etkisi görülmüştür. Türk lirasına geçiş zamanının geldiğine inanıyoruz. Bunun en doğrudan yansımalarını mevduat gelişmelerinde görüyoruz" açıklamasını yaptı.

UZUN ZAMAN SONRA İLK DEFA İNDİRİMLER BAŞLADI

Enflasyonla mücadelede de değişen Erkan, politikaların sonuçlarının görülmeye başlandığını verdiğini belirterek "Enflasyondaki yükselişten sonra, politika kararlarımızın etkilerinin devreye girmeye başlamasıyla birlikte beklentilerde ve beklenti dağılımında iyileşme işaretleri belirmeye başlamıştır. Otomobil, beyaz eşya ve mobilya gibi, para politikasından daha çok etkilenen ürün gruplarında fiyat artış hızı azalmakla kalmadı, uzun bir süreden sonra ilk kez indirimler görülmeye başladı. Firmaların talepteki aşırılığın geri çekildiğini göremek fiyat indirimlerine başlamaları hem tüketiciler için hem de rekabet ortamı için oldukça sevindiricidir. Attığımız adımlarla birlikte, özellikle büyükşehirlerde, kiralık ev ilanlarındaki fiyat artışlarında belirgin yavaşlama

sinyalleri alıyoruz. Parasal aktarım sürdüğünce bu gözlemler daha da yaygınlık gösterecektir" ifadelerini kullandı.

2024'TE KİRA VE EĞİTİM GRUBUNDA YAVAŞLAMA GÖRECEĞİZ

Erkan şöyle devam etti: Enflasyon Raporu'nda da belirttiğimiz gibi yıllık enflasyon mayıs ayındaki baz etkisiyle tepe noktasına ulaştıktan sonra 2024'ün ikinci yarısında gerileyecek. Baz etkilerinin ötesinde, enflasyondaki düşüş süreci birçok kanalla kendini gösterecek. Yapısı gereği yılda bir kere fiyatın güncellendiği kira ve eğitim gibi kalemlerde de manşet enflasyon geriledikçe daha kademeli bir yavaşlama göreceğiz. Bu tür kalemlerde dezenflasyon 2024 yılı sonu ve 2025 yılında daha hissedilir hâle gelecek. Dezenflasyon dönemini, öngörülebilirliğin artacağı, enflasyonun tek haneli rakamlara ulaşacağı, ve kaliteli büyümenin yanı sıra, enflasyondaki düşüşün kalıcı olarak sağlanacağı istikrar dönemi takip edecektir.

ALGI, KABUL VE İTİBAR ÜÇLÜSÜ

Enflasyon patikasına dair "algı, kabul ve itibar" üçlüsünün, enflasyonun bu patikaya oturabilmesi için çok önemli bir araç olduğunu belirten Erkan "Biz üzerimize düşeni yaptığımız ve yaptıklarımız üzerinden bizi değerlendiren bu patikaya olan inancımızı pekiştirirseniz, enflasyonu bu patika üzerinde oturtup dezenflasyonu minimum maliyetle gerçekleştirmemiz mümkün olacaktır. Biz üzerimize düşeni yaparken şu ya da bu sebeple "algı, kabul ve itibar" üçlüsü devreye girmiyorsa, enflasyonu daha yüksek bir maliyetle de olsa bu patikaya oturtmaya azimli ve kararlıyız" dedi.

Enflasyon kalıcı şekilde hayatımızdan çıkmalı

■ İstanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, finansal istikrarının temelinde güvenin yattığını belirterek "Merkez Bankasının şu anda uyguladığı politikaların oluşturduğu güven ve itibar Türkiye'nin kredibilitesine doğru yansımaya başladı. Sanayiciler için öngörülebilirliğin ve finansal istikrarın sağlanması konusunda en önemli kurum olarak gördüğümüz Merkez Bankasının bağımsızlığını ve ilkeli duruşunu çok önemsiyoruz" ifadesini kullandı. Son yıllarda Türkiye'de rasyonel ekonomi politikalarından uzaklaşmış olmasının ortaya çıkardığı ciddi sorunlar ve tahribatların olduğunu dile getiren Bahçivan, şunları kaydetti: Bu durum, üretim hayatımızı ve sanayicilerimizi maalesef çok olumsuz etkiledi. Enflasyon asla ve asla kabul edilemeyecek ve mutlaka hayatımızdan çıkması gereken bir olgu. Bu tür dönemlerde belki kısa vadede küçük avantajlar elde edilse dahi uzun vadede çok ciddi bedeller ödediğimiz gerçeğini kabul etmek durumundayız.

Bahçivan ölümlüdeki dönemde fon girişlerinin artmasını belediklerini ifade ederek "Boylece bu süreç Merkez Bankamızın rezerv artış politikasıyla da desteklenerek, kurlardaki aşırı volatilitenin önüne geçebilecek desteklerin oluşmasına kaynak sağlayacaktır" dedi. Bahçivan, Eximbank kredilerinde, limit, vade, teminat başlıklarının tümünde daha fazla iyileştirilme ihtiyacı olduğunu da sözlerine ekledi.

TL'YE GEÇİŞ HIZLANDI

MEVDUATLARDA ARTIŞ VAR

Merkez Bankası Başkanı Hafize Gaye Erkan, **Istanbul Sanayi Odası (ISO)** Meslek Komiteleri Ortak Toplantısı'na katıldı. Erkan burada yaptığı konuşmada, Türk Lirası (TL) tasarruf araçlarına talebin artmaya başladığı, yani TL'ye geçişlerin hızlandığı mesajını verdi. TL'ye geçiş zamanının geldiğine inandıklarını belirten Erkan, "Bunun en doğrudan yansımalarını mevduat gelişmelerinde görüyoruz" dedi.

3 MİLYAR DOLARLIK ÇÖZÜLMÜŞ

17 Kasım itibarıyla, 12 hafta içerisinde, Türk Lirası mevduatların 1.7 trilyon lira arttığına dikkat çeken Erkan, şöyle devam etti: "Bu dönemde kur korumalı mevduat (KKM) 601 milyar Türk Lirası ve döviz cinsi mevduat da yaklaşık 3 milyar dolar geriledi. Türk Lirası mevduat güçlenirken ve kur korumalı ile döviz cinsi mevduat gerilerken, rezervlerimiz de çok güçlü bir artış eğiliminde."

ENFLASYONDA 'KARARLILIK' MESAJI

Enflasyonla mücadelede kararlılık mesajı veren Hafize Gaye Erkan, "Önceliğimiz dezenflasyon, enflasyonla mücadelenin en önemli unsuru kararlılık. Toplum ve fiyat koyucular tarafından kabul görmesi. Biz üzerimize düşeni yaparken şu ya da bu sebeple 'algı, kabul, itibar' üçlüsü devreye girmiyorsa, enflasyonu daha yüksek bir maliyetle de olsa bu patikaya oturtmaya azimli ve kararlıyız" dedi.

Merkez Bankası Başkanı Hafize Gaye Erkan, Türk lirası tasarruf araçlarına ve özellikle vadeli TL mevduata talebin arttığını söyledi. Erkan'ın verdiği bilgiye göre; son 12 haftada TL mevduat 1.7 trilyon lira artarken, kur korumalı mevduat (KKM) ve döviz cinsi mevduatlar geriledi.

ÖNCÜ GÖSTERGELER DÜŞÜŞE İŞARET EDİYOR

Fiyatlama davranışlarında olumlu gelişmelerin yaşandığını belirten Erkan, şöyle devam etti: "Otomobil ve beyaz eşyada ilk defa indirimler başladı. Kasım öncü göstergeleri aylık enflasyonda gerilemenin devam edeceğine işaret ediyor. Döviz kurundaki istikrarın aylık enflasyona olumlu etkisi olacak. Firmaların iki haftada bir fiyat değiştirdiği bir dönemden fiyatların daha uzun sürede değiştiği bir döneme geçeceğiz."

SANAYİCİNİN TALEPLERİ

Ortak Toplantısı

ISO Başkanı Erdal Bahçivan da konuşmasında şöyle dedi: "Biz TL'nin değerinin düşmesine dönük ve yüksek volatilitte konusunda hassasız. Fakat bazen TL'yi gereğinden fazla değerli kılan Merkez Bankası politikalarının da Türk reel sektörünün rekabet gücünü nasıl azalttığını yakından biliyoruz. Kısacası biz TL'nin gereğinden fazla değerli kılınmasına da, TL'nin değerinin gereğinden fazla düşürülmesine de karşıyız. Önümüzdeki aylarda Türkiye'ye yönelik hızlı bir kaynak akışı beklemekteyiz, böylece reel sektörün finansmana erişiminde ciddi iyileşme olacağını düşünüyorum. Seçici kredi uygulamasında atılan adımlar olumlu, uzun vadeli yatırım kredileri ile ihracat kredilerinde de benzer bir paket bekliyoruz."

KİRALAR İÇİN TARİH VERDİ

Erkan, büyükşehirlerde kiralık ev ilanı fiyat artışlarında belirgin yavaşlama sinyalleri aldıklarını, kira ve eğitimde dezenflasyonun 2024 sonu ve 2025'te daha hissedilir hale geleceğini dile getirdi. Alınan tedbirlerle temmuz ayından itibaren bireysel kredilerde normalleşme başladığını söyleyen Erkan, "Bireysel kredilerde israf ve enflasyona yol açan aşırılık giderilerek, ticari krediler ise süreklilik göstererek üretim kapasitesine katkıda bulunuyor" ifadelerini kullandı.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI **SANAYİCİDEN** DESTEK İSTEDİ

TL'YE GEÇİŞİN ZAMANI GELDİ

ISO'ya konuk olan Merkez Bankası Başkanı Hafize Gaye Erkan "Türk Lirası'na geçiş zamanı gelmiştir" derken **sanayicilerden** yatırıma devam etmelerini de istedi.

STANBUL Sanayi Odası (ISO) Meslek Komiteleri Ortak Toplantısı'na katılan Merkez Bankası Başkanı Hafize Gaye Erkan, **sanayicilere** TL çağrısı yaptı. Erkan, "Türk Lirası'na (TL) geçiş zamanı gelmiştir. Bunun en doğrudan yansımalarını mevduat gelişmelerinde görüyoruz. Türk Lirası tasarruf araçlarına ve özellikle vadeli mevduata olan talep artmıştır. 17 Kasım itibarıyla sadece 12 hafta içerisinde, TL mevduat 1.7 trilyon lira artarken, kur korumalı mevduat 601 milyar lira ve döviz cinsi mevduat da yaklaşık 3 milyar dolar gerilemiştir" dedi.

YABANCI DA TL'YE İNANDI

Erkan, TL mevduat güçlenirken ve kur korumalı ile döviz cinsi mevduatın gerilediğini, rezervlerin de çok güçlü bir artış eğiliminde olduğunu dile getirdi. Gerek parasal sıkılaştırma gerek sadeleştirme adımları sayesinde getiri eğrisinin normalleştiğini ve sabit getirili TL varlıklara olan iç ve dış ilginin önemli ölçüde arttığını bildiren Erkan, "TL'ye

Merkez Bankası Başkanı Hafize Gaye Erkan ISO'nun toplantısına katıldı.

geçiş zamanının geldiğine uluslararası yatırımcılardan da inanmaya başladığını rapor, beklenti, ilgi ve girişler üzerinden izlemektedir. Ülkemiz varlıklarına fiilen girişlerin de artmaya başladığını görüyoruz. Rezervlerdeki artışta Batılı fon girişlerinin de etkisi var. Piyasalarda öngörülebilirlik artmaya başladı" dedi.

GERİLEME SÜRECEK

Erkan "Enflasyonun ana eğiliminde de bir gerileme başladı. Kasım ayı öncü göstergelere göre aylık enflasyondaki gerileme devam edecek. Altın, döviz ve gayrimenkul fiyatları üzerindeki baskı yavaşlayacak" ifadesini kullandı. Enflasyon

nun mayıstaki baz etkisiyle tepe noktasına ulaştıktan sonra 2024'ün ikinci yarısında gerileyeceğini bildiren Erkan, "Ulaştırma ve yemek hizmetleri gibi hizmet gruplarında da fiyatlama davranışları normalleşecek. Firmaların haftada veya iki haftada bir fiyat değiştirildiği bir dönemden, dezenflasyon sürecinde fiyatların daha uzun süre geçirilmesini koruyacağı bir döneme geçeceğiz. Bu da enflasyonun ana eğiliminde hissedilir bir gerilemeye yol açacak." Erkan, konuşmasında dezenflasyon sürecine iş dün-

yasının da destek vermesi gerektiğine işaret ederken, "algı, kabul, itibar" üçlüsü devreye girmiyorsa, enflasyonu daha yüksek bir maliyetle de olsa bu patikaya oturtmaya kararlıyız" diye konuştu. Erkan "**Sanayicilerimizden** beklentimiz yatırımlara ağırlık vermeleri, Türkiye'ye her koşulda destek olmaları" dedi.

Bahçivan: Hızlı bir kaynak akışı bekliyoruz

ERKAN'I konuk eden **ISO Başkanı Erdal Bahçivan** "Türkiye Cumhuriyeti'nin en kıymetli markası TL'dir. Bu markayı hepimizin gözü gibi koruması gerektiği konusunda kimsenin kuşkusu olmamalı. Önümüzdeki aylarda Türkiye'ye hızlı bir kaynak akışı bekliyoruz" dedi.

Kiradaki düşüş için tarih verdi

ENFLASYON görünümüne ilişkin bazı tespit ve öngörülerini paylaşan Erkan, büyükşehirlerde kiralık ev ilanı fiyat artışlarında belirgin yavaşlama sinyalleri al-

dıklarını, kira ve eğitimde dezenflasyonun 2024 sonu ve 2025'te daha hissedilir hale geleceğini dile getirdi. Erkan "Gelecekte enflasyonun ne olacağına dair bek-

lentilerdeki düzelleme, fiyat oluşumuna da yansımaktadır. Nitekim, fiyatlama davranışlarında da olumlu bazı gelişmeler yaşanıyor. Otomobil, beyaz eşya ve mobil-

ya gibi para politikasından daha çok etkilenen ürün gruplarında fiyat artış hızı azalmakla kalmadı, uzun bir süreden sonra ilk kez indirimler görülmeye başladı.

Türkiye'nin büyüme beklentisini yükseltti

PARİS merkezli OECD'nin yayımladığı 'Ekonomik Görünüm' raporunda Türkiye'ye ilişkin büyüme beklentisi yükseltti. Buna göre Türkiye'nin 2023 büyüme beklentisi yüzde 4.3'ten yüzde 4.5'e yükseltildi. OECD'nin 2024 büyüme beklentisi yüzde 2.9, 2025 beklentisi yüzde 3.2 oldu. Enflasyon tahminleri de yukarı yönde revize edildi. 2023 enflasyon beklentisi yüzde 52.1'den yüzde 52.8'e, 2024 tahmini de yüzde 39.2'den yüzde 47.4'e yükseltildi.

Ekonomide en yoğun aya giriliyor

TÜRKİYE, ekonomide yılın son ayına yoğun bir gündemle girmeye hazırlanıyor. TÜİK, bugün yılın 3. çeyreğine ilişkin büyüme rakamlarını açıklayacak. Ekonomistler, GSYH'nin 3. çeyrekte yüzde 5.19 büyümelerini bekliyor. İhracat rakamları ise 2 Aralık'ta açıklanacak. 4 Aralık'te ise enflasyon belli olacak. Milyonlarca işçinin beklendiği Asgari Ücret Tespit Komisyonu da yeni ücreti aralıkta belirleyecek. 11-22 Aralık'ta ise Meclis'te bütçe maratonu var.

Enflasyonun
ana eğiliminde
düşüş
başladı

TL'YE GEÇİŞ ZAMANI GELDİ

Merkez Bankası Başkanı Hafize Gaye Erkan, İstanbullu **sanayicilerle** buluştu. Türk Lirası'na geçiş zamanının geldiğini belirten Erkan, bunun doğrudan yansımalarının mevduat gelişmelerinde görüldüğünü söyledi. Fiyatlama davranışlarındaki olumlu gidişatı örneklerle anlatan Erkan, **"Otomobil ve beyaz eşyada ilk defa indirimler başladı. Büyükşehirlerde kira artışları yavaşlıyor. Kira ve eğitimde dezenflasyon 2024 sonunda daha hissedilir olacak"** dedi.

TÜRKİYE'YE FON GİRİŞLERİ HIZLANACAK

İstanbul Sanayi Odası (İSO)
Başkanı **Erdal Bahçivan**, döviz kuru konusundaki duruşlarının net olduğunu söyledi. Bahçivan, "Biz TL'nin değerinin düşmesine dönük ve yüksek volatilité konusunda hassasız. Fakat bazen TL'yi gereğinden fazla değerli kılan

Merkez bankası politikalarının da Türk reel sektörünün rekabet gücünü nasıl azalttığını yakından biliyoruz" dedi. Önümüzdeki dönemde fon girişlerinin hızlanacağına da dikkati çeken Bahçivan, "Böylece bu süreç Merkez Bankamızın rezerv artış politikasıyla

da desteklenerek, kurlardaki aşırı volatilitenin önüne geçebilecek desteklerin oluşmasına kaynak sağlayacaktır" ifadelerini kullandı. Bahçivan, Eximbank kredilerinde limit, vade ve teminat başlıklarının tümünde daha fazla iyileştirmeye ihtiyaç olduğunu da sözlerine ekledi.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) Başkanı Hafize Gaye Erkan, **İstanbul Sanayi Odası** Meslek Komiteleri Ortak Toplantısı'nda konuştu. Erkan, Türk Lirası'na (TL) geçiş zamanının geldiğini belirterek, "Bunun en doğrudan yansımalarını mevduat gelişmelerinde görüyoruz. TL tasarruf araçlarına ve özellikle vadeli mevduata olan talep arttı. 17 Kasım itibarıyla sadece 12 hafta içerisinde, TL mevduat 1,7 trilyon lira artarken, Kur Korumalı Mevduat 601 milyar lira ve döviz cinsi mevduat da yaklaşık 3 milyar dolar azaldı" bilgisini verdi. Erkan, Merkez Bankası rezervlerinin de çok güçlü bir artış eğiliminde olduğunu vurguladı.

CDS'LER 339 PUANA KADAR GERİLEDİ

Mayıs ayında 700 baz puan seviyesinde olan 5 yıllık CDS priminin 339 puana kadar gerilediğinin altını çizen Erkan, "Türkiye'ye olan yatırımcı güveni finansman koşullarında belirgin bir iyileşmeyi gösteriyor. Bu da döviz kurundaki istikrara önemli bir katkı sunuyor. Beklentilerin iyileşmesi sürecinin bir parçası olarak, döviz kuru oynaklığında kayda değer bir düşüş gözlemliyoruz. Bir ay vadeli dolar/TL opsiyonların ima ettiği oynaklık, Mayıs ayında kaydedilen yüzde 60 civarından, keskin bir düşüşle yüzde 10 seviyesinin altına indi" diye konuştu.

KİRALARDA DÜŞÜŞ İÇİN TARİH VERDİ

Fiyatlama davranışlarındaki olumlu gidişatı da örneklerle anlatan Erkan, şunları kaydetti: "Otomobil, beyaz eşya ve mobilya gibi ürün gruplarında uzun aradan sonra fiyat indirimleri görülmeye başlandı. Büyükşehirlerde kiralık ev ilanı fiyat artışlarında belirgin yavaşlama sinyalleri aldık. Kira ve eğitimde dezenflasyon 2024 sonu ve 2025'te daha hissedilir hale gelecek. Enflasyonun ana eğiliminde de bir gerileme başladı. Kasım ayı öncü göstergeleri de aylık enflasyondaki gerilemenin sürecine işaret ediyor. Altın, döviz ve gayrimenkul fiyatları üzerindeki baskı yavaşlayacak." ■ İSTANBUL

TCMB BAŞKANI ERKAN: AYLIK ENFLASYONDAKİ GERİLEME DEVAM EDECEK TÜRK LİRASINA GEÇİŞ BAŞLAMIŞTIR

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Başkanı Hafize Gaye Erkan, "Türk Lirasına geçiş başladı. Türk Lirası tasarruf araçlarına ve özellikle vadeli mevduata olan talep artmıştır. 17 Kasım itibarıyla, 12 hafta içerisinde, Türk Lirası mevduat 1,7 trilyon Türk Lirası artarken, kur korumalı mevduat 601 milyar Türk Lirası ve döviz cinsi mevduat da yaklaşık 3 milyar ABD doları gerilemiştir" dedi.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) Başkanı Dr. Hafize Gaye Erkan, İstanbul Sanayi Odası (İSO) Meslek Komiteleri Ortak Toplantısı'na katıldı. Erkan, program kapsamında ekonomi ve finans alanındaki güncel gelişmelerin yanı sıra enflasyonla mücadelede izlenen politikalar ve sonuçları, Türk Lirasını güçlendirmeye yönelik atılan adımlar, bireysel ve ticari kredi konularındaki gelişmelere ilişkin açıklamalarda bulundu.

"MÜCADELEYE DAİR KARARLILIK ÖNEMLİ"

Enflasyonla mücadele konusunda uygulanan politikalar ve bu politikaların sonuçlarını anlatarak konuşmasına başlayan TCMB Başkanı Hafize Gaye Erkan, "Enflasyon ile mücadelede önkoşul tüm paydaşlarda ve karar alıcılarda aynı algının oluşması ve mücadeleye dair olan kararlılıktır. Enflasyonla mücadelenin ikinci olmazsa olmaz koşulu, doğru dezenflasyon politikalarının devreye sokulması halinde öngörülebilir enflasyon politikasının toplum geneli ve özellikle fiyat koyucular tarafından kabul ve itibar görmesidir" dedi.

"İYİLEŞME İŞARETLERİ BELİRMENE BAŞLADI"

Erkan, "Biz üzerimize düşeni yaptığımız ve yaptıklarımız üzerinden bizi değerlendirip bu patikaya olan inancınızı pekiştirirseniz, enflasyonu bu patika üzerinde oturtup dezenflasyonu minimum maliyetle gerçekleştirmemiz mümkün olabilecektir. Biz üzerimize düşeni yaparken şu ya da bu sebeple 'algı, kabul, itibar' üçlüsü devreye girmiyorsa, enflasyonu daha yüksek bir maliyetle de olsa bu patikaya oturtmaya azimli ve kararlıyız" diye konuştu. Uygulanan politikaların sonuç vermeye başladığına dikkat çeken Erkan, "Enflasyondaki yükselişten sonra, politika kararları

Erkan, meslek kuruluşlarının sivil toplumun en önemli örgütlü yapıları olarak aynı zamanda kamusal nitelik de taşıdığını ve bu açıdan perspektiflerinin sanayicilerle paylaşılmasına büyük önem verdiklerini dile getirdi.

rımızın etkilerinin devreye girmeye başlamasıyla birlikte beklentilerde ve beklenti dağılımında iyileşme işaretleri belirlemeye başlamıştır. Otomobil, beyaz eşya ve mobilya gibi, para politikasından daha çok etkilenen ürün gruplarında fiyat artış hızı azalmakla kalmadı, uzun bir süreden sonra ilk kez indirimler görülmeye başladı. Kasım ayı öncü göstergeleri de aylık enflasyondaki gerilemenin devam etmesine işaret etmektedir" şeklinde konuştu.

"DAHA KADEMELİ BİR YAVAŞLAMA GÖRECEĞİZ"

Enflasyon Raporu'nda da belirttiğimiz gibi yıllık enflasyon Mayıs ayındaki baz etkisiyle tepe noktasına ulaştıktan sonra 2024'ün ikinci yarısında gerileyecek. Baz etkilerinin ötesinde, enflasyondaki düşüş süreci birçok kanalla kendini gösterecek. Yapısı gereği yılda bir kez fiyatın güncellendiği kira ve eğitim gibi kalemlerde de manşet enflasyon geriledikçe daha kademeli bir yavaşlama göreceğiz. Bu tür kalemlerde dezenflasyon 2024 yılı sonu ve 2025 yılında daha his-

sedilir hale gelecek. Özellikle büyükşehirlerde, kiralık ev ilanlarındaki fiyat artışlarında belirgin yavaşlama sinyalleri alıyoruz. Parasal aktarım sürdükçe bu gözlemler daha da yaygınlaşarak gösterecektir" dedi.

"BİREYSEL KREDİLERDE NORMALLEŞME BAŞLAMIŞTIR"

Kredilerde uygulanan politikalara ilişkin de açıklamalarda bulunan Erkan, "Aldığımız seçici kredi tedbirleri sonucunda, Temmuz ayından itibaren bireysel kredilerde normalleşme başlamıştır. Bireysel kredilerde israf ve enflasyona yol açan aşırılık giderilirken, ticari krediler ise süreklilik göstererek üretim kapasitesine katkıda bulunmaktadır. 2023'ün ilk yarısında görülen hızlanmanın ardından, ticari kredi büyümesi Mayıs ayı sonunda durma noktasına gelmişti. Gerek öncesindeki aşırılık gerekse sonrasındaki ani duruş hem firmalarımız hem de bankacılık sistemi için sağlıklı değildir. Bu değerlendirme ışığında hızla harekete geçerek piyasa mekanizmasının yeniden tesisini sağladık.

Böylece, reel sektöre Türk Lirası cinsinden kredi akışının toparlanmasıyla ticari kredi büyümesi dengeli ve sürekli bir yapıya kavuşmuştur" ifadelerini kullandı.

MEVDUAT GELİŞMELERİNDE ARTIŞ

Mevduat gelişmelerinde Türk Lirasına geçişin başladığını görüldüğünü söyleyen Erkan, "Türk Lirasına geçiş zamanının geldi ve geçiş başladı. Bunun en doğrudan yansımalarını mevduat gelişmelerinde görüyoruz. Türk Lirası tasarruf araçlarına ve özellikle vadeli mevduata olan talep artmıştır. 17 Kasım itibarıyla, 12 hafta içerisinde, Türk Lirası mevduat 1,7 trilyon Türk Lirası artarken, kur korumalı mevduat 601 milyar Türk Lirası ve döviz cinsi mevduat da yaklaşık 3 milyar ABD doları gerilemiştir" dedi.

"PIYASALARDA ÖNGÖRÜLEBİLİRLİK ARTMAYA BAŞLADI"

Erkan açıklamasının devamında, "17 Kasım itibarıyla, brüt uluslararası rezervler, Mayıs sonuna kıyasla 36 milyar dolar artış göstererek 134 milyar doların üzerine çıkmıştır. Bu aynı zamanda son 9 yılın da en yüksek seviyesidir. Yakın dönemde rezervlerde gözlenen artışta Körfez Ülkeleri'nin yanı sıra batılı fon girişlerinin de etkisi görülmüştür. Uygulamaya koyduğumuz politikalarla kısa zamanda önemli bir aşama kaydedtik. Piyasalarda öngörülebilirlik artmaya başladı. Sıkı parasal duruş ve makro ihtiyati sadeleşmeyi içeren politika normalleşmesi, CDS primini önemli ölçüde etkilemiştir. Mayıs ayında 700 baz puan seviyesinde olan 5 yıllık CDS primi, yakın coğrafyamızı çevreleyen jeopolitik gelişmelere rağmen, 339 baz puan seviyelerine kadar gerilemiştir. Türkiye'ye olan yatırımcı güveni finansman koşullarında belirgin bir iyileşmeye yol açmakta, bu da döviz kurundaki istikrara önemli bir katkı sunmaktadır" ifadelerini yer verdi.

Kısa vadeli menfaatlerin tahribatını görüyoruz

Sektörel konuların değerlendirilmesi amacıyla düzenlenen **İSO** Meslek Komiteleri Ortak Toplantısına katılan TCMB Başkanı Hafize Gaye Erkan, attıkları adımlarla birlikte, özellikle büyükşehirlerde, kiralık ev ilanlarındaki fiyat artışlarında belirgin yavaşlama sinyalleri aldıklarını belirtti. **İSO** Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan** ise, yaptığı konuşmada enflasyonun sadece kısa vadede menfaat getirdiğini belirterek, 'Bu tür yaklaşımların yarattığı tahribatın boyutunu bugün hep birlikte görüyoruz' dedi.

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Meslek Komiteleri Ortak Toplantısı gerçekleşti. Sektörel konuların değerlendirilmesi amacıyla düzenlenen ve Beşiktaş'taki bir otelde **İSO** Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**'ın ev sahipliğinde gerçekleştirilen toplantıya Merkez Bankası Başkanı Dr. Hafize Gaye Erkan da katıldı. Burada konuşan Erkan, enflasyonun yüksek ve oynak olduğu durumlarda, amacın doğru politika tasarımlarıyla, kararlı bir şekilde dezenflasyon sürecini

devam ettirmek ve sürdürülebilir büyüme için gerekli olan büyüme kompozisyonuna ulaşmak olması gerektiğine dikkat çekti. Toplantıda konuşan **İSO** Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, enflasyon sadece kısa vadede menfaat getirdiğini belirterek, "Türkiye Cumhuriyeti'nin en kıymetli markası Türk Lirası'dır. Bu markayı basta alanda imzası bulunan TCMB olmak üzere hepimizin gözü gibi koruması gerektiği konusunda kimsenin şüphesi olmamalıdır. İşte tam da bu

noktada; Merkez Bankamızın bu sorumluluğuna yerine getirebilmesinin yolunu; az önce ifade ettiğim gibi başsız ve uzun vadeli iktisadi duruşun geçtiğini özellikle vurgulamak istiyorum. Biz niye hep finansal istikrarın doğruluğunu savunduk? Nüfus enflasyonun sadece kısa vadede bir menfaat getirdiğini dile getiriyoruz. Türkiye'ye kısa vadeli, sağlıklı olmayan, temeli olmayan çözümlerin yarar getiremeyeceğini düşündüğümüz için. Bu tür yaklaşımların yarattığı tahribatın boyutunu bugün

hep birlikte görüyoruz" dedi. Refah sağlanıncaya kadar hızlı büyüdüğümüz ne önemli olduğunu soran Bahçivan, "Bu konularda kafamız kuma gömüyoruz. Temeli olmayan, sadece sağlıklı birtakım ekonomik kaynaklarla büyütüldüğünü zannettiğimiz bir ekonominin faturasının çok olumsuz bir finansal istikrarsızlık olduğunu hep birlikte gördük: Yüksek değer kaybı yaşayan TL ile birlikte bütün bunları takip eden yüksek enflasyon" ifadelerini kullandı. **-EKONOMİ SERVİSİ**

'KISA VADELİ GELGİTLER NEDENİYLE ÇOK BEDELLER ÖDEDİK'

Türkiye'nin önümüzdeki yeni yüzyılında çok güçlü hedefleri olması gerektiğini dile getiren **İSO** Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, "Merkez Bankamızın büyüme için önemli bir dönemde bu sorumluluğu başarıyla yerine getirmesi, bu krizlik sorunu en kısa sürede atlatacağız. Sonrasında da üretim yapmanın çok iyi bir şekilde gerçekleştirilecek yüksek teknolojiye dayalı nitelikli büyüme hamlesini daha uzun vadeli planlama ile ve ekonomi yönetiminde el ele vererek güç birliğiyle yapacağız. Ekonomi yönetimiyle bu konuda eşgüdümlü hareket ederek inovatif ve farklı bakış açıları projelerin buluncasına olan inancımız yüksektir. Bizim ülke olarak artık gerçek uzun vadeli perspektiflere, planlamalara ve projelere ihtiyacımız olduğu gerçeğini kabul etmeliyiz. Çünkü Türkiye kısa vadeli gelgitler nedeniyle maalesef geçmiş dönemlerde çok bedeller ödemeyi. Onun için ülkemiz, nitelikli büyüme dönük uzun vadeli politikalara, reel sektörümüz hem ekonomi yönetimi ile ve hem de Merkez Bankası ile birlikte çalışarak bir modelle mutlaka ve mutlaka kavuşturulmalıdır. Tabii ki bunu söyleyen az önce de söylediğim gibi ekonomimizde oluşan sorunları farkındayız. Sorunların çözümlenmesinde sabırlı ihtiyacımız olduğunu söylüyoruz. Ama bu sabırla yaşamak geleceğin fırsatlarına da kayırmalıyız" dedi.

'TCMB TAHİRİBATI DÜZELTMEK İÇİN ZORLU SINAVLA KARŞI KARŞIYA KALDI'

Merkez Bankası'nın geçen haftada güvencilerle birlikte kısa vadede hem ekonomiyi, hem de merkez bankasının ekonomik tahribatı düzeltmek için zorlu sınavlara karşı karşıya kaldığını ve kalması da devam ettiğini kaydetti. **Erdal Bahçivan**, "En önemli sınav, hiç şüphesiz çok büyük ekonomik güvenilmezliği getirdiği bütün dünyaya göstermek, finansal istikrar sağlayarak geleceğe dair ümitli mesajlar vermek ortamı yaratmaktır" dedi. Bahçivan, finansal istikrar sağlanmaya dönük adımların başında güven geldiğini belirtti. Merkez Bankası'nın şu anda uygulamakta olduğu politikaların oluşturduğu güven ve itibarı öncelikle Türkiye'nin kredibilitesine doğru yansımaya başladığını vurguladı. Ekonominin yeni yönetimi ve Merkez Bankası yeni yönetiminin yüksek enflasyonist bir süreçte değerlendirildiğini hatırlatan Bahçivan, "Bu dönem ekonomimizde oluşturduğumuz farklı tahribatlar var. Dolayısıyla bu tahribatların çözümlenmesi ve tekrar sağlıklı bir yapıya kavuşturulması için son derece iyi hazırlanmış, üzerinde toplumsal mutabakat sağlanmış, gerek iç ve gerek dış çevrelerde bir güven oluşturacak, itibar oluşturacak programa ve sabırlı ihtiyaç olduğu konusunda hepimiz mutabaktık... Hazırlanmış olan Ortak Vadeli Programın başkanı bu anlamda çok önemli. Kuşkusuz bu maddelerin emek-henk noktasını yüksek enflasyonun yemek oluşturacaktır" dedi.

'TAVİZ VERME LÜKSÜMÜZ YOK'

Toplantıda konuşan TCMB Başkanı Erkan, ortalaması yüksek, sürdürülebilir ve oynaklığı düşük milli gelir büyümesinin olmazsa olmazı düşük enflasyonun, tek başına fiyat istikrarından çok daha geniş anlamda bir istikrara tekabül eder hale geldiğini ve Türkiye'nin artık bu istikrardan taviz verme lüksü kalmadığını söyledi. "Enflasyondaki yükselişten sonra, politika kararlarımızın etkilerini devreye girmesiyle birlikte beklentiler ve beklenti dağılımında iyileşme işaretleri belirmeye başlamıştır. Gelecekte enflasyonun ne olacağına dair beklentilerdeki düzleşme, fiyat oluşumuna da yansımaktadır. Nitekim, fiyatların davranışlarında da olumlu bazı gelişmeler yaşanıyor. Otomobil, beyaz eşya ve mobilya gibi, para politikasından daha çok etkilenen ürün gruplarında fiyat artış hızı azalmakla birlikte, uzun bir süreden sonra ilk kez indirimler görülmeye başlandı. Firmaların talepteki açılışın geri çekildiğini gösteren fiyat indirimlerine başlamak hem de rekabet ortamı için oldukça sevindiricidir" dedi.

'MAYIS AYINDA TEPE NOKTASINA ULAŞTIKTAN SONRA GERİLEYECEK'

Merkez Bankası Başkanı Hafize Gaye Erkan, attıkları adımlarla birlikte, özellikle büyükşehirlerde, kiralık ev ilanlarındaki fiyat artışlarında belirgin yavaşlama sinyalleri aldıklarını belirtti. Parasal aktarım sürdürülmesi bu gözlemler daha da yaygın göstereceğini söyledi Erkan, "Özlediğimiz bu görünüm altında, enflasyonun ana eğiliminde de bir gerileme başladı. Kasım ayı öncü göstergeleri de aylık enflasyondaki gerilemenin devam edeceğini işaret etmektedir. Enflasyon Raporu'nda da belirttiğimiz gibi yıllık enflasyon mayıs ayında baz etkisiyle tepe noktasına ulaştıktan sonra 2024'ün ikinci yarısında gerileyecek. Baz etkilerinin enfesiyondaki düşüş süreci birçok kanalla kendini gösterecek. Dayanıklı mal gibi finansal göstergeler ve beklentiler daha duyarlı ürün fiyatlarında şimdiden hissetmeye başladığımız yavaşlama genelle yayılarak devam edecek. Örneğin, otomobil ve beyaz eşya son aylarda uzun zaman sonra tekrar talebi canlandırmak için indirimler yapıldığını görmekteyiz. Bu süreç esnasında, mal gruplarına ek olarak, maliyet gelişmelerini daha hızlı yansıtan ulaştırma ve yemek hizmetleri gibi hizmet gruplarında da fiyatların davranışları normalleşecek" dedi. Firmaların haftada veya iki haftada bir fiyat değiştirdiği bir dönemde, dezenflasyon sürecinde fiyatların daha uzun süre geçerliliğini konacağı bir döneme geçileceğini aktaran Erkan, bunun da enflasyonun ana eğiliminde hissedilir bir gerilemeye yol açacağını kaydetti.

TL'nin fazla değerlenmesine de değer kaybına da karşıyız

Sansörcüler olarak döviz kuru konusundaki duruşlarımız net olduğuna belirten **İSO** Başkanı **Erdal Bahçivan**, sunuları söyledi: "Biz TL'nin değerinin düşmesine dönük ve yüksek volatilité konusunda hassasız. Fakat bazen TL'yi gereğinden fazla değerlendiren Merkez Bankası politikalarının da Türk reel sektörünün rekabet gücünü nasıl azalttığını yakından biliyoruz. Kısacası biz TL'nin gereğinden fazla değerli kılınmasına da, TL'nin değerinin gereğinden

fazla düşürülmesine de karşıyız. Uzmanlarımızın önümüzdeki dönemde fon girişlerinde hız artacak. Böylece bu süreç Merkez Bankamızın rezerv artış politikasıyla da desteklenerek, kurlardaki aşırı volatilitenin önüne geçilebilecek desteklerin sağlanmasına kaynak sağlayacaktır." Atlan adımlara bağlı olarak, son dönemde ticari kredi faizlerinde çok sert bir artışa tanık olduklarına işaret ederek, da durumun elbette **sansörcü** sektörünün finansman ko-

şullarında önemli bir sıklıkla mayıs beraberinde getirildiğini söyledi. Diğer yandan seçici kredi uygulamaları, mikro ihtiyatı çerçevedeki sadeleşme adımları ve kredi-mevduat faizlerinde oluşan yeni denge, banka karlarını destekleyerek ticari kredi arzında nispi bir iyileşme sağladığını ifade eden Bahçivan, nitekim ticari kredi büyüme ivmesinde, ağustosta görülen dip seviyelerden ilmi bir toparlanmanın söz konusu olduğunu söyledi.

İSTİKRARDAN TAVİZ verme lüksümüz yok

“Enflasyonun ana eğiliminde de bir gerileme başladı” diyen TCMB Başkanı Erkan: “Ortalaması yüksek, sürdürülebilir ve oynaklığı düşük milli gelir büyümesinin olmazsa olmaz koşulu olan düşük enflasyon, tek başına fiyat istikrarından çok daha geniş anlamda bir istikrara tekabül eder hale geldi. Türkiye’nin artık bu istikrardan taviz verme lüksükalmadı.”

PARASAL SIKILAŞTIRMA HIZI YAVAŞLADI

DEZENFLASYONUN tesisi için gerekli parasal sıklık düzeyine önemli ölçüde yaklaşıldığını belirten Erkan, “Bu çerçevede, parasal sıkılaştırma hızını yavaşlatacağımızı ve sıkılaştırma adımlarının kısa bir zaman diliminde tamamlanacağını öngörüyoruz. Fiyat istikrarının kalıcı tesisi için gerekli parasal sıklığı ise gerektiği müddetçe sürdüreceğiz. Enflasyonu düşürmek için kısa vadede bazı maliyetler söz konusu olabilir. Ancak orta ve uzun vadede katlanılan maliyetlere karşı elde edilecek olan fayda çok daha yüksek olacaktır” açıklamasını yaptı.

İSTANBUL Sanayi Odası (İSO) Meslek Komiteleri Ortak Toplantısı’nda konuşan Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) Başkanı Hafize Gaye Erkan, “Sürdürülebilir ve kaliteli bir büyümenin önündeki en büyük risk varlık fiyatlarındaki oynaklık. Varlık fiyatlarındaki oynaklığın da yüksek ve oynaklığı artmış enflasyondan kaynaklanıyor olması, enflasyon ile mücadeleyi her zamankinden daha elzem hale getirmiş bulunmaktadır. Önceliğin dezenflasyon olması son derece önemlidir ve mücadelenin ilk koşulu, bu ortak algı ve farkındalıktır” dedi.

ÖNGÖRÜLEBİLİR ENFLASYON PATİKASI KABUL GÖRDÜ

Enflasyonla mücadelenin ikinci olmazsa olmaz koşulunun, doğru dezenflasyon politikalarının devreye sokulması halinde öngörülebilir enflasyon patikasının toplum

geneli ve özellikle fiyat koyucular tarafından kabul ve itibar görmesi olduğunu söyleyen Gaye Erkan, “Mevcut şartlar altında devrede olması beklenen cari yıl ve gelecek 3 yılın enflasyon öngörülerini, fiyat koyucuların fiyatlandırma ve bütçeleme süreçlerine temel teşkil ettiği oranda bu değerlerin yakalanması mümkün olan en düşük maliyet ile sağlanabilecektir” diye konuştu.

DÜŞÜK ENFLASYON OLMAZSA OLMAZDIR

“Bu patika gösterge olarak kabul görmediği oranda dezenflasyonun maliyeti artacak ancak bu durumda da patika üzerinde/yakınında enflasyon gerçekleşmesi amacından taviz verilmeyecektir” diyen Erkan, “Ortalaması yüksek, sürdürülebilir ve oynaklığı düşük milli gelir büyümesinin olmazsa olmaz koşulu olan düşük enflasyonun, tek başına fiyat istikrarından

çok daha geniş anlamda bir istikrara tekabül eder hale geldi. Türkiye artık bu istikrardan taviz verme lüksüne sahip değil” ifadesini kullandı.

İNDİRİMLER GÖRÜLMEMEYE BAŞLADI

Gaye şunları söyledi: “Giyatlandırma davranışlarında da olumlu bazı gelişmeler yaşanıyor. Otomobil, beyaz eşya ve mobilya gibi para politikasından daha çok etkilenen ürün gruplarında fiyat artış hızı azalmakla kalmadı, uzun bir süreden sonra ilk kez indirimler görülmeye başladı. Attığımız adımlarla birlikte özellikle büyükşehirlerde, kiralık ev ilanlarındaki fiyat artışlarında belirgin yavaşlama sinyalleri alıyoruz. Özetlediğimiz bu görünüm altında, enflasyonun ana eğiliminde de bir gerileme başladı. Aylık enflasyondaki gerileme de devam edecek.”

Erkan'dan enflasyon mesajı:

ANA EĞİLİMİNDE
GERİLEME BAŞLADI

Merkez Bankası Başkanı Gaye Erkan, "Enflasyonun ana eğiliminde de bir gerileme başladı. Kasım ayı öncü göstergeleri aylık enflasyondaki gerilemenin devam edeceğine işaret etmekte" ifadesine yer verdi.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Başkanı Hafize Gaye Erkan, **Istanbul Sanayi Odası** Meslek Komiteleri Ortak Toplantısı'nda açıklamalarda bulundu.

TCMB Başkanı Erkan konuşmasında şu ifadeleri kullandı; Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Başkanı Dr. Hafize Gaye Erkan, **Istanbul Sanayi Odası** (ISO) Meslek Komiteleri Ortak Toplantısında konuştu. Erkan "Enflasyonun ana eğiliminde de bir gerileme başladı. Kasım ayı öncü göstergeleri enflasyondaki gerilemenin devam ettiğini göstermektedir. Enflasyon tepe noktasına ulaştıktan sonra 2024 yılının ikinci yarısında gerileyecek" dedi.

"ADIMLARIMIZIN OLUMLU ETKİLERİNİ GÖZLEMLİYORUZ"

Erkan "Para politikası adımlarımızın hedeflediğimiz sonuca ulaşmamasın zaman alacağının bilincindeyiz, öte yandan adımlarımızın olumlu etkilerini gözlemliyoruz" dedi.

Erkan "17 Kasım itibarıyla brüt uluslararası rezervler 134

milyar doların üzerine çıkmıştır, son 9 yılın en yüksek seviyesindedir, rezerv artışında Batılı fon girişlerinin etkisi görülmüştür. Rezervlerimizdeki artışı kalıcı kılacağız" ifadesini kullandı.

TCMB BAŞKANI ERKAN'IN
AÇIKLAMALARI ŞÖYLE
GERÇEKLEŞTİ:

Sürdürülebilir büyümenin önündeki en büyük risk varlık fiyatlarındaki oynaklıktır, yüksek enflasyondan kaynaklanıyor. Enflasyonun ana eğiliminde de bir gerileme başladı. Kasım ayı öncü göstergeleri enflasyondaki gerilemenin devam ettiğini göstermektedir. Enflasyon tepe noktasına ulaştıktan sonra 2024 yılının ikinci yarısında gerileyecek. Döviz kurundaki istikrarın da katkısıyla aylık enflasyon üzerindeki şoklar azalarak maliyetlere ilişkin öngörülebilir artacaktır. Dayanıklı mal ve ürün fiyatlarında düşüş genele yayılarak devam edecek. Talepteki dengeleme sürecini gelişimin önündeki anahtar olarak görüyoruz. Tüm bu süreç boyunca kredi gelişiminin doğru, kompozisyonunda olmasını önemsiyoruz. Nitelikli büyüme ve odaklanılmalı. Fiyat istikrarı ve bununla pekişecek olan finansal istikrarı sürdürülebilir büyümenin olmazsa olmazdır. Enflasyonun yüksek ve oynak olduğu durumlarda enflasyon belli eşit değerlere gerileyene kadar doğru politikalarla dezenflasyon başlatılabilir. Amaç kararlı bir şekilde dezenflasyon sürecini devam ettirmek olmalıdır.

Enflasyonun ana eğiliminde de bir gerileme başladı. Kasım ayı öncü göstergeleri enflasyondaki gerilemenin devam ettiğini göstermektedir. Enflasyon tepe noktasına ulaştıktan sonra 2024 yılının ikinci yarısında gerileyecek. Döviz kurundaki istikrarın da katkısıyla aylık enflasyon üzerindeki şoklar azalarak maliyetlere ilişkin öngörülebilir artacaktır. Dayanıklı mal ve ürün fiyatlarında düşüş genele yayılarak devam edecek. Talepteki dengeleme sürecini gelişimin önündeki anahtar olarak görüyoruz. Tüm bu süreç boyunca kredi gelişiminin doğru, kompozisyonunda olmasını önemsiyoruz. Nitelikli büyüme ve odaklanılmalı. Fiyat istikrarı ve bununla pekişecek olan finansal istikrarı sürdürülebilir büyümenin olmazsa olmazdır. Enflasyonun yüksek ve oynak olduğu durumlarda enflasyon belli eşit değerlere gerileyene kadar doğru politikalarla dezenflasyon başlatılabilir. Amaç kararlı bir şekilde dezenflasyon sürecini devam ettirmek olmalıdır.

"BİREYSEL KREDİLERDE İSRAF VE ENFLASYONA
YOL AÇAN AŞIRILIK GİDERİLDİ"

Para politikası adımlarımızın hedeflediğimiz sonuca ulaşmamasın zaman alacağının bilincindeyiz, öte yandan adımlarımızın olumlu etkilerini gözlemliyoruz.

Bireysel kredilerde normalleşme başlamıştır. Bireysel kredilerde israf ve enflasyona yol açan aşırı giderildi. Ticari krediler dengeli bir yapıya kavuştu. Kullanılan reeskont, yatırım taahhütlü kredilerde belirgin bir artış olmuştur, hedeflenen yönde önemli bir katkı sunuyor.

"REEL SEKTÖR BORÇLARINI
YÖNETEBİLECEK KAPASİTEDİR"

Reel sektör firmalarımız likit bilanço yapıları, yüksek karlılıkları ve azalan borçluluk oranları sayesinde riskleri yönetebilecek kapasitedir. Tüm kararlarımız toplumsal refah için.

"PARASAL SIKILAŞTIRMANNIN SONUNA
YAKLAŞTIK"

Parasal sıkılaştırmada belirli bir noktaya ulaştığımız, birikimli etkilerini gözlemleyeceğimiz bir döneme girmekteyiz. Enflasyonu düşürmek için kısa vadede bazı maliyetler söz konusu olabilir, ancak orta ve uzun vadede katlanılan maliyetlere karşı elde edilecek fayda çok daha yüksek olacaktır. Firmalarımızın ve çalışanlarımızın emeklerinin karşılığını daha verimli şekilde alabilmesi, ekonomimizin hak ettiği yere gelmesi için kalıcı fiyat istikrarının gerekliliğine inanıyoruz. Parasal sıkılaştırma hızını yavaşlatacak, sıkılaştırma adımlarımızı kısa zaman içinde tamamlayacağız, sıkılaştırmanın sonuna yaklaştık.

"YÜKSEK MALİYETLE DE
OLSA ENFLASYONU PATİKAYA
OTURTMA KARARLIYIZ"

Biz ülkemizi düşüneyi yaparken şu ya da bu sebeple "algı, kabul, itibar" üçlüsü devreye giriyorsa, enflasyonu daha yüksek bir maliyetle de olsa bu patikaya oturtmaya kararlıyız.

"300 MİLYAR LİRA
TAHSİS EDİLDİ"

Ticari bankalarımızın reeskont kredilerindeki payının artırılması üzerinde duruyoruz. YTAK programıyla 300 milyar lira tahsis edildi. Reeskont kredilerinin yüzde 75'inin firmalara ilave teminat maliyeti oluşturmadan verilmesini hedefliyoruz. Haziran ayı öncesinde ticari krediler ağırlıklı olarak KOBİ segmenti firmalara tahsis edilirken, son aylarda bu dağılımda bir normalleşme gözlemliyoruz.

"BRÜT
REZERVLER
SON
9 YILIN
ZİRVESİNDE"

17 Kasım itibarıyla brüt uluslararası rezervler 134 milyar doların üzerine çıkmıştır, son 9 yılın en yüksek seviyesindedir, rezerv artışında Batılı fon girişlerinin etkisi görülmüştür. Rezervlerimizdeki artışı kalıcı kılacağız.

"TL'YE GEÇİŞ ZAMANI
GELMİŞTİR"

Vadeli mevduata olan talep arttı, TL'ye geçiş zamanı gelmiştir. Türkiye'ye olan yatırımcı güveni finansal koşullara, döviz kurlarına belirgin katkıda bulunmaktadır. Parasal sıkılaştırma, sadeleştirme adımlarımız sayesinde getiri eğrisi normalleşmiş, iç ve dış ilgi önemli ölçüde artmıştır. CDS'ler 700'den 339 baz puanına kadar geriledi. Fiilen girişlerin de başladığını gözlemliyoruz, zamana yayılarak gerçekleşmesini öngörüyoruz.

"ASIL ETKİLERİ 2024
YILINDA GÖRECEĞİZ"

Öncü sinyallerini yavaş yavaş almaya başlamakla birlikte asıl etkilerini 2024 yılında göreceğiz. Döviz kuru istikrarı, cari işlemlerde iyileşme, rezervlerde artış devam edecektir. Dezenflasyon dönemini, öngörülebilirliğin artacağı, enflasyonun tek haneli kalacağı, düşüşün kalıcı olacağı dönem takip edecektir. Politikamız mümkün olan en kısa sürede enflasyonu tek haneli rakamlara düşürmeyi hedefliyor.

MÜCADELENİN OLMAZSA OLMAZ İLK

KOŞULU ORTAK ALGI VE FARKINDALIK

ÇAĞLAR
ÇAĞATAY

Hafize Gaye Erkan

TCMB Başkanı Erkan, “Ülkemiz geçirdiği ekonomik gelişim süreci sonunda, artık büyümenin niteliğine odaklanılması gereken bir noktaya ulaşmıştır. Yüksek ve oynak enflasyon ise daha evvel belirttiğimiz gibi bunun önündeki en önemli engeldir” dedi

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) Başkanı Hafize Gaye Erkan, enflasyonun ana eğiliminde de bir gerileme başladığını belirterek, “Kasım ayı öncü göstergeleri aylık enflasyondaki gerilemenin devam edeceğine işaret etmekte.” dedi. Erkan, **Istanbul Sanayi Odası (İSO) Meslek Komiteleri Ortak Toplantısı'nda**, meslek kuruluşlarının sivil toplumun en önemli örgütlü yapıları olarak aynı zamanda kamusal nitelik de taşıdığını ve bu açıdan perspektiflerinin **sanayicilerle** paylaşılmasına büyük önem verdiklerini dile getirdi.

Fiyat ve finansal istikrarın sağlanmasının nihai çıktısının, yüksek, verimlilik artışlarından faydalanan, sürdürülebilir ve oynaklığı düşük bir büyüme olduğunun aşikar olduğunu belirten Erkan, “Enflasyonun yüksek ve oynak olduğu durumlarda, amaç, ‘doğru’ politika tasarımlarıyla kararlı bir şekilde dezenflasyon sürecini devam ettirmek ve sürdürülebilir büyüme için gerekli olan büyüme kompozisyonuna ulaşmak olmalıdır” ifadelerini kullandı.

MÜCADELE HER ZAMANKİNDEN DAHA ELZEM

Sürdürülebilir ve kaliteli bir büyümenin önündeki en büyük riskin varlık fiyatlarındaki oynaklık olduğunu kaydeden Erkan, “Varlık fiyatlarındaki oynaklığın da yüksek ve oynaklığı artmış enflasyondan kaynaklanıyor olması, enflasyon ile mücadele için her zamankinden daha elzem hale getirmiş bulunmaktadır. Bu konuda tüm paydaşlarda ve karar alıcılarda

aynı algının oluşması ve mücadeleye dair olan kararlılık, enflasyonla mücadelede başarının ön koşuludur. Önceliğin dezenflasyon olması son derece önemlidir ve mücadelenin olmazsa olmaz ilk koşulu, bu ortak algı ve farkındalıktır” dedi.

PATİKAYA OTURMAMIZI KOLAYLAŞTIRACAK

Erkan, enflasyonla mücadelenin ikinci olmazsa olmaz koşulunun, doğru dezenflasyon politikalarının devreye sokulması halinde öngörülebilir enflasyon patikasının toplum geneli ve özellikle fiyat koyucular tarafından kabul ve itibar görmesi olduğuna dikkati çekerek, “Mevcut şartlar altında devrede olması beklenen cari yıl ve gelecek 3 yılın enflasyon öngörülürü, fiyat koyucuların fiyatlama ve bütçeleme süreçlerine temel teşkil ettiği oranda bu değerlerin yakalanması mümkün olan en düşük maliyet ile sağlanabilecektir. Bu patika gösterge olarak kabul görmediği oranda dezenflasyonun maliyeti artacak ancak bu durumda da patika üzerinde/yakınında enflasyon gerçekleşmesi amacından taviz verilmeyecektir. TCMB'nin hedeflerine varma konusundaki kararlılığına olan güvenin yüksekliği, bu patikaya oturmamızı kolaylaştıracak ve dezenflasyonun toplumsal refah maliyetini çok düşük düzeylere çekebilecektir” diye konuştu.

REKABET ORTAMI İÇİN SEVİNDİRİCİ Erkan, para politikasından hızlı etkilenen ürünlerdeki fiyat artış hızının giderek düştüğünü söyledi: “Gelecekte enflasyonun ne olacağına dair beklentilerdeki düzelleme, fiyat oluşumuna da yansımaktadır. Nitekim, fiyatlama davranışlarında da olumlu bazı gelişmeler yaşanıyor. Otomobil, beyaz eşya ve mobilya gibi, para politikasın-

dan daha çok etkilenen ürün gruplarında fiyat artış hızı azalmakla birlikte, uzun bir süreden sonra ilk kez indirimler görülmeye başlandı. Firmaların talepteki aşırılığın geri çekildiğini göyerek fiyat indirimlerine başlamaların hem tüketiciler hem de rekabet ortamı için oldukça sevindiricidir.”

PATİKAYA OTURTMAYA AZİMLİ VE KARARLIYIZ

Erkan, “Biz üzerimize düşeni yaptığımızda ve sizler de yaptıklarımız üzerinden bizi değerlendirip bu patikaya olan inancınızı pekiştirdiğinizde, enflasyonu bu patika üzerinde oturtup dezenflasyonu minimum maliyetle gerçekleştirmemiz mümkün olabilecektir. Biz üzerimize düşeni yaparken şu ya da bu sebeple ‘algı, kabul, itibar’ üçlüsü devreye girmiyorsa, enflasyonu daha yüksek bir maliyetle de olsa bu patikaya oturtmaya azimli ve kararlıyız” dedi.

En önemli güvencemiz finansal istikrar

Istanbul Sanayi Odası (İSO) Meslek Komiteleri Ortak Toplantısı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) Başkanı Dr. Hafize Gaye Erkan'ın katılımıyla İstanbul'da düzenlendi. Sektörel konuların değerlendirilmesi amacıyla organize edilen toplantıya, **İSO** Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan** ev sahipliği yaptı. Ekonominin ve **sanayinin** güncel

konularının ele alındığı ve **İSO** Yönetim Kurulu Başkan Yardımcıları ve meclis üyelerinin hazır bulunduğu toplantıda açılış konuşmasını **Erdal Bahçivan** gerçekleştirdi. Son yıllarda Türkiye'de rasyonel ekonomi politikalarından uzaklaşmış olmanın ortaya çıkardığı ciddi sorunlar ve tahribatlar olduğunu ifade eden **Erdal Bahçivan**, “Bu durum üretim hayatımızı

ve **sanayicilerimizi** maalesef çok olumsuz etkiledi. Geçmiş dönemlerden sarkan olumsuzluklar, iş hayatımızda hala bazı açılardan varlığını koruyor. Geçtiğimiz haziran ayının başından itibaren görülmeye başlayan yeni ekonomi yönetimi, özellikle reel ekonominin temsilcileriyle yoğun istişarelerde bulunarak ekonomide yeni bir dengeleme gayreti içinde bulunuyor.

Erdal Bahçivan

"TL'ye güven artıyor enflasyon geriliyor"

TCMB Başkanı Erkan, Türk lirasına geçiş zamanı geldiğini, bunun doğrudan yansımalarının mevduatta görüldüğünü söyledi. Erkan, öncü göstergelerin aylık enflasyondaki gerilemeyi de işaret ettiğini bildirdi

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Meslek Komiteleri Ortak Toplantısı'nda reel sektörle buluşan TCMB Başkanı Hafize Gaye Erkan ekonomiye ilişkin önemli mesajlar verdi. Yaptığı sunumun ardından **sanayicilerin** sorularını yanıtlayan Erkan, enflasyonun ana eğiliminde bir gerileme başladığını, kasımda da bunun süreceğini belirterek, "Türk lirasına geçiş zamanı gelmiştir. Bunun en doğrudan yansımalarını mevduat gelişmelerinde görüyoruz. Türk lirası tasarruf araçlarına ve özellikle vadeli mevduata olan

talep artmıştır. 17 Kasım itibarıyla sadece 12 hafta içerisinde, Türk lirası mevduat 1.7 trilyon Türk lirası artarken, kur korumalı mevduat 601 milyar Türk lirası ve döviz cinsi mevduat da yaklaşık 3 milyar dolar gerilemiştir" açıklamasını yaptı. **İSO Başkanı Erdal Bahçivan** ise **sanayiciler** olarak döviz kuru konusundaki duruşlarının net olduğunu ifade ederek "Biz TL'nin gereğinden fazla değerli kılınmasına da, TL'nin değerinin gereğinden fazla düşürülmesine de karşıyız" dedi.

ŞEBNEM TURHAN/11

MB BAŞKANI ERKAN'DAN SATIRBAŞLARI İLE...

- Enflasyondaki yavaşlama, ikinci çeyrekte üretici ve tüketici fiyatlarında hissedilecek.
- Kiralık ev ilanlarındaki fiyat artışlarında belirgin yavaşlama sinyalleri alıyoruz.
- Otomobil, beyaz eşya ve mobilya gibi ürün gruplarında ilk kez indirimler görülmeye başlandı.
- Piyasalarda öngörülebilirlik artıyor, sadeleşmeyi içeren politika normalleşmesi, CDS'i düşürüyor.
- Özel bankalar da ticari kredi büyümesinde etkin bir rol üstlenir hale geldi.
- Sanayicilerimizden beklentimiz yatırımlara ağırlık vermeleri, Türkiye'ye her koşulda destek olmaya devam etmeleri.

1980 24 Ocak dönemi

● Hızlı süreç yönetimi ile yürürlüğe sokulan, adına 24 Ocak Kararları denilen yeni istikrar programıyla ithal ikamesi stratejisinden vazgeçildi. Yerine ihracata dayalı büyüme modeli devreye alındı.

Krize yolaçan süreç

Bir ekonomide nüfus artışının karşılanması ve refah düzeyinin yükselmesi için mal ve hizmet üretiminin artması, bunun için de yatırımların canlanması gerekir. Yatırımların artması için ise hammadde, enerji arzının yeterli olması, makine-teçhizat, demir-çelik, kimya ve elektrikli makineler sektörlerinde yerli üretimin ihtiyacı karşılanması lazımdır. Enerji, hammadde ve kritik sektörlerde yerli kaynaklar ihtiyacı karşılamadığında, eğer yeterli döviz var ise ithalat yapılır.

Türkiye ekonomisinde İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ihracat değeri ithalata karşılamadığı için gerekli döviz, aşağıdaki yöntemlerle temin edildi:

► **Önce rezervler kullanıldı:** Dönem dönem serbestleştirilen ithalat nedeniyle döviz ve altın rezervleri erimeye başladığında bu yöntem terk edildi.

► **ABD yardımı devreye girdi:** Türkiye'nin NATO'ya girmesinden ve Kore Savaşı'na katılmasından sonra ABD yardımı ve kredileri artış gösterdi.

► **60'lı yıllarda Avrupa destek oldu:** IMF kredilerinden ve Avrupa ülkelerinin kurduğu Türkiye Yardım Konsorsiyumu'ndan sağlanan krediler, döviz sıkıntısını azaltıcı etki gösterdi. Plan disiplini ile sağlanan iç kaynaklar, dış ticaret açığını azalttı.

► **İşçi dövizinde sürpriz artış:** Açığı azaltacak imkânlar tükenmenin eşiğine gelmişken, işçi dövizlerinde hızlı bir artış yaşandı. Ancak işçi dövizleri 1975 yılından sonra azalma eğilimine girdi. Aynı dönemde turizm ve navlun gelirleri yok denecek kadar azdı. Dış müteahhlik gelirleri artışı ise daha yeni başlamıştı. İhracattaki kıpırdanma cari işlemler dengesindeki açığı kapayacak düzeyden çok uzaktı. 70'li yılların ikinci yarısında sanayinin döviz ihtiyacı, hatta açığı canlanan yatırımlar nedeniyle artmıştı.

► **Tek yol borçlanma:** Ekonomiye döviz girişi döviz çıkışının çok gerisinde kalınca hükümet kısa vadeli bir borçlanma türü olan döviz çevrilebilir mevduat yöntemine başvurdu. 1978 sonrasında bu borçların geri ödeme zamanı gelince, ekonomide dış ödemeler dengesi krizi başladı.

'Şok etkisi' yaratacak bir ekonomik paket hedeflendi

1979 sonbaharında azınlık hükümeti kurarak başbakan olan Süleyman Demirel'in öncelikli amacı artık büyümenin hızlandırılması değil, enflasyonun düşürülmesiydi. Ancak önceki istikrar uygulamalarından ders alan Demirel, bu kez farklı bir yöntem izleme konusunda kararlıydı.

Önlemlerin, kamuoyunda ve iş dünyasında bir "şok etkisi" yaratması ve insanların tutumlarını değiştirmeye zorlaması amaçlanıyordu. Bunun için önlemler "yüksek dozda" olacak ve bir defada "toplu" olarak açıklanacaktı. Paketi hazırlayan ekipte 1970 Devalüasyonu'nda Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) Müsteşarı olan Turgut Özal da vardı. Özal, bu kez başbakanlık müsteşarlığı görevini üstlenmişti. Kaya Erdem ve Maliye Bakanı İsmet Sezgin de paket hazırlıklarının her aşamasını izliyorlardı. Hazırlık çalışmalarını paketin sızdırılmaması için devlet sırrı gibi gizli tutuluyordu. Kaya Erdem, 1979 sonbaharında hazırlık çalışmalarını şöyle anlatmıştı:

"Turgut Bey ile beraber çalışmaya başladık. Bazen başbakanlıkta, bazen Ankara Şeker Fabrikası'nda çalışıyorduk. Özal alınan her karar, Demirel'e götürüyor ve onayını alıyor, ben de Maliye Bakanı İsmet Sezgin'e paylaşıyordum. 15-20 gün çalıştık ve 25 Aralık'ta kararları tamamladık. Demirel, 1 Ocak 1980'de kararların görüşüleceğini söyleyince el yazısıyla dört dosya haline getirdim, biri kendim, diğerleri Özal,

Demirel ve Sezgin için. Çünkü kararlar gizliydi, başkaları tarafından duyulmaması gerekiyordu."

Zorunlu erteleme
İstikrar paketinin yazımı 25 Aralık 1979 günü tamamlanmıştı. Ancak ordu kuvvet komutanlarının siyasi istikrarsızlığın çözümü için 27 Aralık 1979 günü parti liderlerine yönelik "uyarı mektubu" yazması nedeniyle paketin açıklanması ertelenmişti. Program hazırlıkları sürerken rafinerilerde ancak iki günlük ham petrol rezervi kaldığı ortaya çıkmış, Bursa'da 20 fabrika enerji yoksluğu nedeniyle üretimini durdurmuştu. Bu arada Suudi Arabistan'a giden Turgut Özal'ın kredi ile petrol alımı isteğine ret cevabı verilmişti.

Kuvvet komutanlarına brifing verildi
Demirel ve Özal, programın mantığını ordunun kuvvet komutanlarına da anlatılmamasını istiyorlardı. Başbakan Demirel'in Genelkurmay İkinci Başkanı Haydar Saltık'ı aramasından sonra 8 Ocak 1980'de düzenlenen brifingde

Özal, ekonomik durumu ve alınacak önlemleri anlattı. Komutanlar, programın içeriğini kabineinin pek çok bakanından önce öğrenmişlerdi.

Kur düzeyinin hesabı

(İstanbul Sanayi Tarihi-Sanayinin Sonuz İpğinde Kitabı'ndan)
...O günlerde İstanbul Sanayi Odası

yöneticilerinden Orhan Demirtaş'ın (Sanayici-Siyasetçi) telefonu çaldı. Başbakanlıktan aranıyordu ve ertesi gün Ankara'da olması gerektiği, Turgut Özal'ın kendisiyle görüşmek istediği söyleniyordu. Demirtaş yola çıkmaya

hazırlanırken, yönetimi paylaştıkları Ali Coşkun'dan (İş insanı-Siyasetçi) geldi bu kez telefon. Coşkun, ertesi günü Ankara'da olacağını, görevi kendisinin üstlenmesi gerektiğini anlatıyordu. İki arkadaşın da, Turgut Özal'ın ikisine de aynı gün ve saatte randevu verdiğini anlamaları uzun sürmedi. Gerisini Demirtaş'ın anlatıklarından dinleyelim:

"Ankara'ya gittik, Turgut Bey'in huzuruna çıktık. Bize, 'Buraya hem Devlet Planlama Müsteşarı hem de Başbakanlık Müsteşarı olarak atandım, ama şu birkaç gün içerisinde gördüm ki devletin her tarafı tıkanmış kalmış. Şimdi ben doları 47 liradan, 100 liraya çıkartıyorum. Özel sektör bu hareketi nasıl kaldırır, ne olur, bunu düşünmek için sizi çağırıyorum' dedi. Kendisinden, bize bir hafta-on gün müsaade vermesini istedik. 'Ne bir haftası' dedi. 'Bunu birkaç kişi dışında hiç kimse, Maliye Bakanı bile bilmiyor. İstanbul'a filan domes yok, bana bunun cevabını burada vereceksiniz'. Bize bir dua ayırdı, çalışmaya başladık. Özal'ın kendisiyle görüşmek istediği söyleniyordu. Demirtaş yola çıkmaya

EKONOMİK GÖSTERGELER

Büyüme oranı

1977'de başlayan ekonomik krizin son yılında siyasi çözümsüzlük devam ederken şiddet olayları da trandırdı. 1979'daki daralma eğilimi devam ettiği için GSMH yüzde 2.8 oranında azaldı

Enflasyon

24 Ocak Kararları çerçevesinde kurların artışı ve yüksek oranlı KİT zamları nedeniyle 1980 Şubat ayı enflasyon oranı yüzde 25.4'e trmandı. Yıllık enflasyon tüketici fiyatları endeksinde yüzde 101.4'e ve toptan eşya fiyatları endeksinde ise yüzde 107.2'ye trmandı. Bu oranlar da Cumhuriyet tarihinin en yüksek yıllık oranlarıydı.

Döviz kurları

24 Ocak'ta doların değeri 47 lira 20 kuruştan 70 liraya yükseltildikten sonra yıl içinde döviz kurlarında 16 kez küçük oranlı değişiklikler yapıldı. Bu uygulamaya sayesinde resmi kur ile serbest piyasa (karaborsa) kuru eşitlendi. Altındaki değer artışı ise enflasyon oranının üstünde gerçekleşti. Cumhuriyet altınının yıllık ortalama değeri yüzde 185.6 oranında artışla 10 bin 532 lira, yıl sonu değeri yüzde 112.8 oranında yükselerek 12 bin 634 lira oldu.

Dış ticaret

Kur artışları ile daha kazançlı hale gelen ihracat, yüzde 128.7'lik artışla 2 milyar 910 milyon dolara yükseldi. Dış ticaret rejiminin serbestleştirilmesi ithalata da yüzde 55.8'lik artışla 7 milyar 909 milyon dolara çıkardı. İhracatın ithalata karşılama oranı yüzde 36.8'e kadar geriledi.

Kararları, yeni bir başlangıç oldu

● **Ekonominin dışa açılmasının benimsenmesiyle fiyat ve kalite bakımından dünya standartlarını yakalayan bir sanayi yapısının öne açıldı. 12 Eylül Darbesi ise ülke standartlarını önemli ölçüde gerilettili.**

● HAZIRLAYAN: FARUK TÜRKÖĞLÜ ● TASARIM: BİROL TEOMAN

Tarihi toplantı, kesintisiz 16 saat sürdü

Demirel Hükümeti, 24 Ocak Perşembe sabahı istikrar programını hazırlanması için toplandı. Toplantı sona erinceye kadar bakanların dışarı çıkması kararlaştırıldı ve yemekler Bulvarı Palas'a sipariş edildi.

Korutürk'ün imzasından Resmî Gazete Matbaası'na

Toplantı salonunun kapısında bekleyen kurye polis memuru, karara bağlanan konuların metnini nihai imza için Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'e götürüyor, kararlar oradan da Resmî Gazete Matbaası'na yollanıyor.

16 saatlik toplantı

16 saat süren toplantı 25 Ocak gece yarısı saat 02.00'de sona erdi. İlk kararların değerinin 45 liradan 70 liraya yükseltilmesi oldu. İthal ikame sisteminden vazgeçilerek ihracata dayalı sanayileşme stratejisi karara bağlandı.

Paketin önemli kararları neler oldu?

► **KİT ürünlerine yüzde 325'e varan çok yüksek oranlı zamlar yapıldı. Bu karara bazı bakanlar karşı çıkmıştı.**
► **Yatırımların ve ihracatın artırılması için Teşvik ve Uygulama Dairesi, ayrıca Yabancı Sermaye Dairesi ve Para Kredi Kurulu oluşturuldu.**

■ 24 Ocak neler getirdi?

24 Ocak 1980 Kararları'nın sonraki yıllar içinde ortaya çıkardığı olumlu etkiler şunlar oldu:

► **Döviz getirilere sağlanan kolaylıklar sayesinde ihracatta önemli artışlar yakalandı. Döviz gelirleri artınca yeni yatırımlar için makine ve teçhizat ithalatı kolaylaştı.**

► **Dışa açılma dönemi, yerli sanayi dallarını teknoloji ve kalite düzeyini yükseltmeye zorladı. Böylece sanayi dalları gümrük vergileri indirimine rağmen gelişmesini sürdürdü.**

► **Turizm ve dış müteahhitlik sektörlerindeki atılım, dış ödemeler dengesini rahatlatı.**

► **1980'de lira mevduatı, özel sektör tahvil ve altından başka tasarruf aracı yoktu. Sonraki yıllarda tasarruf araçlarının sayısı 10'ya geçti.**

► **Ihracat içinde sanayi mallarının oranı istikrarlı bir şekilde yükseldi.**

► 14 Şubat 1979'da kurulan Fiyat Saptama Kontrol ve Koordinasyon Komitesi kaldırıldı.

► **Altın ticareti serbest bırakıldı.**

► **Bankalara, döviz girişlerinin yüzde 60'ını tutma hakkı verildi. Bu oran daha önce yüzde 25'ti.**

► **Ihracat için ithal edilecek ara malları üzerindeki vergi sıfırlandı. İhracat işlemlerindeki bürokrasi azaltıldı.**

► **İthalatta serbestleştirme kapsamındaki ürün listeleri genişletildi.**

► **Sıkı para politikası gereği faiz oranları 2 puan yükseltildi.**

► **Yabancı sermayenin ekonominin her alanına girmesine izin verildi.**

► **Petrol arayacak yerli ve yabancı sermayeli kuruluşlara kolaylıklar sağlandı.**

■ Neler götürdü?

Kararlar ekonomik ve sosyal yapıda şu olumsuz sonuçları ortaya çıkardı:

► **Gelir dağılımı bozuldu. Toplumun güçsüz kesimlerinin satın alma gücü gerilerken, bölgesel gelir eşitsizliği arttı.**

► **İstikrar programının uygulanması sırasında devletin sosyal harcamalarının bu arada eğitim ve sağlık yatırımlarının reel olarak azaltılması da gelir eşitsizliğini artırdı.**

► **Serbest piyasa ekonomisi doğrultusundaki ekonomik reformların, demokrasiyi, sivil toplumu ve hukuk devletini hedefleyen reformlarla başı gitmesi gerekiyordu. Ekonomik reformların yapıldığı bir dönemde siyasi ve sosyal reformların sürükli olarak ertelendi.**

► **İç ve dış borç tırmandı. İç borcun artışı, eğitim, sağlık ve bayındırık alanındaki kamu yatırımlarının toplam kamu yatırımları içindeki payını azalttı.**

► **Evflasyonun bir süre geriledikten sonra 1987 sonrasında tekrar artması iş ahlakını ve toplumsal dayanışmayı zayıflatmaya devam etti.**

28 Şubat

Döviz karşılığı askerlik yasası, TBMM'de kabul edildi. Yasayla, yurt dışında çalışan işçilerin döviz olarak 440 bin lira karşılığı ödeme yapan işçilerin 2 aylık eğitimin ardından askerlik yapması sayılması uygun görüldü.

20 Mayıs

İlk borç erteleme, 2,2 milyar dolarlık dış borcu kapsıyordu.

18 Haziran

Demirel hükümetinin IMF'ye gönderdiği niyet mektubu onaylanarak üç yıl süreli 13. Stand-by Anlaşması imzalandı. Taahhüt edilen kredi dilimlerinin, performans kriterlerine uyum sağlandığında ödenmesi kararlaştırıldı.

1 Temmuz

Tasarruf sahiplerine enflasyon oranının üstünde bir oranda gelir sağlanması hedeflendiği için faiz oranları serbest bırakıldı. Faiz rekabetinin başladığı uygulamaya "Temmuz Bankacılığı" adı verildi.

11 Temmuz

Ordu Fatsa'ya çok sayıda askeri birlikle 'nokta operasyonu' yaptı.

23 Temmuz

Türkiye'nin dış borçlarının 2 milyar 688 milyon dolarlık bölümü yeniden yapılandırıldı ve ödemeler 10 yıla kadar bir süre ile ertelendi.

25 Temmuz

Üçüncü borç erteleme paketi, 760 milyon dolarlık dış borcu kapsadı.

5 Eylül

Dışişleri Bakanı Hayrettin Erkmən, hakkındaki gensoruyla yapılan oylamada bakanlıktan düşürüldü. Oylama ile gelen sonuç, Cumhuriyet tarihinde ilk oldu.

9 Eylül

Ankara'da ilk metro için temel atıldı. Proje, 12 Eylül Askeri Darbesi'nden kısa bir süre ertelendi, 25 Eylül'de de tamamen kapatıldı.

12 Eylül

Koşulların "olgunlaşmasının" beklendiği darbe

Sabaha karşı saat 04.00'te başlatılan darbe ile TBMM feshedildi, siyasi partiler kapatıldı, yasama yetkileri kurulan Milli Güvenlik Konseyi'ne (MGK) verildi ve dönem genelkurmay başkanı Kenan Evren devlet başkanı ilan edildi.

12 Mart 1971 döneminin aksine serbest piyasacı görüşlere yakın olan generaller, 24 Ocak Kararları'nın uygulanmasına devam etme kararını aldı. Başbakanlık görevine getirilen Bülent Ulusu'nun kabinesinde Turgut Özal'a başbakan yardımcısı olarak istikrar programını yürütülmesi görevi verildi.

Darbe hazırlıkları terör tırmanışa geçmeden önce 1978 yılı sonbaharında başlatılmıştı. Darbe hazırlığı içinde olanların ve onların emri altındaki sıkıyönetim komutanlıklarının olaylara etkili bir şekilde müdahale etmeyip iki yıl boyunca "koşulların olgunlaşmasını" beklendikleri görevli mahkemelerin gerekçeli kararında şöyle anlatılmıştı: "Darbeyle gerekeceği kadar gösterilen ülkedeki yaşanan terör, anarşi ve çatsımların önemeke görevleri olduğu halde bunları askeri darbenin nedenleri olarak gösterip halk nazaranında hukuk dışı ve fiili bir durum olan darbeyle müsruiyet kazandırmaya çalışmışlardır."

12 Ekim

Türkiye'nin 11'inci genel nüfus sayımı yapıldı. Sayımın sonuçlarına ilişkin 17 Ekim'de gerçekleştirilen açıklamada Türkiye nüfusunun 45 milyonu aştığı bildirildi.

Dünyadaki önemli olaylar ve gelişmeler

Rodezya adıyla bilinen Afrika ülkesi bağımsızlığını kazandıktan sonra Zimbabve adını aldı. Sovyet birliklerinin Afganistan'a girmesinden sonra başlayan çarpışmalar şiddetlendi. Polonya'da Dayanışma (Solidarność) Sendikası'nın başlatıldığı

greve katılanların sayısı 500 bin kişiye yükseldi. Dünya Sağlık Teşkilatı, salgınlarda can kaybına neden olan çiçek hastalığı virüsünün yok edildiğini resmen açıkladı. ABD'li Paul Berg ve Walter Gilbert ile İngiliz Frederick Sanger'e DNA üzerindeki

araştırmaları nedeniyle Nobel Kimya Ödülü verildi.

Fransız felsefeci ve yazar Jean Paul Sartre yaşamını yitirdi. Beatles'in kurucularından John Lennon, New York'ta 8 Aralık'ta tabanca ile vurularak öldürüldü.

Jean Paul Sartre

John Lennon

Avrupa'nın sertifikalı tedarikçisi Sertel Vida, iddiasını koruyor

Aylık 12 bin tonluk üretimiyle sektörünün öncülerinden olan, Avrupa'nın A grubu kimlikli tedarikçisi Sertel Vida, ISO 2'nci 500 listesinde 47'nci basamakta yer aldı. Sertel Vida Metal Yönetim Kurulu Başkanı Serhat Servet Dövençi, "Yılsonunda toplam ihracat rakamımızın 30 milyon dolar olmasını bekliyoruz" dedi.

ADNAN AÇIKGÖZ / MERSİN

Bağlantı elemanları ürünlerinde Türkiye'nin ithalatını ikame etmek için Mersin Tarsus Organize Sanayi Bölgesi'ndeki (MTOSB) iki fabrikasında faaliyetlerini sürdüren Sertel Vida Metal A.Ş., İstanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından 2022 yılı verilerine göre hazırlanan Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu listesinde 47'nci sırada kendisine yer buldu. Üretim hattı güçlendirme yatırımlarının ardından yüzde 30 büyüyen şirket, iş hacmini ise yüzde 50 geliştirdi. Söz konusu yatırımların yılsonuna denk gelmesi nedeniyle ciroya fazla katkı sağlamadığını belirten Sertel Vida Metal Yönetim Kurulu Başkanı Serhat Servet Dövençi, "Çivi ve vidaya ek olarak, üretime başladığımız cıvata-somun ile gelecek yıl hacimsel olarak daha fazla büyümeyi hedefliyoruz. Mevcut piyasa şartları nedeniyle bu yıl ihracatımız aylık ortalama 2 milyon 500 bin dolar seviyelerinde gerçekleşti. Yılsonunda toplam ihracat rakamının 30 milyon dolar olmasını bekliyoruz. Önümüzdeki sene 2023 rakamlarına göre düzenlenecek ISO 2'nci 500 listesine yine ilk sıralarda gireceğimizi düşünüyoruz" dedi.

ABD pazarında atağa geçti

Daha fazla Türk menşeli yüksek kaliteli ürünü yurtdışı pazarlarında değerlendirmek için 3'üncü fabrikanın 2'nci OSB'de kurulduğunu anımsatan Servet Dövençi, "İhracat pazarlarımız arasında ABD, Kanada, Fransa, Almanya, Polonya ve İtalya öne çıkıyor. ABD'deki an-

Serhat Servet Dövençi

ti dumping davasından dolayı geçen yılın ilk 6 ayındaki ihracatta azalma yaşansa da 3'üncü çeyreğin adından sorunun ortadan kalmasıyla söz konusu pazarda yeniden atağa geçtik. İhracatımızı 2 katına çıkartıp özellikle Amerika ve Avrupa gibi yüksek katma değerli pazarlarda büyümeyi amaçlıyoruz. Halihazırdaki mega ve modern makine parkurlarımız sayesinde boyları 400 milimetreye kadar olan özel ağaç ve alçıpan vidalarını üretebiliyoruz. Türkiye'de bu mega vidaları üretebilen firma bulunmuyor. Ülkemizde en fazla üretilebilen vida boyutu 150 milimetredir. 400 milimetrelük vidalar sayesinde Avrupa'da iyi bir tedarikçi konumuna geldik. Isıl işlem ve kaplama tesislerimiz en önemli rekabet gücümüzü oluşturuyor. Avrupa'da 85 üzeri puanla A grubu tedarikçi firma olarak hizmet gösteriyoruz. Hedefimiz Türkiye'nin vida ithalatını engelleyip ihracatını daha da artırmaktır" diye konuştu.

Zeki
Sarıbekir

En büyük 1000 sanayi kuruluşu arasında 62 ambalaj firması var

İstanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından açıklanan "**İSO Türkiye**'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022" ve "**İSO Türkiye**'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022" araştırmalarında ambalaj sektöründen 62 firma yer aldı. Türkiye'nin en büyük 1000 sanayi kuruluşu arasında yer alan ambalaj sektörünün temsilcileri üretimden satışlarını yüzde 145,45, çalışan sayılarını da yüzde 3,58 yükseltti.

İstanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından açıklanan '**İSO Türkiye**'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022' ve "**İSO Türkiye**'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022" Türkiye'nin ilk 1000 büyük sanayi kuruluşu arasında 2022 yılında 39'u Ambalaj Sanayicileri Derneği (ASD) üyesi olmak üzere toplam 62 ambalaj sektörü firması yer aldı. ASD'den yapılan açıklamaya göre ambalaj sektörünün yıllık değişimine bakıldığında **İSO** ilk 1000'de yer alan firmaların sayısı 65'ten 62'ye düşerken, bu 62 firmanın gerçekleştirdiği üretimden satışlar yüzde 145,45 arttı. Çalışan sayısı da yüzde 3,58 yükseldi. Söz konusu araştırmada yer alan firmaların ihracatı ise yüzde 5,43 azaldı. 2022 **İSO** Birinci 500 ve 2022 İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu araştırmalarında ambalaj sektöründeki firmalar üretimden satışlardan yüzde 3,5, ihracattan yüzde 1,3 pay aldı. İlk 1000 firma arasında çalışan sayılarının yüzde 1,9'unu da ambalaj sanayi oluşturdu.

■ "Büyümenin yüzde 60 ambalajla oluyor"

Türkiye'de toplam büyümenin yüzde 60'ının ambalajla mümkün olduğunu dile getiren Sarıbekir, sözlerini şöyle sürdürdü: "2030 yılına ise sektör büyüğümüz için 50 milyar dolar, ihracat için de 20 milyar dolar hedef koyduk. Sektör olarak her geçen gün daha çok ihracat yapmayı hedeflemeliyiz. Türkiye'de ürettiğimiz ambalajların en az yarısını ihraç edebilmek amacıyla çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Tüm bu çalışmaların da etkisiyle gelecek yıllarda Türkiye'nin en büyük sanayi kuruluşları arasında sektörümüzden çok daha fazla firma yer alacaktır. Sektörümüzün ülkemizin büyümesine çok daha fazla katkı verebileceğine yürekten inanıyoruz."

Ambalaj sanayicilerini bir araya getiren ASD'nin, 1992 yılında 39 ambalaj üreticisi tarafından kurulduğunu aktaran Sarıbekir, Kasım 2023 itibarıyla 251 üyeye ulaştıklarını aktardı.

"Daha fazla ihracat için çalışmalıyız"

Ambalaj sektöründe faaliyet gösteren firmaların Türkiye'nin en büyük sanayi kuruluşları arasında yer aldığına dikkat çeken ASD Başkanı Zeki Sarıbekir, "Ambalaj sektörümüz Avrupa standartlarındaki üretimi sayesinde dünyanın 180 ülkesine ürünlerini gönderiyor. Her geçen yıl büyümesini sürdüren ambalaj sanayimiz Avrasya'nın am-

balaj merkezi olma yolunda emin adımlarla ilerliyor. Cumhuriyet'in kuruluşunun 100'üncü yılında ambalaj sektörünün pazar büyüklüğünü 28 milyar dolardan 30 milyar dolara çıkarmayı, kişi başı tüketimi 325 dolardan 380 dolara, ihracatımızı ise 10 milyar dolara çıkarmayı hedefliyoruz. Ülkemizde yaklaşık 490 milyar dolarlık bir ekonomik hareketi ambalajlarla sağlıyoruz" ifadelerini kullandı.

İkinci 500'de plastik sektöründe yer alan firma sayısı 24'e geriledi

"İSO Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022" yılı listesinde plastik sektöründe güç kaybı yaşandı. Bir önceki yıl listede NACE koduna göre plastik sektöründe faaliyet gösteren işletme sayısı 27 iken, geçen yıl bu sayı 24'e düştü.

Plastik Sanayicileri Derneği'nin (PAGDER) İstanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından yayınlanan "Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022" yılı listesine ilişkin yaptığı değerlendirmeye göre ikinci 500 büyük arasında plastik sektörü güç kaybetti. NACE koduna göre plastik sektöründe faaliyet gösteren işletme sayısı 27'den 24'e geriledi.

Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu listesini plastik sektörü açısından değerlendiren PAGDER Yönetim Kurulu Başkanı Selçuk Gülsün, "NACE koduna göre plastik sektöründe faaliyet gösteren ve ikinci 500 listesinde yer alan plastik sanayisi kuruluşlarının tüm verilerinde artış görünüyor olsa da 2021 yılı ortalama döviz kuru ile 2022 yılı ortalama döviz kuru arasında yüzde 86 artış olduğunu göz önünde bulundurduğumuzda bu artışların gerçeği yansıtmadığını görüyoruz" diye konuştu.

İhracattan aldığı pay da geriledi

Değerlendirmelerine devam eden Gülsün, "Verilerini şeffaf olarak paylaşan sektör mensuplarımız üzerinden yaptığımız analizlerde ihracatın 2021 yılına kıyasla yüzde 1,9 üzerinde daraldığını görüyoruz. Aynı süreçte plastik sektörünün toplam ihracatının yüzde 16 oranında arttığını göz önünde bulundurduğumuzda İSO İkinci 500 listesinde yer alan plas-

Selçuk Gülsün

tik sanayisi kuruluşlarının ihracattan aldığı payın gerilediğini söyleyebiliriz" dedi. Gülsün, bu durumun sebeplerini ise şöyle anlattı: "Bu ikili durumun başlıca sebeplerinden birisi 2022 yılında başlayan Ukrayna-Rusya savaşı ve bu savaşa bağlı olarak artış gösteren enerji fiyatlarının geleneksel ihracat pazarlarımızın başında gelen Avrupa'da resesyon korkusunu tetikleyerek bu ülkelere ihracatımızın yavaşlamasıdır. Zira 2022 yılında plastik sektöründe ihracat artışı hızlı artış gösteren pazarlardan gelmiştir. Bu hızlı büyüyen pazarlarda daha dinamik ve daha agresif giriş yapma imkanı bulan KOBİ'ler ihracatlarını arttırırken büyük ölçekli firmalar aynı fırsatları yakalayamamışlardır. Yine, hem 2021 hem 2022 yılında listede yer alan ve verilerini paylaşan sektör mensuplarımızın üretimden satışları yüzde 96,9 net satışları ise yüzde 93,6 artış göstermiştir. Her ne kadar bu artış önemli bir oranda olsa da ortalama kurlardaki yüzde 86'lık artışı göz önünde bulundurarak üretimden satışları dolar bazında değerlendirdiğimizde yüzde 5,9 oranında çok daha mütevazı bir büyüme yaşandığını gözlemliyoruz."

■ Karlılık hızla eriyor

İkinci 500 listesinde yer alan plastik sektörü işletmelerinin faiz, amortisman ve vergi öncesi karının (FAVÖK) TL bazında yüzde 59,9 arttığını, dolar bazında ise yüzde 14,1 gerilediğini altını çizen Gülsün, sözlerini şöyle tamamladı: "İşletmelerimizin ciro artışına rağmen FAVÖK'te yaşanan düşüş operasyonel maliyetlerin tüketiciye aynı oranda yansıtılmadığını da göstermektedir. Bunun başlıca sebebi ise plastik hammadde fiyatlarının dövize endeksli olması ve yukan yönlü kur hareketlerinin maliyetleri arttırması öte yandan daralan iç piyasa sebebiyle bu maliyet artışının aynı oranda yansıtılmamasıdır" dedi.

1969 yılında kurulan sektörün en köklü STK'sı olarak İSO İkinci 500 listesinde 14 üyelerinin bulunduğunu belirten Selçuk Gülsün: "Listede yer alan tüm üyelerimizi tebrik ediyor, gelecek yıllarda plastik sektörünün daha iyi noktalara gelmesi adına bu işletmelerimizin katkılarını çok önemsiyoruz." Bu arada Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 listesinde yer alan PAGDER üyeleri, şu şekilde: Epsan FZ Kimya Plastik San. ve Tic. AŞ, RBS Ravago İnşaat Yalıtım Ürünleri AŞ, Sunar Özlem Gıda San. ve Tic. AŞ, Georg Fischer Hakan Plastik Boru ve Profil San. Tic. AŞ, Akplas Plastik Kalıp San. ve Tic. AŞ, Klöckner Pentaplast Gebze Ambalaj Maddeleri AŞ, Plastifay Kimya Endüstrisi AŞ, Ema Kimya Sistemleri San. ve Tic. AŞ, Beno Plastik Ambalaj ve Kalıp San. Tic. AŞ, Anadolu İplik ve Tekstil Fabrikaları Sanayi AŞ, Özler Plastik San. ve Tic. AŞ, Pimtaş Plastik İnşaat Malzemeleri San. ve Tic. AŞ, Tisan Mühendislik Plastikleri San. ve Tic. Ltd. Şti, M.P.S. Metal-Plastik Sanayi Çember ve Paketleme Sistemleri İml. ve Tic. AŞ.

KOBİ'ler ihracat artışıyla **sanayi** devlerini solladı

İstanbul Sanayi Odası'nın hazırladığı "Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2022" araştırmasına göre KOBİ'ler, zorlu talep koşullarına rağmen dış pazarlara açılma konusunda daha hızlı çıktı. **İSO İkinci 500**, 2022 yılında ihracatını yüzde 19,3 artırarak 16,1 milyar dolara çıkarırken, bu artış oranı hem **İSO 500**'ün hem de Türkiye ihracatının artış hızından daha yüksek oldu.

İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO) Türkiye sanayisinin röntgenini çektiği "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu" ve "Türkiye'nin En İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu" araştırması, KOBİ'lerin ihracat performansındaki çevikliği gözler önüne seriyor.

Daha çok KOBİ boyutundaki işletmelerin yer aldığı **İSO İkinci 500** çalışmasına göre, geçen yıl zayıflayan küresel büyüme dinamiklerine rağmen Türkiye'nin ihracatı yüzde 12,9 oranında artarak 254,2 milyar dolara yükseldi. Aynı yılda **İSO İkinci 500**'ün ihracatı da yüzde 19,3 artarak 16,1 milyar dolara çıktı, böylece bu tutar tarihi rekor seviye olarak ölçüldü. Yanı sıra **İSO İkinci 500**'ün ihracat artış hızı, hem Türkiye'nin ve hem de **İSO 500**'ün büyüme oranlarının üzerinde gerçekleşti.

KOBİ'ler için başarılı bir yıl oldu

Araştırmada, "Bu durum, nispeten daha küçük ve orta ölçekli kuruluşların dış pazarlara açılma başarısını göstermesi açısından oldukça önemli" ifadelerine yer verildi. Bu gelişmeler sonucunda **İSO İkinci 500**'ün Türkiye sanayi ihracatı içindeki payı da 2022 yılında 0,3 puan artarak yüzde 6,2'den yüzde 6,5'e yükseldi. Araştırmada,

Sanayi devlerinin son 5 yıllık ihracat performansı

	2018	2019	2020	2021	2022
Türkiye ihracatı (milyar dolar)	167,9	180,8	169,6	225,2	254,2
Toplam sanayi ihracatı (milyar dolar)	161,2	175,1	163,5	217,9	246,2
İkinci 500 BSK'nın ihracatı (milyar dolar)	9,0	9,8	9,9	13,5	16,1
Türkiye ihracatından alınan pay (%)	5,4	5,4	5,9	6,0	6,3
Toplam sanayi ihracatından alınan pay (%)	5,6	5,6	6,1	6,2	6,5

sonuçların daha iyi tahlil edilmesi açısından araştırmada geçen yılki küresel ekonomik görünümüne de yer veriliyor. Buna göre, 2022 yılında küresel talep, Rusya-Ukrayna Savaşı, yüksek enflasyon ve sıkı para politikalarının etkisiyle özellikle ikinci yarıda yavaşlarken, bu bağli olarak küresel ticarete de bir ivme kaybı gözlemlenmişti. Buna karşın, yüksek enflasyon ve savaşın etkisiyle artan emtia, girdi ve mal fiyatları sonucu ticaret hacmi değer olarak önemli ölçüde artış gösterdi. 2022 yılındaki bu gelişmeler, Türkiye'nin ihracatını pozitif olarak etkiledi.

2022 yılında Türkiye'nin toplam ihracatı yüzde 12,9; sanayi ihracatı yüzde 13 ile birbirine oldukça yakın gerçekleşti. Aynı yılda **İSO İkinci 500**'ün ih-

racatı ise yüzde 19,3 oranında artarak 16,1 milyar dolar ile yeni zirvesine ulaştı. **İSO İkinci 500**'ün ihracatı, Türkiye'nin toplam ihracatı ve toplam sanayi ihracatından daha hızlı büyüdü. Geçen yıl Türkiye ihracatı, yüzde 12,9 artarak 254,2 milyar dolar olurken; **İSO** İlk 500'ün ihracatı ise yüzde 14,1 oranında artarak 97,9 milyar dolar olarak gerçekleşti.

Son 10 yılın yüksek ikinci oranı

Buna bağli olarak **İSO İkinci 500**'ün Türkiye toplam ihracatı içindeki payı yüzde 6,3; sanayi ihracatı içindeki pay ise yüzde 6,5'e yükseldi. Bu paylar, 2021 yılının 0,3 puan üzerinde gerçekleşti. **İSO İkinci 500**'ün Türkiye ihracatından aldığı payın son 10 yıllık performansına bakıldığında ise,

2013'te %6,6 olan söz konusu oranın bu tarihten itibaren yüzde 5,4'e kadar gerilediği, ardından 2020 yılı itibarıyla yeniden artışa geçtiği görülüyor. 2020'de yüzde 5,9 olan bu pay, 2021'de de yüzde 6 olarak ölçülmüştü.

18 sektörde ihracat artışı var

Peki **İSO İkinci 500**'de sektörlerin performansı nasıl seyretti? Araştırmaya göre, 18 sektörde ihracat artışı görülürken, 5 sektörde düşüş söz konusu... 2022 yılında **İSO İkinci 500**'ün sektörel ihracat performansları daha çok artış yönünde olurken, ihracatın ana sektörler itibarıyla performansları değerlendirildiğinde, imalat sanayi ihracatı yüzde 19,1 arttı. 2022 yılında madencilik ve taş ocaklığı ihracatı artış oranı yüzde 31,2 ile daha yüksek gerçekleşti.

İmalatın performansı göz dolduruyor

2022 yılında **İSO İkinci 500**'ün ihracatının yüzde 98,6'sı imalat sanayi sektörlerinde faaliyet gösteren firmalar tarafından gerçekleştirildi. Bu oran 2021'de yüzde 98,7 ile oldukça yakın seyretti. Bu da bize imalat sanayi performansının ihracatta belirleyici olma özelliğini sürdürdüğünü gösteriyor. İmalat sanayinde sektörel bazda en yüksek artışlar yüzde 57,3 ile gıda ürünleri, yüzde 50,3 ile kimyasallar ve kimyasal ürünler ile yüzde 46,3 ile ana metal sanayinde gerçekleşti. İhracat artışları tekstil sanayinde yüzde 8,4; giyim sanayinde yüzde 6,8; elektrikli teçhizat imalat sanayinde yüzde 7; motorlu kara taşıtlarında yüzde 6,7; kauçuk ve plastik ürünlerde yüzde 10,7; metal ürünlerde yüzde 4,7; makine ve ekipman sanayinde yüzde 21,9 olarak ölçüldü. Bu artışlara karşın kayıp yaşayan sektörler de oldu. Buna göre, 2022 yılında eczacılık ürünleri ihracatı yüzde 76, mineral ürünler ihracatı yüzde 47 ve mobilya ihracatı yüzde 4,6 oranında geriledi.

GÜNDEM
Tuğrul Belli
tuğrubelli@gmail.com

Enflasyonun eşik değeri ne olabilir?

Dün MB Başkanı Sn. Gaye Erkan İSO'daki toplantısında bazı önemli açıklamalarda bulundu. Erkan dezenflasyon sürecine girmekte olduğumuzu vurgulayarak bu süreçte varlık fiyatlarındaki oynaklığın ortadan kaldırılmasının ve öngörülen enflasyon patikasının toplum geneli ve özellikle fiyat koyucular tarafından kabul ve itibar görmesi olduğuna dikkat çekti. Erkan'a göre bu yıl ve gelecek 3 yılın enflasyon öngörülerini fiyat koyucuların fiyatlama ve bütçeleme süreçlerine temel teşkil ettiği oranda bu değerlerin yankalanması, mümkün olan en düşük

maliyet ile sağlanabilecek. (Bu aynı zamanda ekonomideki en güçlü fiyat koyucu olan devletin yeni senede asgari ücret ve emekli maaşlarına öngörülen enflasyon patikası ile uyumlu bir artış yapmaması durumunda dezenflasyon sürecindeki maliyetlerin artacağı anlamına geliyor.) Erkan bu patika fiyat koyucular tarafından gösterge olarak kabul görmediği oranda dezenflasyonun maliyetinin artacağını, ancak bu durumda da patika üzerinde/yakınında enflasyon gerçekleşmesi amacından taviz verilmeyeceğini vurguluyor. (Bu şekilde Erkan dezenflasyonda kararlı oldukları ve gerekirse de sıkı para politikasını daha uzun süre sürdürebilecekleri mesajını veriyor.)

Yakın geçmişte enflasyondan korunma içgüdüleriyle hanehalklarının harcamalarını mümkün olduğu kadar öne çektiklerini ve birikimlerini de değerini enflasyona karşı

koruyacaklarını düşündükleri alım, döviz, borsa, gayrimenkul ve nihayetinde araba gibi enstrümanlara yatırımlarını gördük. Bu sebeple varlık fiyatlarında büyük şişmeler yaşandı. Sürdürülebilir ve kaliteli bir büyümenin ötündeki en büyük riskin varlık fiyatlarındaki oynaklık olduğunu kaydeden Erkan son dönemde bunların fiyatlamalarında normalleşme eğilimleri olduğuna dikkat çekiyor. Bir örnek olarak anormal şişmiş olan özellikle büyükşehirlerdeki gayrimenkul kiralarının gerilemesini veriyor. Tabii, kiralardaki gerileme ile birlikte gayrimenkul değerlerinin düşmesi de sürpriz olmayacak. Aynı şeyi arabalar için de söyleyebiliriz. Pek çok ikinci el otomobilin bir daha dolar bazındaki satış değerlerine ulaşamayacağı aşikar. (Günün sonunda her şey hanehalklarının alım gücüne dayanıyor. Gayrimenkulleri ve ikinci el arabaları gelip uzaylılar al-

mayacağına göre, fiyatlar da piyasa dengesine geri gelecektir.)

Erkan'ın önemli bir vurgusu da enflasyon-büyüme ödünleşimi ile ilgili. Bu konudaki ifadesi tam olarak şöyle: "Dezenflasyonun her koşul ve durumda kaçınılmaz olarak büyümeden feragat yoluyla gerçekleşeceği yönündeki yanlış algı ve kaygılar kamuoyunda zaman zaman ifade edilmektedir. Oysa enflasyonun yüksek ve oynak olduğu durumlarda, enflasyon 'belli eşik değerlere' gerileyene kadar, 'doğru' politika tasarımlarıyla büyümeden asgari düzeyde ödün vererek dezenflasyon süreci başlatılabilir." Doğrusu bu iddialı bir görüş. Evet Türkiye 2001 yılı ve sonrasındaki 19 yılda iyi-kötü bunu başardı. Ancak daha önceki yazılarımda da belirttiğim gibi o günkü konjonktür ile bugünkü konjonktür arasında önemli farklılıklar söz konusu. (O günlerde ekonominin resesyonda olması, de-

ğersiz bir TL, yoğun bir IMF desteği, AB beklentileri ile birlikte yabancı yatırımlardaki artış, küresel dezenflasyonist ortam vs. vs.) Bu sefer için daha zor olduğu muhakkak.

Türkiye'nin 80'li ve 90'lı yıllar tecrübeleri ise o yıllarda enflasyonun eşik değerinin yüzde 60'lar civarında olduğu izlenimini veriyor. "İzlenim" diyorum çünkü hiç bir zaman bu yıllarda enflasyon kalıcı olarak 60'ın altına düşürülemedi. Ne zaman ki, enflasyon 70 ve üstüne çıkmış, bir parça kemer sıkılarak 60'lara geri düşürülmüş. Ancak 2000 yılına gelene kadar hükümetler enflasyonu bundan ötesine, Erkan'ın belirttiği "belli eşik değerler" in ötesine düşürmemiş. Günümüze geldiğimizde ise bu ödünleşim sınırının daha aşağıda olması gerekiyor. Diğer bir ifadeyle ekonomiyi resesyona sokmayan bir çeşit "ara denge" enflasyonunun yüzde kaç olacağı önemli. Ekonomistler arasındaki

genel kanaat (hükümetin de destekleyici olması kaydıyla) eşik değerinin yüzde 25-45 arası bir yerde olabileceği yönünde.

Senenin son enflasyon raporuna baktığımızda 2024 yılı sonu için yüzde 30-42 arasında bir enflasyon öngörüldüğünü görüyoruz. Bu noktaya kadar da çıktı aralığında çok radikal bir düşüş görülüyor. Ancak sonrasında enflasyonu 2000'ler düzeyine geri çekerken de (2025 sonu hedefi yüzde 14) çıktı açığının en az 10 çeyrek boyunca ve yüzde -3'lere varan oranlarda sürmesi bekleniyor. Bu kendi içinde tutarlı bir analiz. Ancak böyle bir çıktı açığının Hükümetin OVP'deki 2024 ve 2025 büyüme beklentileri olan yüzde 4.0 ve 4.5 ile uyumlu olmadığını da belirtmeliyim. Kısaca günü geldiğinde siyasi iktidarın gerçekten büyümeden feragat ederek enflasyonu eşik değerini altına düşürmek için aksiyon alıp almayacağını göreceğiz.

AYLIK ENFLASYONDAKİ GERİLEME SÜRECEK

Kasım ayı öncü göstergelerinin aylık enflasyondaki gerilemenin devam edeceğine işaret ettiğini söyleyen TCMB Başkanı Hafize Gaye Erkan, "Düşük enflasyon, tek başına fiyat istikrarından çok daha geniş anlamda bir istikrara tekabül eder hâle gelmiştir ve ülkemizin artık bu istikrardan taviz verme lüksü kalmamıştır" dedi.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) Başkanı Hafize Gaye Erkan, **Istanbul Sanayi Odası (İSO)** Meslek Komiteleri Ortak Toplantısı'nda, enflasyonun ana eğiliminde de bir gerileme başladığını belirterek, "Kasım ayı öncü göstergeleri aylık enflasyondaki gerilemenin devam edeceğine işaret etmekte" dedi.

Erkan, "Enflasyonun yüksek ve oynak olduğu durumlarda, amaç, 'doğru' politika tasarımlarıyla kararlı bir şekilde dezenflasyon sürecini devam ettirmek ve sürdürülebilir büyüme için gerekli olan büyüme kompozisyona ulaşmak olmalıdır" ifadelerini kullandı. Sürdürülebilir ve kaliteli bir büyümenin önündeki en büyük riskin varlık fiyatlarındaki oynaklık olduğunu kaydeden Erkan, "Varlık fiyatlarındaki oynaklığı da yüksek ve oynaklığı artmış enflasyondan kaynaklanıyor her zamankinden daha elzem hâle getirmiştir bulunmaktadır" dedi.

Oıumlu gelişmeler var

Erkan, ortalaması yüksek, sürdürülebilir ve oynaklığı

TL'YE GEÇİŞ ZAMANI GELDİ

TCMB Başkanı Hafize Gaye Erkan, şunları kaydetti: "Türk lirasına geçiş zamanı gelmiştir. Bunun en doğrudan yansımaları mevduat gelişmelerinde görüyoruz. Türk lirası tasarruf araçlarına ve özellikle vadeli mevduata olan talep artmıştır. 17 Kasım itibarıyla sadece 12 hafta içerisinde, Türk lirası mevduat 1,7 trilyon Türk lirası artarken, kur korumalı mevduat 601 milyar Türk lirası ve döviz cinsi mevduat da yaklaşık 3 milyar dolar gerilemiştir." Erkan, "17 Kasım itibarıyla, brüt uluslararası rezervler, mayıs sonuna kıyasla 36 milyar dolar artışı göstererek 134 milyar dolara ulaşmıştır. Bu ayın zamana son 9 yılın da en yüksek seviyesidir" dedi.

düşük milli gelir büyümesinin olmazsa olmaz koşulu olan düşük enflasyonun, tek başına fiyat istikrarından çok daha geniş anlamda bir istikrara tekabül eder hâle geldiğini dile getirerek, Türkiye'nin artık bu istikrardan taviz verme lüksünün kalma-

dığını vurguladı. Erkan, şöyle devam etti: "Gelecekte enflasyonun ne olacağına dair beklentilerdeki düzelme, fiyat oluşumuna da yansımaktadır. Nitekim, fiyatlama davranışlarında da olumlu bazı gelişmeler yaşanıyor. Otomobil, beyaz eşya ve mobilya

gibi para politikasından daha çok etkilenen ürün gruplarında fiyat artış hızı azalmakla kalmadı, uzun bir süreden sonra ilk kez indirimler görmeye başladılar. Firmaların talepteki aşırılığın geri çekildiğini görek fiyat indirimlerine başlamaları, hem tüketiciler için hem de rekabet ortamı için oldukça sevindiricidir. Attığımız adımlarla birlikte özellikle büyükşehirlerde, kiralık ev ilanlarındaki fiyat artışlarında belirgin yavaşlama sinyalleri alıyoruz. Parasal aktarım sürdüğçe bu gözlemler daha da yaygınlık gösterecektir. Özetlediğim bu görünüm altında, enflasyonun ana eğiliminde de bir gerileme başladı. Kasım ayı öncü göstergeleri de aylık enflasyondaki gerilemenin devam edeceğine işaret etmektedir."

Fiyatlar üzerindeki baskı azalacak

Enflasyon Raporu'nda da belirttiği gibi yıllık enflasyonun mayısındaki baz etkisiyle tepenotasına ulaştıktan sonra 2024'ün ikinci yansında gerileyeceğini bildiren Erkan, şunları kaydetti: "Birincisi, tüketicinin gelirinin değer kaybını engellemek için yaptığı ve tüketimdeki aşırılığı oluşturan kısım ortadan kalkacak. Aynı eğilim, altın, döviz ve gayrimenkul fiyatları üzerindeki

ENFLASYONDA YAVAŞLAMA HİSSEDİLECEK

TCMB Başkanı Erkan, yapısı gereği yılda bir kere fiyatın güncellendiği kıta ve eğitim gibi kalemlerde de manset enflasyon gerilediğçe daha kademli bir yavaşlamanın görüleceğini ve bu tür kalemlerde dezenflasyonun 2024 yılı sonu ve 2025'te daha hissedilir hâle geleceğini aktardı. Erkan, "Sonuç olarak, farklı sektörlerde farklı hızlarla gelişen enflasyondaki yavaşlamanın yılın ikinci çeyreğinde daha genel bir hâle alarak hem trefik hem de tüketici fiyatlarında hissedileceğini öngörüyoruz" dedi.

baskının da yavaşlamasına yol açacak. İkincisi, döviz kurundaki istikrarın da katkısıyla aylık enflasyon üzerindeki şoklar azalarak maliyetlere ilişkin öngörülebilirlik artacak. Öncelikle dayanıklı mal gibi finansal koşullar ve beklentilere daha da duyarlı ürün fiyatlarında şimdiden hissetmeye başladığımız yavaşlama genele yayılarak devam edecek. Örneğin, otomobil ve beyaz eşyada son aylarda uzun zamandan sonra tekrar talebi canlandırmak için indirimler yapıldığını görmekteyiz." [AA]

MERKEZ BANKASI BAŞKANI HAFİZE GAYE ERKAN'DAN TL MESAJI:

Türk Lirası'na geçiş zamanı geldi

Enflasyonun ana eğiliminde gerileme başladığını belirten, Merkez Bankası Başkanı Hafize Gaye Erkan düşük enflasyon istikrarında taviz verme lüksünün bulunmadığını ve TL'ye geçiş zamanının geldiğini belirterek, TL tasarruf araçlarına ve mevduata talebin arttığını söyledi.

BİROL BOZKURT

Merkez Bankası Başkanı Hafize Gaye Erkan, İstanbul Sanayi Odası Meslek Komiteleri Ortak Toplantısı'na katıldı. Piyasalardaki gelişmeleri değerlendiren Merkez Bankası Başkanı Hafize Gaye Erkan, fiyat istikrarı ve finansal istikrarın sağlanmasının sürdürülebilir büyüme için önemli olduğunu ifade etti. Sürdürülebilir ve kaliteli bir büyümenin önündeki en büyük riskin varlık fiyatlarındaki oynaklık olduğunu aktaran Erkan, "Önceliğin dezenflasyon olması son derece önemlidir. Enflasyonla mücadele için ilk koşul, ortak algı ve farkındalıktır" dedi. Erkan sözlerine şöyle devam etti; "Reeskont kredilerinin yüzde 75'inin firmalara ilave teminat maliyeti oluşturmadan verilmesini hedefliyoruz. Bu konuda önemli mesafe kaydedildi. Güçlendirilmiş YTAK ile cari dengeye katkı verecek, dolaylı etkileri kur ve fiyat istikrarında hissedilecek alanlarda üretim kapasitesinin artışı hedefliyoruz."

"Piyasalarda öngörülebilirlik artıyor"

Türk lirasına geçiş zamanının geldiğini söyleyen Erkan, "Bunun en doğrudan yansımalarını mevduat gelişmelerinde görüyoruz. Türk lirası tasarruf araçlarına ve özellikle vadeli mevduata olan talep artmıştır. 17 Kasım itibarıyla sadece 12 hafta içerisinde, Türk lirası mevduat 1,7 trilyon Türk lirası artarken, kur korumalı mevduat 601 milyar Türk lirası ve döviz cinsi mevduat da yaklaşık 3 milyar dolar gerilemiştir." bilgisini verdi. Türk lirasına geçiş

zamanını belirterek, TL tasarruf araçlarına ve mevduata talebin arttığını söyledi.

"CDS'ler 339 puana kadar düştü"

Mayıs ayında 700 baz puan seviyesinde olan 5 yıllık CDS priminin 339 puana kadar gerilediğinin altını çizen Merkez Bankası Başkanı Erkan, "Türkiye'ye olan yatırımcı güveni finansman koşullarında belirgin bir iyileşmeye yol açmakta, bu da döviz kurundaki istikrara önemli bir katkı sunmaktadır. Beklentilerin iyileşmesi sürecinin bir parçası olarak, döviz kuru oynaklığında kayda değer bir düşüş gözlenmektedir. Bir ay vadeli dolar/Türk lirası opsiyonlarının ima ettiği oynaklık, Mayıs ayında kaydedilen yüzde 60 civarından, keskin bir düşüşle yüzde 10 seviyesinin altına gerilemiştir" ifadesini kullandı.

Gerek parasal sıkılaştırma gerek sadeleştirme adımları sayesinde getiri eğrisinin normalleştiğini ve sabit getirili Türk lirası varlıklara olan iç ve dış ilginin önemli ölçüde arttığını bildiren Erkan, "Türk lirasına geçiş zamanının geldiğine uluslararası yatırımcıların da inanmaya başladığını rapor, beklenti, ilgi ve girişler üzerinden izlemekteyiz" ifadesini kullandı.

"Enflasyonda iyileşme başladı"

Öngörülebilir enflasyon patikasının toplumun geneli ve fiyat koyucular tarafından kabul ve itibar görmesinin önemli olduğunu vurgulayan Erkan, "Düşük enflasyon, tek başına fiyat istikrarından çok daha geniş anlamda bir istikrara tekabül ediyor ve artık bu istikrardan taviz verme lüksü kalmamıştır. Enflasyon patikası gösterge olarak kabul görmediği oranda dezenflasyonun maliyeti artacaktır. Enflasyonun, patika yakınında gerçekleşmesi amacından taviz verilmeyecektir. Enflasyon beklentilerinde iyileşme işaretleri belirme-

Erkan, Dünya Bankası ve IFC yönetimiyle görüştü

Merkez Bankası Başkanı Hafize Gaye Erkan, Dünya Bankası ve Uluslararası Finans Kurumu'nun (IFC) üst düzey yöneticileri ile bir araya geldi. Görüşmede; Dünya Bankası Avrupa ve Orta Asya bölgesi Başkan Yardımcısı Antonella Bassani, Türkiye Direktörü Humberto Lopez ve IFC Avrupa, Ortadoğu ve Kuzey Asya Bölgesi Altyapı Yatırımları Başkanı Wiebke Schloemer de yer aldı. Dünya Bankası Türkiye'ye mevcut 17 milyar dolarlık finansmana ek olarak 18 milyar dolar daha finansman sağlayacak.

ye başladı. Fiyatlama davranışlarında da olumlu bazı gelişmeler yaşanıyor. Otomobil, beyaz eşya ve mobilya gibi ürün gruplarında uzun aradan sonra fiyat indirimleri görülmeye başlandı" diye konuştu.

"Algı, kabul, itibar..."

Enflasyon patikasına dair "algı, kabul ve itibar" üçlüsünün, enflasyonun bu patikaya oturabilmesi için çok önemli bir araç ve kolaylaştırıcı faktör olduğunu ifade eden Erkan, "Biz üzerimize düşeni yaptığımız ve yaptıklarımızı üzerinden bizi değerlendirip bu patikaya olan inancınızı geliştirirseniz, enflasyonu bu patika üzerinde oturtup dezenflasyonu minimum maliyetle gerçekleştirmemiz mümkün olacaktır. Biz üzerimize düşeni yaparken su ya da bu sebeple "algı, kabul, itibar" üçlüsü devreye girmiyorsa, enflasyonu daha yüksek bir maliyetle de olsa bu patikaya oturtmaya azimli ve kararlıyız" ifadelerini kullandı.

Bahçivan: TL gereğinden fazla değerli ya da değersiz olmamalı

Merkez Bankası Başkanı Hafize Gaye Erkan'ın da katıldığı ISO Meslek Komiteleri Ortak Toplantısı'nda konuşan İstanbul Sanayi Odası (ISO) Başkanı Erdal Bahçivan, "Bizim sanayiciler olarak Döviz kuru konusundaki duruşumuz nettir. Biz TL'nin değerinin düşmesini düşünük ve yüksek volatilitte konusunda hassasız. Fakat bazen TL'yi gereğinden fazla değerli kılan Merkez bankası politikalarının da Türk reel sektörünün rekabet gücünü nasıl

azalttığını yakından biliyoruz" dedi. Bahçivan konuşmasında "Umuyoruz ki önümüzdeki dönemde fon girişlerinde hız artacak. Böylece bu süreçte Merkez Bankamızın rezerv artış politikasıyla da desteklenerek, kurlardaki aşırı volatilitenin önüne geçebilecek desteklerin oluşmasına kaynak sağlayacaktır. Faizler aracılığıyla talep yönetimi, enflasyonla mücadelede bir 'acil müdahale' niteliğinde" ifadelerini

kullanan Bahçivan, "Bu yönden bakarsak, doğru zamanlamayla ve gerektiği oranda yapılan para politikası müdahaleleri, fiyat istikrarı açısından tartışmasız bir role ve öneme sahip. Ancak diğer yandan para politikasından da tüm sorunlarımızı çözmesini beklemeliyiz" dedi. Bahçivan, Eximbank kredilerinde, ilmit, vade, teminat başlıklarının tümünde daha fazla iyileştirmeye ihtiyaç olduğunu da sözlerine ekledi.

TCMB Başkanı Erkan'ı ağırlayan **ISO Başkanı**, Merkez Bankası bağımsızlığına vurgu yaptı:

Bedeli hepimiz ödüyoruz

ISO Başkanı Erdal Bahçivan: Finansal istikrarın kaybolduğu ortamların önce fiyat istikrarsızlığına, ardından da yüksek enflasyon döngüsüne yol açtığımızı izliyoruz. Uzun vadede çok ciddi bedeller ödüyoruz.

Istanbul Sanayi Odası (ISO) Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, Türkiye Cumhuriyeti'nin en kıymetli markasının Türk Lirası olduğuna dikkat çekerek "Bu markayı başta altında imzası bulunan Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankamız (TCMB) olmak üzere hepimizin gözü gibi koruması gerektiği konusunda kimsenin kuşkusu olmamalı dedi. Bahçivan, "TCMB'nin bu sorumluluğunu yerine getirebilmesinin yolunun; bağımsız ve uzun vadeli ilkesel duruştan geçtiğini" vurguladı.

ISO, Meslek Komiteleri Ortak Toplantısı'nda TCMB Başkanı Gaye Erkan'ı ağırladı. Eski ekonomi yönetimini eleştiren bir konuşma yapan **ISO Başkanı** Bahçivan, "Maalesef yüksek enflasyonun yeniden gündemimize gelmesinin bedelini, tüm toplum kadar **sanayiciler** de ne yazık ki hak etmedikleri kadar ve fazlasıyla ödemekte. Enflasyon mutlaka hayatımızdan çıkması gereken bir olgu" dedi. Bahçivan şunları vurguladı:

✓ Bizim için öngörülebilirliğin ve finansal istikrarın sağlanması konusunda en önemli kurum olarak gördüğümüz Merkez Bankamızın

bağımsızlığı ve ilkeli duruşunu bu nedenle önemsiyoruz.

✓ Biz TL'nin değerinin düşmesine dönük ve yüksek volatilitite konusunda hassasız. Bazen TL'yi gereğinden fazla değerli kılan TCMB politikalarının da Türk reel sektörünün rekabet gücünü nasıl azalttığını biliyoruz

✓ TCMB başkanından talep etmek istediğimiz en önemli konu bürokratların ve sektör kurumlarının birlikte çalışacağı platformların oluşmasını sağlamasıdır.

✓ Bizim ülke olarak artık gerçekten uzun vadeli perspektiflere, planlamalara ve projelere ihtiyacımız olduğu gerçeğini kabul etmeliyiz. Çünkü Türkiye kısa vadeli gelgitler nedeniyle maalesef çok bedeller ödedi.

TL'ye geçiş zamanı geldi

Basına kapalı bölümde **sanayicilerin** sorularını da yanıtlayan TCMB Başkanı Gaye Erkan ise para politikasındaki sıkışmanın enflasyon beklentilerinde iyileşmeye yol açmaya başladığını anlatarak TL'ye geçiş zamanının geldiğine inandığını söyledi.

Erkan, yatırım yapanların yüksek enflasyon döneminde kısa vadeli perspektife odaklandıklarını

MERKEZ SABIR İSTEDİ

MERKEZ Bankası ile **ISO** üyeleri arasında basına kapalı yapılan bölümde ise Merkez Bankası Başkanı Erkan, **sanayicilerin** 2024 ortasına kadar sabır istedi. Aldığımız bilgilere göre, iş dünyası ağırlıklı olarak, TCMB başkanına finansmana ulaşım ve ihracat kredileriyle ilgili sıkıntılarını dile getirdi. Erkan da verdiği mesajda "Bir patikada gidiyoruz, herkes sabırlı olmalı, herkes fedakârlık yapmalı.

Ne yapmamız gerektiğini biliyoruz ama 2024 ilk yarısına kadar sıkıntılar sürecektir" ifadelerini kullandı.

Öte yandan Erkan'ın sözleri sosyal medyada da geniş yankı buldu. Ekonomistler genel olarak söylemleri olumlu bulurken Prof. Dr. Hakan Kara, "TCMB kanunu değişse ve başkanın görev süresi güvence altına alınsa maliyet çok daha düşük olur" diye konuştu.

bunun da büyüme üzerinde risk teşkil ettiğini anlatarak "Geçiş döneminde, enflasyonda geçici bir yükselişe şahit oluyoruz. Enflasyonu düşürmek için kısa vadede bazı maliyetler olabilir ama orta ve uzun vadede fayda daha fazla olacak. Para politikası adımlarının

hedeflediği etkilerin belli bir zaman alacağını bilincindeyiz. Eximbank'ın sermayelendirmesi ve teminat çeşitlendirmesi konusunda ilgili taraflarla çalışmaktayız. Sıkışma adımlarının kısa zamanda tamamlanacağını öngörüyoruz" diye konuştu. • **Ekonomi Servisi**

Enflasyondaki düşüş sürececek

Enflasyonda gerileme başladığını söyleyen MB Başkanı Erkan, kasım ayı öncü göstergelerinin aylık enflasyondaki gerilemenin devam edeceğine işaret ettiğini belirtti.

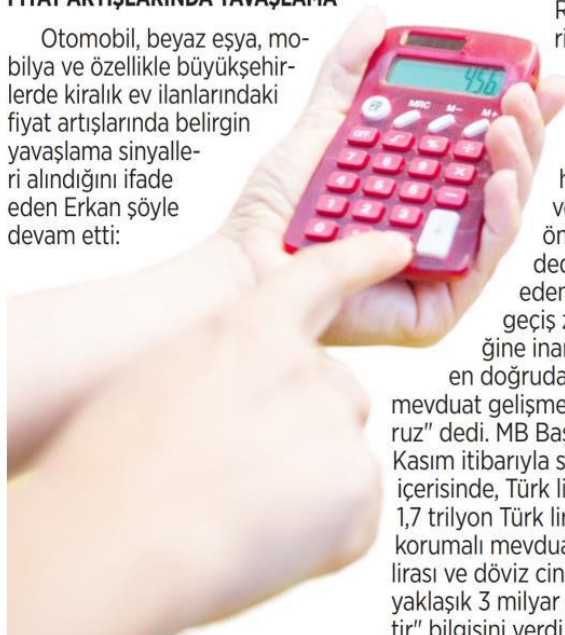
TCMB Başkanı
Hafize Gaye Erkan

TÜRKİYE Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) Başkanı Hafize Gaye Erkan, enflasyonun düşmeye devam edeceğini söyledi.

Istanbul Sanayi Odası (İSO) Meslek Komiteleri Ortak Toplantısı'nda konuşan Erkan, "Enflasyonun yüksek ve oynak olduğu durumlarda, amaç; 'doğru' politika tasarımlarıyla kararlı bir şekilde dezenflasyon sürecini devam ettirmek ve sürdürülebilir büyüme için gerekli olan büyüme kompozisyonuna ulaşmak olmalıdır" ifadelerini kullandı.

FİYAT ARTIŞLARINDA YAVAŞLAMA

Otomobil, beyaz eşya, mobilya ve özellikle büyükşehirlerde kiralık ev ilanlarındaki fiyat artışlarında belirgin yavaşlama sinyalleri alındığını ifade eden Erkan şöyle devam etti:

"Enflasyonun ana eğiliminde de bir gerileme başladı. Kasım ayı öncü göstergeleri aylık enflasyondaki gerilemenin devam edeceğine işaret etmekte. Düşük enflasyon, tek başına fiyat istikrarından çok daha geniş anlamda bir istikrara tekabül eder hâle gelmiştir ve ülkemizin artık bu istikrardan taviz verme lüksü kalmamıştır."

TCMB Başkanı Erkan, dezenflasyonun 2024 yılı sonu ve 2025'te daha hissedilir duruma geleceğini kaydetti.

TL'YE GEÇİŞ ZAMANI

Reeskont kredilerinin yüzde 75'ini firmalara ilave teminat maliyeti oluşturmadan verilmesini hedeflediklerini ve bu konuda önemli mesafe kaydedildiğini ifade eden Erkan, "TL'ye geçiş zamanının geldiğine inanıyoruz. Bunun en doğrudan yansımalarını mevduat gelişmelerinde görüyoruz" dedi. MB Başkanı Erkan, "17 Kasım itibarıyla sadece 12 hafta içerisinde, Türk lirası mevduat 1,7 trilyon Türk lirası artarken kur korumalı mevduat 601 milyar Türk lirası ve döviz cinsi mevduat da yaklaşık 3 milyar dolar gerilemiştir" bilgisini verdi.

TCMB Başkanı Erkan: Enflasyonun ana eğiliminde gerileme başladı

TCMB Başkanı Hafize Gaye Erkan, enflasyonun ana eğiliminde bir gerileme başladığını belirterek, "Kasım ayı öncü göstergeleri aylık enflasyondaki gerilemenin devam edeceğine işaret etmekte" dedi.

İSTANBUL - Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) Başkanı Hafize Gaye Erkan, **İstanbul Sanayi Odası (İSO)** Meslek Komiteleri Ortak Toplantısı'nda yaptığı konuşmada, "Gelecekte enflasyonun ne olacağına dair beklentilerdeki düzelleme, fiyat oluşumuna da yansımaktadır. Nitekim, fiyatlama davranışlarında da olumlu bazı gelişmeler yaşanıyor. Otomobil, beyaz eşya ve mobilya gibi para politikasından daha çok etkilenen ürün gruplarında fiyat artış hızı azalmakla kalmadı, uzun bir süreden sonra ilk kez indirimler görülmeye başlandı. Firmaların talepteki aşırılığın geri çekildiğini görerek fiyat indirimlerine başlamaları, hem tüketiciler için hem de rekabet ortamı için oldukça sevindiricidir. Attığımız adımlarla birlikte özellikle büyükşehirlerde, kiralık ev ilanlarındaki fiyat artışlarında belirgin yavaşlama sinyalleri alıyoruz. Parasal aktarım sürdükçe bu gözlemler daha da yaygınlık gösterecektir. Özetlediğim bu görünüm altında, enflasyonun ana eğiliminde de bir gerileme başladı. Kasım ayı öncü göstergeleri de aylık enflasyondaki gerilemenin devam edeceğine işaret etmektedir" dedi.

YILLIK ENFLASYON TEPE NOKTAYA ULAŞACAK

Enflasyon Raporu'nda da belirtildiği gibi yıllık enflasyonun mayıstaki baz etkisiyle tepe noktasına ulaştıktan sonra 2024'ün ikinci yarısında gerileyeceğini bildiren Erkan, baz etkilerinin ötesinde, enflasyondaki düşüş sürecinin birçok kanalla kendini göstereceğini ve bu süreç boyunca iki önemli gelişmenin yaygınlık kazanacağını söyledi.

"ENFLASYONDAKI YAVAŞLAMA, İKİNCİ ÇEYREKTE ÜRETİCİ VE TÜKETİCİ FİYATLARINDA HİSSEDİLECEK"

Erkan, "Sonuç olarak, farklı sektörlerde farklı hızlarda gelişen enflasyondaki yavaşlamanın yılın ikinci çeyreğinde daha genel bir hal alarak hem üretici hem de tüketici fiyatlarında hissedileceğini öngörüyoruz." dedi.

"PIYASALARDA ÖNGÖRÜLEBİLİRLİK ARTMAYA BAŞLADI"

Erkan, "Türk lirasına geçiş zamanı gelmiştir. Bunun en doğrudan yansımalarını mevduat gelişmelerinde görüyoruz. Türk lirası tasarruf araçlarına ve özellikle vadeli mevduata olan talep artmıştır. 17 Kasım itibarıyla sadece 12 hafta içerisinde, Türk lirası mevduat 1,7 trilyon Türk lirası artarken, kur korumalı mevduat 601 milyar Türk lirası ve döviz cinsi mevduat da yaklaşık 3 milyar dolar gerilemiştir." bilgisini verdi. AA

ISO, "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022" Araştırmasının Sonuçlarını Açıkladı

Erdal Bahçivan, ISO Başkanı

İstanbul Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan** Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2022'ye ilişkin yaptığı açıklamada; "biliyorsunuz ISO 500 çalışmamızın açıklanma tarihini son yıllarda Mayıs ayına çekmeyi başarmıştık. Bu yıl biraz gecikmeli olarak açıklıyoruz. Gecikme nedenimize kısaca değinecek olursam; bu yılın başında ülkemizi derinden yaralayan Kahramanmaraş depremini yaşamış bulunuyoruz. On binlerce vatandaşımızı kaybettik. Acılarımız hala çok taze. Buradan bir kez daha hayatını kaybeden vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet, yakınlarına baş sağlığı ve sabır diliyorum.

2022 yılı ISO 500 Büyük Sanayi Kuruluşu araştırmamızın sonuçlarına geçmeden bu sonuçların arka planına çok kısa bir göz atılması gerektiğini düşünüyorum.

Neydi o gelişmeler diye hatırlayacak olursak; her şeyden önce küresel ekonomide enflasyonun geri dönüşünü yaşadık. Rusya-Ukrayna savaşının başta enerji ve gıda sektörlerinde yol açtığı ek fiyat şoklarını gördük. Artan enflasyon karşısında merkez bankalarının faiz artırımlarını hızlandırdığı, belirsizlik ikliminin yoğunlaştığı zor bir yılı geride bıraktık.

Kuşkusuz ekonomimiz bu gelişmelerden etkilendi. Fakat ilk yarıda güçlü ihracat ve yıl genelinde iç talebin canlılığı sayesinde 2022 yılında ekonomimiz yüzde 5,5 büyüyerek dünyadaki bu negatif süreçten ayrılmayı başardı. Ancak bu büyümenin hiç kuşkusuz yüksek enflasyon ve cari açık gibi ciddi maliyetleri de oldu. Finansal istikrara verdiği katkı ve sürdürülebilirliği tartışılan, rasyonel ekonomi politikalarından uzak "Yeni Ekonomi Modeli" çerçevesinde, kur ve faizleri düşük tutan ve kredi akışını kısıtlayan çok sayıda düzenleme, yıl genelinde reel sektörün finansman koşullarını belirledi.

ISO 500'de üretimden satışlar 2022 yılında yüzde 119 oranında artarak 2 trilyon 48 milyar liradan 4 trilyon 485 milyar liraya çıktı. Bu yüksek oranlı artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı yurt içi talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılıklarındaki artışın belirleyici rol oynadığını söyleyebiliriz.

ISO 500 Büyük kuruluşlarının üretimden satışlardaki reel değişimlerine baktığımızda da şu sonuç dikkat çekiyor: 2022 yılının verileri yıl sonu tüketici enflasyonu ile arındırıldığında üretimden satışların reel olarak 2021

yılına göre yüzde 33,3 ile oldukça yüksek bir artış sergilediği görülüyor.

ISO 500'ün ihracat performansına baktığımızda, Türkiye genel ve sanayi ihracatına yaptığı katkının çok değerli ve yüksek olduğunu görüyoruz. Hatırlayacak olursak, zayıflayan küresel büyüme dinamiklerine rağmen ülkemiz 2022 yılı ihracatında oldukça önemli bir başarı sağladı. İhracat yüzde 12,9 oranında artarak 254 milyar doları aştı.

ISO 500'ün ihracatı ise yüzde 14,1'lik artışla 98 milyar dolara yaklaştı. Görüldüğü üzere ISO 500'ün ihracat artışı, Türkiye genelinde 1,2 puan üzerinde gerçekleşti. Böylece hem Türkiye hem de ISO 500 tarihindeki en yüksek ihracat rakamına ulaşılmış oldu.

ISO 500'ün Türkiye sanayi ihracatı içindeki payına baktığımızda; ise bu oranın yüzde 40'lar civarında olduğunu görüyoruz.

ISO 500'de yer alan kuruluşları bağlı olduğu oda bilgilerine göre sıraladığımızda, dağılımın Anadolu lehine değişmeye devam ettiğini görüyoruz.

Son yıllarda sayısal olarak düşüş eğiliminde olmasına karşın en büyük pay 152 firma ile halen İstanbul Sanayi Odası'na ait. İstanbul'u 40 kuruluş ile Kocaeli Sanayi Odası izliyor.

ISO 500'ün sektörel dağılımına baktığımızda Odamız tarafından oluşturulmuş olan 10'lu sektör gruplandırmasına göre şöyle bir dağılım ortaya çıkıyor:

2022'de üretimden satışlara göre en yüksek paya sahip olan sektör yüzde 23,4 ile "ana metaller ve makine imalatı sanayii" oldu. İkinci sırada yüzde 23,3 ile "kimyasal ürünler, plastik ve kauçuk ürünleri" yer alırken bu sektörün payı neredeyse ilk sıradaki sek-

törle aynı seviyeye ulaşmış durumda. Üçüncü sırada ise yüzde 14'lük payıyla "kara, deniz taşıtları ve yan sanayii" yer aldı.

ISO 500 çalışmasında 2022 yılında üretimden satışlara göre en büyük kuruluşumuz 418,4 milyar liralık satışlarıyla Tüpraş oldu. Bu kuruluş uzun yıllardır sürdürdüğü liderliğini 2022 yılında da korudu.

2022 yılında üretimden satışlara göre ikinci büyük kuruluş 189,2 milyar lira ile Star Rafineri oldu. Üçüncü sırada ise 140,1 milyarlık üretimden satışlarıyla Ford Otomotiv yer aldı.

2022 yılına ait ISO 500 sonuçları, sanayimizin zorlu bir yılı güçlü bir performansla tamamladığının bir kanıtı niteliğindedir. Zira sanayi devlerimizin birçok temel göstergede azımsanmayacak iyileşmelere imza attığı görülüyor.

Öte yandan gerek küresel ve yerel ölçekteki birçok makro gösterge ve gelişme, 2023'ün sanayicilere çok daha zorlu koşullar sunduğunu bize gösteriyor. Bu sürecin etkilerini önümüzdeki yıl açıklayacağımız 2023 yılı ISO 500 sonuçlarında görmemiz şaşırtıcı olmayacaktır.

Çünkü küresel ekonomide sıkılaştıran para politikalarının etkilerini gecikmeli olarak görmeye başladık. Nitekim gerek dünya üretiminin seyri, gerekse Euro Bölgesi, ABD ve İngiltere gibi ana ihracat pazarlarımıza ilişkin beklentiler, 2023'te 2022'ye göre daha düşük büyüme temposuna işaret ediyor.

Bugün sizlerle paylaştığımız ISO 500 verilerini, sanayicilerimizin ülkemizin geleceğine olan inancının bir göstergesi olarak da kabul etmeliyiz. Bu inancın ve azmin azalmadan devam edebilmesi için sanayicimizin, üretim

hayatımızın en büyük ihtiyacı; finansal istikrardır. Bu bağlamda, her fırsatta dile getirdiğimiz sürdürülebilir ve nitelikli büyüme için gerekli olan finansal istikrarın yeniden tesisi doğrultusunda ekonomi yönetimi tarafından atılan adımları önemli buluyoruz.

Bu nedenle hepimizin beklediği ve Oda olarak da destek verdiğimiz, üzerinde özenli bir çalışma yapılarak kısa süre önce açıklanan "Orta Vadeli Programı" çok önemsiyoruz.

Kararlılıkla uygulanmasını beklediğimiz Orta Vadeli Programın başarısının, ülkemizin uzun süredir ihtiyaç duyduğu dış kaynak akışını da sağlayacağına inanıyorum. Bu kaynak akışının; uzun süredir ihtiyaç duyduğumuz teknolojiye dayalı, nitelikli yeni sanayi yatırımları ile buluşturulması en büyük dileğimiz." Dedi.

Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022 Sektörümüz İlk Beşyüzde Yer Aldı

TÜRKİYE'NİN 500 BÜYÜK SANAYİ KURULUŞU - 2022			
500 SIRA NO	KURULUŞLAR	BAĞLI BULUNDUĞU ODA / KAMU	ÜRETİMDEN SATIŞLAR (NET) (TL)
2022			
32	YILDIZ ENTEGRE AĞAÇ SAN. VE TİC. A.Ş.	KOCAELİ	23.318.662.808
52	KASTAMONU ENTEGRE AĞAÇ SAN. VE TİC. A.Ş.	İSTANBUL	16.245.565.293
188	YATAŞ YATAK VE YORGAN SAN. TİC. A.Ş.	KAYSERİ	5.195.492.493
234	ÇAMSAN ENTEGRE AĞAÇ SAN. VE TİC. A.Ş.	İSTANBUL	4.294.659.103
241	İSTİKBAL MOBİLYA SAN. VE TİC. A.Ş.	KAYSERİ	4.163.302.478
267	KRONOSPAN ORMAN ÜRÜNLERİ SAN. VE TİC. A.Ş.	İSTANBUL	3.680.772.130
333	BELLONA MOBİLYA SAN. VE TİC. A.Ş.	KAYSERİ	3.075.351.959
335	DOĞANLAR MOBİLYA GRUBU İMALAT SAN. VE TİC. A.Ş.	İSTANBUL	3.059.206.247
337	ÇAMSAN ORDU AĞAÇ SAN. VE TİC. A.Ş.	ANKARA	3.039.769.470
385	SAMET KALIP VE MADENİ EŞYA SAN. VE TİC. A.Ş.	İSTANBUL	2.631.301.344
393	TEVERPAN MDF LEVHA SAN. VE TİC. A.Ş.	İSTANBUL	2.591.495.917

HAFİZE GAYE ERKAN'DAN NET ENFLASYON MESAJI

MALİYET YÜKSEK OLSA DA ENFLASYONU DÜŞÜRMEKTE KARARLIYIZ

Merkez Bankası Başkanı Hafize Gaye Erkan, **İSO** Meslek Komitesi Toplantısı'nda konuştu, enflasyona ilişkin net ve sert mesajlar verdi, "Algı, kabul, itibar devreye girmiyorsa, yüksek maliyetle de olsa enflasyonu patikaya oturtmaya kararlıyız" dedi. **Sanayicilere** Türk lirasına geçiş zamanı geldiğini söyleyen Erkan, enflasyonun 2024 yılının ikinci yarısında gerileyeceğine ilişkin tahminini de paylaştı. Sürdürülebilir büyüme için düşük enflasyonun vazgeçilmez olduğunu anlatan Merkez Bankası Başkanı, uygulanan programın enflasyonu düşüreceğini söyledi, "Enflasyonun ana eğiliminde de bir gerileme başladı. Kasım ayı öncü göstergeleri enflasyondaki gerilemenin devam ettiğini göstermektedir. Enflasyon tepe noktasına ulaştıktan sonra 2024 yılının ikinci yarısında gerileyecek" dedi.

Hem bireysel hem de ticari kredilerde normalleşmenin başladığını söyleyen Hafize Gaye Erkan, Merkez Bankası rezervlerindeki yükselişte kaynaklardan birisinin de batılı fonlar olduğunu vurguladı, "Parasal sıkılaştırma, sadeleştirme adımlarımız sayesinde getiri eğrisi normalleşmiş, iç ve dış ilgi önemli ölçüde artmıştır" dedi.

TÜRK LİRASININ DEĞERİ, GEREĞİ NEYSE O OLMALI

Istanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, Meslek Komiteleri Ortak Toplantısı'nda döviz kuru ile ilgili beklentilerini ortaya koydu, "TL'nin gereğinden fazla değerli kılınmasına da, değerinin gereğinden fazla düşürülmesine de karşıyız" dedi. Son yıllarda rasyonel politikalardan uzaklaşmanın **sanayicileri** olumsuz etkilediğini söyleyen Bahçivan, bu uygulamalardan sarkan olumsuzlukların hala varlığını koruduğunu söyledi, "İSO olarak öngörülebilirliğin en önemli kurumu Merkez Bankası'nın bağımsızlığı ve ilkelili duruşunu önemsiyoruz" dedi. Bahçivan gelecek aylarda Türkiye'ye yönelik hızlı bir kaynak akışı beklediklerini, finansmana erişim sorununun da bu dönemde iyileşeceğini düşündüklerini aktardı.

Merkez Bankası Başkanı Hafize Gaye Erkan, "Algı, kabul, itibar devreye girmiyorsa yüksek maliyetle de olsa enflasyonu patikaya oturtmaya kararlıyız" dedi

MERKEZ Bankası Başkanı Hafize Gaye Erkan, **Istanbul Sanayi Odası (İSO)** Meslek Komiteleri Toplantısı'na katıldı.

Toplantıdaki konuşmasında "TL'ye geçiş zamanı geldi" vurgusu yapan Erkan, enflasyona ilişkin ise "Enflasyonla mücadelenin ön koşulu kararlılıktır. Önceliğin dezenflasyon olması son derece önemlidir. Sürdürülebilir büyüme için Türkiye'nin düşük enflasyon istikrarından taviz verme lüksü yok" dedi.

Enflasyon beklentilerinde iyileşme işaretlerinin belirlemeye başladığını ifade eden Erkan, "Fiyatlamada davranışlarında da olumlu bazı gelişmeler yaşanıyor. Attığımız adımlarla büyükşehirlerdeki kiralarda yavaşlama eğilimi görüyoruz. Enflasyonun ana eğiliminde gerileme başladı. Kasım

ayı öncü göstergeleri enflasyondaki gerilemenin devam ettiğini göstermektedir. Enflasyon tepe noktasına ulaştıktan sonra 2024 yılının ikinci yarısında gerileyecek. Döviz kurundaki istikrarın da katkısıyla aylık enflasyon üzerindeki şoklar azalarak maliyetlere ilişkin öngörülebilir artacaktır" diye konuştu.

"TL'ye geçiş zamanı geldi"

Türk Lirası'na geçiş zamanının

geldiğine inandıklarını ifade eden Erkan, bu sürece uluslararası yatırımcıların da inanmaya başladığını rapor, beklenti, ilgi ve girişler üzerinden izlediklerini aktardı. Erkan şunları söyledi:

"Bunun en doğrudan yansımalarını mevduat gelişmelerinde görüyoruz. Türk Lirası tasarruf araçlarına ve özellikle vadeli mevduata olan talep artmıştır. 17 Kasım itibarıyla, 12 hafta içerisinde, Türk lirası mevduat 1,7 trilyon Türk lirası artarken, kur korumalı mevduat 601 milyar Türk lirası ve döviz cinsi mevduat da yaklaşık 3 milyar ABD doları gerilemiştir."

Toplantıda konuşan **İSO Başkanı** Bahçivan ise "Biz TL'nin gereğinden fazla değerli kılınmasına da TL'nin değerinin gereğinden fazla düşürülmesine de karşıyız" dedi.

'Türk lirasına geçişin zamanı gelmiştir'

ISO Meslek Komiteleri Ortak Toplantısı'nda konuşan TCMB Başkanı Erkan, enflasyonun ana eğiliminde gerileme başladığını belirterek, "TL tasarruf araçlarına ve mevduata talep arttı" dedi.

İSTANBUL, AA

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) Başkanı Hafize Gaye Erkan, "Reeskont kredilerinin yüzde 75'inin firmalara ilave teminat maliyeti oluşturmadan verilmesini hedefliyoruz. Bu konuda önemli bir mesafe kaydedildi." dedi.

Erkan, **İstanbul Sanayi Odası (ISO)** Meslek Komiteleri Ortak Toplantısı'nda, 2023 yılının ilk yarısında, kredi kartları ve taşıt kredileri öncülüğünde, bireysel kredi büyümesinin tarihsel ortalamaların oldukça üzerinde çıktığını belirterek, aldıkları seçici kredi tedbirleri sonucunda, temmuz ayından itibaren bireysel kredilerde normalleşmenin başladığını söyledi.

4 haftalık büyüme oranlarının, bireysel kredilerde, zirveye çıktığı nisan ayı başındaki yüzde 7,4'ten, 17 Kasım itibarıyla yüzde 2,1'e gerilediğine işaret eden Erkan, şunları kaydetti:

"Bu oran, taşıt kredilerinde yüzde 1,4'e inerken, ihtiyaç kredilerinde yüzde 1,3 civarında nispeten yatay seyretmektedir. Gerek tüketim gerekse borçlanma aracı olarak kullanılan bireysel kredi kartı ise yüzde 4 ile görece yüksek bir hızda seyretmekte birlikte, daha ılımlı bir patikaya doğru ilerlemektedir. Böyle olması ekonominin gelişim seyri içinde doğaldır. Politika adımlarımızın kredilerde yeterli finansal sıkılığı sağladığını değerlendiriyoruz. Bu noktada, aldığımız son karar sonrasında bireysel kredi kartı azami faiz oranlarında ve üye iş yeri azami komisyon oranlarında bir değişiklik olmayacağını sizlerle paylaşmak isterim. Bireysel kredilerde israf ve enflasyona yol açan aşırı giderilirken, ticari kre-

diler ise süreklilik göstererek üretim kapasitesine katkıda bulunmaktadır.

2023'ün ilk yarısında görülen hızlanmanın ardından, ticari kredi büyümesi mayıs ayı sonunda durma noktasına gelmişti. Gerek öncesindeki aşırı yük gerekse sonrasındaki ani duruş hem firmalarımız hem de bankacılık sistemi için sağlıklı değildir. Bu değerlendirme ışığında hızla harekete geçerek piyasa mekanizmasının yeniden tesisini sağladık. Böylece, reel sektöre Türk lirası cinsinden kredi akışının toparlanmasıyla ticari kredi büyümesi dengeli ve sürekli bir yapıya kavuşmuştur. Kredi piyasası mekanizmasının işlevselliğindeki iyileşme, özel ve kamu bankaları ayırımında da kendini göstermiştir. Özel bankalar da ticari kredi büyümesinde etkin bir rol üstlenir hale gelmiştir."

Erkan, ayrıca, haziran ayı önce-

sinde ticari kredilerin ağırlıklı olarak KOBİ segmenti firmalara tahsis edilirken, son aylarda bu dağılımda da bir normalleşme gözlemlendiğini bildirdi.

Kurumsal firmaların, finansmana erişimi iyileşirken ticari kredi kullanımlarındaki payının arttığını dile getiren Erkan, "Mayıs-haziran döneminde durma noktasına gelen yatırım ve ihracat kredileri, temmuz-eylül döneminde toparlanarak altı katın üzerinde bir artış göstermiştir." ifadelerini kullandı.

Reeskont ve yatırım taahhütlü avans kredilerinin ticari kredi kompozisyonuna hedeflenen yönde önemli bir katkı sunduğunu hatırlatan Erkan, "21 Temmuz ve 12 Eylül'de ihracat ve döviz kazandırıcı hizmetler reeskont kredisi günlük kullanım limitinde yapılan güncellemelerle günlük limitler önceki düzeyine göre toplamda 10 kat artırılarak 3 milyar lira seviyesine

yükseltmiştir." değerlendirmesinde bulundu.

Erkan, "Türk lirasına geçiş zamanı gelmiştir. Bunun en doğrudan yansımalarını mevduat gelişmelerinde görüyoruz. Türk lirası tasarruf araçlarına ve özellikle vadeli mevduata olan talep artmıştır. 17 Kasım itibarıyla sadece 12 hafta içerisinde, Türk lirası mevduat 1,7 trilyon Türk lirası artarken, kur korumalı mevduat 601 milyar Türk lirası ve döviz cinsi mevduat da yaklaşık 3 milyar dolar gerilemiştir." bilgisini verdi.

Türk lirasına geçişi kuvvetlendiren sadeleştirme adımlarının, milli para ile tasarrufu özendirerek para politikasının etkinliğini artırdığına işaret eden Erkan, Türk lirası mevduat güçlenirken ve kur korumalı ile döviz cinsi mevduatın gerilediğini, rezervlerin de çok güçlü bir artış eğiliminde olduğunu dile getirdi.

Gerek parasal sıkılaştırma gerek sadeleştirme adımları sayesinde getiri eğrisinin normalleştiğini ve sabit getirili Türk lirası varlıklarına olan iç ve dış ilginin önemli ölçüde arttığını bildiren Erkan, "Türk lirasına geçiş zamanının geldiğine uluslararası yatırımcıların da inanmaya başladığını rapor, beklenti, ilgi ve girişler üzerinden izlemekteyiz. Ülkemiz varlıklarına olan talebin artmasıyla fiilen girişlerin de artmaya başladığını görüyoruz. Girişlerin makro finansal istikrarı güçlendirerek, zamana yayılarak gerçekleşmesini öngörüyoruz. Önümüzdeki dönemde de rezervlerimizdeki artışı kalıcı kılarak Türk lirası varlıklarına olan dış talebin gelişimini ülkemiz için en iyi şartlarda tesis eden bir anlayışla destekleyeceğiz." ifadelerini kullandı.

Erkan: Enflasyonda gerileme devam edecek

TCMB Başkanı Hafize Gaye Erkan, enflasyonun ana eğiliminde bir gerilemenin başladığını ve kasım ayı öncü göstergelerinin aylık enflasyondaki gerilemenin devam edeceğine işaret ettiğini söyledi. Merkez Bankası (TCMB) Başkanı Gaye Erkan, bugün **Istanbul Sanayi Odası (İSO)** Meslek Komiteleri Ortak Toplantısı'nda konuştu. Erkan, enflasyonla mücadeleye işaret ederek "Düşük enflasyon, tek başına fiyat istikrarından çok daha geniş anlamda bir istikrara tekabül ediyor ve artık bu istikrardan

taviz verme lüksü kalmamıştır" dedi. Enflasyonun ana eğiliminde bir gerilemenin başladığını ve kasım ayı öncü göstergelerinin aylık enflasyondaki gerilemenin devam edeceğine işaret ettiğini söyleyen Erkan, konut kiralara işaret ederek "Özellikle büyük şehirlerde kiralık ev ilanlarındaki fiyat artışlarında belirgin yavaşlama sinyalleri alıyoruz" dedi. Erkan "TL'ye geçiş zamanının geldiğine inanıyoruz. Bunun en doğrudan yansımalarını mevduat gelişmelerinde görüyoruz" dedi. **Ekonomi Servisi**

DOSYA

SIKI PARA POLİTİKASI TÜRKİYE'DE TALEPTEKİ YAVAŞLATICI ETKİSİNİ GÖSTERECEK

PİYASALAR

2024 YILINA

TEMKİNLİ GİRİYOR

2023 yılına çok zorlu bir giriş yaptık. Şubat ayında depremle adeta yerle bir olduk. Moraller bozuldu, ekonomi büyük oranda zarar gördü. Enflasyondaki artışlarda piyasada kendini hissettirmeye başladı. Ağırlaşan ekonomik koşullar nedeniyle harcamalar kısıldı. Tüketiciler, perakendeciler ve üreticiler neler yapacaklarına karar veremediler. İşte bu ortamda 2024 yılına girmeye hazırlanıyoruz. Bizler de sivil toplum kuruluşlarından, perakendecilerden ve Işık Üniversitesi İşletme Bölüm Başkanı Prof. Dr. Dilek Teker'den görüş aldık.

Boyner Grup: 2024'te nakit yönetimi çok önemli olacak

Türkiye'de ekonomi politikalarında değişimin devam ettiğini söyleyen Boyner Grup CFO ve İcra Kurulu Üyesi **Özgür Tokgöz Altun**, "Sıfırı para politikasının hem global de hem de Türkiye'de talepteki yavaşlatıcı etkisinin 2024'te devam edebileceğini öngörüyoruz. Tahminleri bir kenara bırakarak, güne bakmayı, bugünden yarına değişen koşullara göre sürekli değişebilecek esnek finansal stratejiler geliştirmeyi tercih ediyoruz. Biz şu anda enerjimizin çok büyük bir kısmını müşterilerimizin alışverişlerini kolaylaştırmaya yönlendirdik. Hopi'nin kartsız taksit projesinin müşterilerimizin satın alma gücünü çok artıracığını ve çok rahatlatacağını düşünüyoruz. 2024'te hiç şüphesiz nakit yönetimi çok önemli olacak. Boyner Grup olarak son dönemde önemli bir şey başardık, finansal borçluluğumuz artık sıfıra yakın. Kârlılık rasyolarımız enflasyon etkisinin de ötesinde büyüdü, brüt kâr marjımız pandemi öncesi döneme göre 5,4 puan arttı. Bugün grup olarak 1 milyar USD ciroya gidiyoruz. BoynerNow aydan aya büyüme ortalama %24. Boyner.com üzerinden yapılan satışlar %832 arttı. Online satışlarımız pandemi öncesi döneme göre toplamda %392 artarak, payımızı 2023 yılı toplamında %25 oranına getirdi. Bunlar bizim sektörümüzde çok çarpıcı büyüme rakamları, şunu gösteriyor bize, doğru yoldayız, işimizi çok iyi yapıyoruz" dedikten sonra şu açıklamada bulundu:

"Boyner'de de büyük bir dönüşüm var. Şu anda bünyemizde bulunan 6 grup şirketi, 250'den fazla mağaza, e-ticaret siteleri, mobil uygulamaları ve 8 bini aşkın çalışanımızla Türkiye'nin lider mağaza ve moda perakendesi grubu olarak güçlü konumumuzu koruyoruz. 15 milyonu aşan müşterimizin yanı sıra pazar payımızı hızla artırmak ve harlı bir büyüme elde etmek için de çalışmalarımız devam ediyor.

ÖZGÜR TOKGÖZ ALTUN
Boyner Grup CFO ve İcra Kurulu Üyesi

PROF. DR. DİLEK TEKER: 2024 YILI MB'LER İÇİN ENFLASYON İLE MÜCADELEDE YOĞUN BİR DÖNEM OLACAK

2023 yılının zor bir yıl olduğunu söyleyen Işık Üniversitesi İşletme Bölüm Başkanı Prof. Dr. **Dilek Teker**, "Hem Dünya hem de Türkiye ekonomisi önemli gelişmelerin ışığında yılın son çeyreğini de kapatmaya hazır halde. Önce küresele baktarsak, son 2 yıldır devam eden Rusya-Ukrayna savaşını yaşıyoruz. Bu savaş gıda güvenliği ve enerji tedarik sorunlarını da ister istemez beraberinde getirdi. Zaten tehdit altında olan küresel enflasyon rakamlarını perçinledi. Bu tarafa gerilim halen devam ederken, insan vicdanının sınırlarını zorlayan İsrail'in Gazze işgali, küresel gündemde bomba etkisi yarattı. Bu konunun hem ekonomik hem de siyasi ve tarihsel etkilerini beraber değerlendirdiğimizde kısa sürede çözülemeyecek kadar büyük bir sorunla karşı karşıya olduğumuz ortada. Olayın sokak yürüyüşlerine ve İsrail tarafında konumlanan devletlere karşı protestolara neden olması; sosyolojik bir tarafın da olduğunu kanıtlar nitelikte. Görünen o ki yılı bu savaşların devamı ile kapatacağız" dedikten sonra şu bilgileri verdi:

"Elbette küresel ekonomi gündemini oldukça ilgilendiren en önemli mesele enflasyon olarak karşımıza çıkmakta. 2020 yılında bu yana enflasyon görünümünün dünya rakamlarında önemli artışlarına şahit oluyoruz. Örneğin 2020 yılında yüzde 3,25 olarak seyreden dünya enflasyon görünüm ortalama, 2021 yılında yüzde 4,7 olarak gerçekleşirken; 2022 ortalamasının yüzde 8,71 ve 2023 yılı için de yüzde 6,88 olacağı yönünde tahminler gündemde. Her ne kadar 2023 yılı dünya enflasyon görünümünde bir iyileşme beklense de, halen pandemi öncesi rakamların oldukça üzerinde konumlanan bir seviyede olduğu kesin. Bu nedenle hem yılın kalan kısmı hem de 2024 yılı MB'ler için enflasyon ile mücadelede yoğun bir dönem olarak devam edecektir. Türkiye ekonomisi ise Şubat ayında yaşanan deprem ve seçimler nedeniyle önemli bütçe açıklarına sahne oldu. Önümüzde Mart ayında bir seçim daha var. Yerel seçimler siyasi sürdürülebilirlik açısından son derece önemli olduğundan, seçim yatırımının bütçeye etkilerini özellikle 2024 yılının ikinci çeyreğinden itibaren net olarak yaşayacağız. Yeni ekonomi yönetimi hem enflasyonu kontrol altına almak için faiz silahını çekti hem de ülkeye döviz girişi için yoğun bir yabancı yatırımcı turuna başladı. Bizde en önemli sorun sadece makro verilerin kırılganlığı değil, aynı zamanda eski ekonomi yönetimlerinin mevcut koşulları pozitif konumlandırma algısının yarattığı güvensizlik. Yeni ekonomi yönetiminin bu konuda şeffaf yaklaşımını doğru bulduğumu belirtmek isterim. Hem 2023'ün kalan döneminde hem de 2024 ile beraber MB'nin faiz artışına devam etmesi oldukça kuvvetli bir olasılık. MB yıl sonu enflasyon tahmininin yüzde 65'e çıktığı. 2024 Mayıs ayı için yüzde 70'lik bir tepe nokta öngördü. 2024 yılsonunu yüzde 36 olarak tahmin etti. Bu rakamlar bize enflasyonda daha kötüyü özellikle önümüzdeki senenin ikinci yarısına kadar yaşayacağımızı doğrulamakta. Tüm bu beklentilere seçim öncesi ücret artışları da eklendiğinde seçimler sonrası için hem hanehalkı hem de sektörler bazında önemli bir darboğazın kapıda olabileceği sinyali kenaraoyalım. Şüphesiz mevcut konjektörde yüksek teknoloji ihracatı yapan firmalar pozitif ayrışırken, mavi yaka ağırlıklı ve düşük teknoloji firmalar için daha zor bir dönemin kapıda olduğu unutulmamalı."

PROF. DR. DİLEK TEKER
Işık Üniversitesi İşletme Bölüm Başkanı

2024 yılında önceliğimiz olan 3 konu var. Bunlar; etkin nakit yönetimi, illiklere ve fark yaratacak projelere imza atmak ve kartsız taksit. Yeni İstinyepark Boyner ve 2024'te tamamlanacak yeni Boyner Online da 2024 yılının önemli adımları olacak. Perakende sektöründe hızlı bir değişim ve dönüşümün yaşandığı yeni bir dönemin içerisindeyiz. Pandemi dönemi tüm ezberlerimizi yıkarak yeniliği ayakta durmayan her yapıyı oyunun dışına

attı. Türkiye'nin icat çıkaran şirketi olarak biz de yatırımların ve projelerin peşinden gitmeye 2024 yılında da devam edeceğiz. Yeni projelerle farklılığımızı ortaya koyacağımız yeni bir yıl bizi bekliyor. Tüm dünyada değişken ve öngörülmesi zor bir ekonomik süreçteyiz. Değişen piyasa koşulları içerisinde yönlendirebileceğimiz ve değiştirebileceğimiz kararlarla enflasyonist ortamdan minimum zararla çıkmayı başarabiliriz."

DOSYA

SİNAN ÖNCEL
BMD Başkanı

BMD: Tüketicilerin alım gücü ve turist alışverişi belirleyici olacak

2024 için öngöründe bulunmadan önce 2023 performansı kısaca özetlemek istediğini ifade eden BMD Başkanı **Sinan Öncel**, "Turist alışverişinde beklenen hacme ulaşmasak da organize perakende sektörü için 2023'ün Ocak-Ağustos dönemi genel olarak verimli geçti. Üye markalarımızın çoğu adet satışlarını artırdı. Ancak yerli müşterinin alım gücündeki daralmanın ve ekonomi yönetiminin tüketimi kısmaya dönük önlemlerinin sonuçlarını Eylül ayında itibaren hissetmeye başladık. İnsanlar giyim ve ayakkabı

gibi zorunlu olmayan gıda dışı ihtiyaç alışverişlerinde kısıntıya gitti. Nitekim anketlerimizde bu sonucu net bir şekilde görebiliyoruz. Okul alışverişinin yapıldığı Eylül ayında hazır giyim markalarımızın yüzde 82'sinin adet satışları Ağustos'a göre düşmüştü. Eylül'deki bu büyük kan kaybına rağmen Ekim ayında da hazır giyim markalarımızın yüzde 70'inin satışlarında gerileme var. Ayakkabıda da hemen hemen benzer bir tablo ile karşı karşıyayız. İndirim kampanyaları sayesinde Kasım'ın ilte yanında bazı kategorilerde kısmi bir hareketlilik gözlemledik. 'Efsane cuma' indirimlerinin olduğu hafta çok daha canlı geçti. Yılbaşı alışverişi ile Aralık'ı da bir şekilde atlatırız ancak yılbaşında artacak maliyet ve

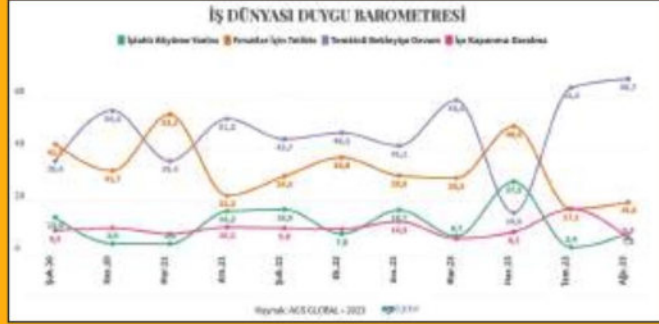
ENFLASYON HEDEFİ, İŞ DÜNYASINI İKNA ETMEDİ

'İş Dünyasının 2023 Duygu Barometresi' araştırmasında, şirketlerin üst yöneticilerine online gönderilen sorulara verilen cevaplar çarpıcı sonuçları ortaya çıkardı. Araştırmaya katılan ve ekonomi yönetiminin aldığı kararları olumlu karşılayan 204 iş dünyası temsilcileri, Merkez Bankası'nın faiz kararını da değerlendirdi.

Araştırmaya katılan iş dünyası temsilcileri ve üst yöneticilerin yüzde 78'i Merkez Bankası Para Politikası Kurulu'nun faizi 750 baz puan artışla yüzde 25'e çıkarmasını olumlu buldu. Bu artışın yeterli olup olmadığı sorusuna ise, 'Artış devam etmeli' diyenlerin oranı yüzde 76 olurken, sadece yüzde 24'ü artışın yeterli olduğu görüşünü savundu. Artışın sürmesini isteyenler, bu faiz oranları ile enflasyonla mücadele edilemeyeceğini, faizin enflasyonun üzerine çıkarılması gerektiğini ifade etti.

AGS Global'in araştırmasına katılan iş dünyası temsilcilerinin yarısından fazlasına göre enflasyon hedefi ikna edici değil. Merkez Bankası'nın 2023 için yüzde 58, 2024 yılı için yüzde 33 ve 2025 için ise yüzde 15 olarak açıkladığı enflasyon hedefi ikna edici olmaktan uzak bulunuyor.

İş dünyasının yüzde 56,9'u hedeflerin tutmayacağı görüşünü taşıırken yüzde 43,1'i ise hedefleri gerçekçi buluyor. 124,7 milyar doları bulan Kur Korumalı Mevduatı (KKM) sona erdirmek için attığı adımlar da iş dünyası temsilcileri tarafından olumlu karşılandı. Araştırmaya katılanların yüzde 66,7'sine göre, KKM'den çıkışın ilte adımları olan 'TL payına göre menkul kıymet tesis ve zorunlu karşılık uygulanmasına son verilmesi' kararını olumlu buldu. İş dünyasının yüzde 23,5'i KKM'den çıkış konusunda kararsız kalırken, yüzde 9,8'i kararlı olumsuz buldu. KKM'den çıkan birikimin nereye gideceği konusunda ise çoğunluk dövize birleşti. Araştırmaya katılanların yüzde 43,1'i paranın dövize, yüzde 23,5'i altına, yüzde 11,8'i gayrimenkule, yüzde 11,8'i borsaya ve yüzde 9,8'i ise TL mevduata gideceğini öngördü. Katılımcıların tasarruf yapması/harcamalarını kısması gerektiğini düşündüğü iller ve neredeyse tek kesim açık ara kamu-hükümet

AHMET GÜLER
AGS Global
Kurucu CEO'su

tarafı olurken, onu özel sektör ve hane halkı-va-tandaşlar izliyor. İş dünyası temsilcilerinin yüzde 90,2'si harcamaların kısılmasında kamu ve hükümet öncelikli görürken özel sektör diyenlerin oranı yüzde 5,9'da, hane halkı diyenlerin oranı ise yüzde 3,9'da kaldı.

AGS Global Kurucu CEO'su **Ahmet Güler**, araştırmanın sonuçlarının iş dünyasının halen temkinli beklentiğini sürdürdüğünü ortaya koyduğunu söyledi. 'İş Dünyası Duygu Barometresi' araştırmasının sonuçlarını değerlendiren Güler, "Son zamanda AB ile yakınlaşma açıklamalarının patron ve yöneticilerde heyecan uyandırdığını görüyoruz. Araştırmaya katılanların yüzde 74,5'i AB ile tam üyelik

perspektifine olumlu bakarken, iş dünyasının sadece yüzde 7,8'i olumsuz yaklaşıyor. Yüzde 17,7'si ise bu konuda kararsız bir tavır sergiliyor" dedi.

Ekonomi yönetiminin doğru hamleleri destekleyen, ancak halen alınan kararların yetersiz olduğunu düşünen iş dünyasının yılın son çeyreğinde önünde en büyük sorun olarak finansmana erişimi gördüğünü ifade eden Güler, "Araştırmaya katılanların yüzde 88'i finansmana erişmekte sıkıntı yaşadığını ve yaşama-ya devam edeceğini düşünüyor. Onu maliyetlerin yükselmesi, tutarsız politikalar, resesyon tehlikesi ve göçmen sorunları izliyor. Bu sınırlar da iş dünyasını dördüncü çeyrekte daha temkinli olmaya itiyor. Bu sınırlar nedeniyle iş dünyasının üçte ikisi yılın son çeyreğinde şirketinin temkinli beklentiye devam edeceğini söylüyor. Bu 2020 Şubat'ından bu yana tarihsel zirveyi temsil eden bir veri" açıklamasını yaptı.

DOSYA

ORHAN TURAN
TÜSİAD Başkanı

sabit giderler bizi endişelendiriyor. 2024'te organize perakendenin performansında kira ve personel giderleri başta olmak üzere maliyet artışlarının düzeyi, tüketicilerin alım gücü ve turist alışverişi belirleyici olacak" dedikten sonra şunları söyledi: "Organize perakendenin değişen trendlere, tüketicinin talep ve beklentilerine göre kendini hızla yenilemesi gerekiyor. Sektör bu konuda çok dinamik. Hatta çoğu zaman yenilikler konusunda tüketiciden daha hızlı refleks gösteriyor. Pandemiyle birlikte e-ticaretin payında çok hızlı bir artış oldu. E-ticaret altyapısına yatırım yine devam edecek. Diğer taraftan birçok markamız yeni dönemin beklentilerine uygun şekilde mağazalarında konsept değişikliğine gidiyor. Son yıllarda görmeye alıştığımız deneyim mağazalarının sayısı artıyor. Bütün bunların yanı sıra her marka kendi büyüme stratejisi çerçevesinde yeni mağaza açmak için fırsatları da değerlendirmek istiyor. Uygun kiralama koşullarının olduğu yerlerde yeni mağaza açılışlarının devam edeceğini düşünüyorum. Bu konuda öncelikle piyasadaki 'fiyatlar daha da artacak' beklentisini kırmak gerekiyor. Beklentinin kırılmasında ekonomi yönetimine önemli görevler düşüyor. Diğer taraftan organize perakende sektörü için kira en önemli maliyet kalemini oluşturuyor.

Marifalarımız 10 yılı dolduran kontratlarda 6-7 kat kira artışı talepleriyle karşı karşıya kalabiliyorlar. Oysa enflasyonla topyekûn mücadele için öncelikle kira dahil tüm maliyetlerdeki artışı dizginlemeliyiz. Bizim bu konudaki önerimiz belli. Tıpkı konutlarda olduğu gibi işyeri kiralarının artış oranına da bir üst sınır getirilebilir. Bu oran yıllık enflasyonun yüzde 50-60'ı kadar olabilir. Mülk sahibinin kaybı da gelir ve kurumlar vergisi indirimleriyle telafi edilebilir. Biz çözüm konusunda umutluyuz. Aksi takdirde yılbaşından sonra fahiş kira artışı talep edilen verimsiz mağazaların kapatılması gibi bir durumla karşı karşıya kalabiliriz. Biraz önce de söylediğim gibi sıkılaştırma önlemlerinin gıda dışı perakende satışlarında daralma şeklinde bir yansıması oldu. Sıkılaştırma önlemleri ekonomi yönetiminin beklentileri açısından kısa dönemli olumlu sonuç doğurabilir. Ama enflasyonu sorun olmaktan çıkarmak için yapısal önlemleri alıp uygulamaya geçirmemiz gerekiyor.

TÜSİAD: Enflasyonu kontrol altına almak uzun soluklu bir süreç

Ekonomide büyüme kompozisyonunun, hem ihracat hem de yatırım değerinin değişmesi gerektiğini ifade eden TÜSİAD Başkanı Orhan Turan, enflasyonu kontrol altına almak için uzun soluklu, sabırlı ve bir o kadar da kararlı olmayı gerektiren bir süreçte olduklarını haydedi. Ekonominin öngörülebilir patikaya oturması ve makro istikrar için son dönemde atılan doğru adımların sürdürülmesinin önem taşıdığına işaret eden Turan, "Umuyorum enflasyonla mücadele sürecimizde tüm paydaşlar olarak sabırla arzu ettiğimiz sonuca ulaşırız. Ülkemizde ekonominin gelişebilmesi için güçlü bir yatırım ortamına da ihtiyacımız var. Güçlü derken öngörülebilir ve güven veren bir yatırım ortamını hastediyorum. Öngörülebilir ve kurallı bir ekonomiye sahip olduğumuz dönemlerde önemli sanayi yatırım hamleleri gerçekleştirilebildi." değerlendirmesini yaptı. Çoklu kriz ortamının tüm dünyaya olduğu gibi Türkiye'de de yansımalarının olduğunu vurgulayan

Turan, şöyle konuştu: "Yatırımları artırmamız için teşvik mekanizmaları, bürokratik süreçlerin sadeleştirilmesi gibi adımlara elbette ihtiyacımız var. Bunun ötesinde yatırımcıya güven veren, büyüme potansiyelini gösteren, ülkenin stratejik vizyonunu barındıran bir hikayeyi hep birlikte oluşturmamız gerekiyor. Bu hikayenin hayata geçirilmesinde baş aktörlerden birisi de elbette girişimcilerimiz. Girişimciliğin, ülkeleri için sahip olduğu değer bugün çok daha belirgin bir durumda." Ülkeden çıkan birçok girişimin yurt dışından yatırım aldığını, Türkiye'nin küresel çaptaki rekabet gücünün korunmasına katkı sağladığını gururla takip ettiklerini ifade eden Turan, Türkiye'nin girişimcilik alanındaki rekabet gücünü arttırmak ve sürdürülebilir kılmak için TÜSİAD olarak yapısal adımları ve kurumların girişimcilik yetkinliğini destekleyen çalışmalara önem verdiklerini dile getirdi. Dijital teknolojilerin Türkiye'de geliştirilmesi ve iş modellerine entegrasyonunun öncelikli olması gerektiğini anlatan Turan, KOBİ ölçeğindeki teknoloji şirketlerinin geliştirdiği dijital çözümlerin takip edilmesi ve şirketler tarafından kullanımının artırılması anlayışıyla TÜSİAD olarak arz ve talebi buluşturmak amacıyla 2018'de sanayide dijital dönüşümü hayata geçirdiklerini haydedti.

Groseri Market: Piyasalar bugünlere göre daha iyi olacak

Tam kuzeyimizdeki savaş etkisini gitgide kaybediyor diye sevinirken bu defa güneyimizde başka bir savaşın belirdiğini ifade eden Groseri Market İcra Kurulu Üyesi

Levent Uğurses, "Umut ederiz o da bölgede daha geniş alana yayılmaz

LEVENT UĞURSES
Groseri Market İcra Kurulu Üyesi

İHSAN KORKMAZ
Sarıyer Market Yönetim Kurulu Üyesi

ve kısa sürede akıllı ve barış her iki cephede de kazanır yoksa piyasalar açısından ciddi yorucu bir süreç olacaktır. Coğrafya kaderdir sözüne rağmen yine de beklentim hem kuzey hem güneydeki gelişmelerde önümüzdeki günlerde olumlu yönde bir seyir izlenecektir. Bahsettiğiniz hükümetin zorunlu ve hızlı olarak uygulamak zorunda kaldığı sıkılaştırma tedbirleri (ülke risk primini hızla düşürmesi son derece iyi gelişme) piyasada tüketimi bir süre daha frenleyici etki yapacaktır ancak gelecek yıl ABD başkanlık seçimleri ve orada buna bağlı başlayan faiz indirim beklentisi bizdeki mahalli seçimlerle birleşince piyasalardaki hareket anlamında bugünlere göre daha pozitif olarak görmekteyim. Enflasyonla mücadelede en önemli konu iki açılımımızdan olabildiğince uzaklaşmak olacaktır, gerek cari açık gerek kamu bütçesindeki iyileşmeler enflasyonla mücadeleye ciddi katkı yapacaktır. Yatırımlarımıza aynı şekilde devam etmeye çalışıyoruz, istediğimiz lokasyonu bulduğumuzda yılda üç yeni mağaza açma hedefimizden sapmamaya özen gösteriyoruz. Yine pandemi ve deprem sonrası edindiğimiz deneyimlerle Niğde bölgesinde elma bahçesi yatırımlarımız gelecek sene içinde önemli bir yer tutacaktır" dedi.

Sarıyer Market: 2024 yılında talebin daralmaya başladığını hissedeceğiz

Alışverişlerde talebin daralmaya başladığını hissettiklerini söyleyen Sarıyer Market Yönetim Kurulu Üyesi İhsan Korkmaz, "Ancak alışverişlerimiz ürünlerin fiyatları devamlı artmasından dolayı ihtiyaç fazlasını satın almaktadırlar. Bu durumda daralmayı hissetmiyoruz

ancak 2024 de iyice hissedecek gibiyiz" dedikten sonra şunları söyledi:

"Yeni yatırımlardan ziyade mevcut mağazaları daha etkin hale getirerek ciromuzu yükseltmek sektöre daha faydalı olacaktır. Ekonomideki sıkılaştırma tedbirleri krediye ulaşmayı zorlaştıracaktır. Firmalar zorlandıklarında öz sermayelerine dönecek işinden kazanıp aldıkları emtiaları tekrar işine yatırarak yoluna devam eder diye düşünüyorum. Enflasyon ekonomideki mal ve hizmetlerin fiyatlarındaki artışı ifade ediyor. İş insanlarının yatırım düşüncesi oluşması için dilhate almaya ihtiyaç duymayacakları ölçüde düşük bir enflasyon oranı olmalı."

Enflasyon ile savaşta Merkez Bankası'nın rolünün çok önemli olduğuna değinen Korkmaz, "Sıkı para politikaları uygular. Faiz oranları yükselir, yatırım ve tüketim harcamaları azalır, tasarruf gündeme gelir talep azalınca enflasyon düşme eğilimine girmiş olur. Şu an mücadele reyondaki etiketlerle yapılmaya çalışılıyor. Ancak; enflasyonla savaş fabrikalarda ve tarlalarda olmalıdır" dedi.

MÜSİAD: Gelecek iki yıl 'oldukça sıkıntılı' olacak

Müstahki Sanayici ve İşadamları Derneği (MÜSİAD) Genel Başkanı

Mahmut Asmalı, ekonomi yönetiminin sıkılaştırma politikalarına destek verdi. Alınan ekonomik tedbirler nedeniyle gelecek iki yıl 'oldukça sıkıntılı' olarak nitelendiren Asmalı, "Bu durum 85 milyonu ilgilendiren bir konu. O nedenle mücadelede her kesimin kararlı duruşu gerekiyor" dedi. Türkiye'de özellikle teknoloji, katma değerli üretim yapıp ihrac edenlere desteğin hiçbir zaman kesilmediğini söyleyen Asmalı, "Reeskont kredilerinde iki kat genişleme oldu. 1,5 milyar TL'den 3 milyar TL'ye çıkarıldı. İhracat ülkemizin cari açığını kapatmak için çok önemli. Destek noktasında bir sıkıntı yok" yorumunu yaptı. Asıl sıkıntının iç piyasada yaşandığını dile getiren Asmalı, inşaat, otomotiv başta olmak üzere bazı sektörlerde kredilerin hıslımasının daralma getirdiğini söyledi. "Ancak enflasyonu aşağı çekmek için bu kadar sıkılaşmaya da ihtiyaç vardı" diyen Asmalı'nın öngörüsüne göre, bu tedbirler karşısında zor

MAHMUT ASMALI
MÜSİAD Genel Başkanı

bir süreçten geçiliyor ama dengeli bir planla iki yıl sonrasında rahatlama dönemine girilecek. Yükselen enflasyonla birlikte ücret politikalarının da insanları mutsuz ettiğini ifade eden Asmalı, "İki ay önce verdiğimiz maaşın bugün artık anlamı kalmıyor. İler başta insanlar zam alınca mutlu oluyor ama 3-4 ay içinde insanların alım gücü düşüyor. Dolayısıyla enflasyonu aşağı indirmek hepimizin birinci önceliği. Çünkü herkesin cebindeki parayı azaltan, değerini düşüren, alım gücünü azaltan bir durum yaşıyoruz. Böyle olunca da 85 milyonu ilgilendiren bir husus. Bu nedenle de her kesimin kararlı duruşu gerekiyor" vurgusu yaptı.

DOSYA

"Ülkemizde de 2023 yılını nispeten yüksek bir büyüme ile kapatacağımız açık. Ancak, büyüme kompozisyonumuzun kırılma noktalarını artırdığını da unutmamamız gerekiyor. Sanayi üretimi ve ihracatın zayıf, özel tüketim ve ithalatın canlı seyrettiği dengesiz görünüm sürüyor. Bunun cari açık ve enflasyon tarafındaki yansımalarını yaşamaya devam ediyoruz. Tüm bunlara depremi hamu mali dengeleri üzerinde yarattığı baskıyı da eklememiz gerekiyor. Yeni ekonomi yönetiminiz, başta para politikası olmak üzere ekonomi politikalarında köklü değişikliklere gitti ve yeni bir yol haritası ortaya koydu. En net ifadesini Orta Vadeli Program'da (OVP) gördüğümüz bu yol haritasını tek cümlede özetlemek istersek, 'Büyüme ve istihdamda ağır bedeller ödemedi, enflasyon ve cari açık gibi kırılma noktalarının azaltılması' diyebiliriz. Böylesi zor bir hedefi başarabilmek için, en başta büyümeye dış talep ve üretken yatırımlardan gelen katkıların artırılması, özel tüketim harcamalarının ise daha ılımlı düzeylere çekilmesi gerekiyor. OVP'de de bu hedefin altının kalın şekilde çizildiğini görüyoruz." Para politikasının yapısal sorunları tek başına çözüme gücüne sahip olmadığını belirten Bahçivan, para politikasından ancak, ihtiyaç duydukları reformları hayata geçirebilmek için uygun ortamı oluşturmasını bekleyebildiklerini açıkladı.

Bahçivan, "Bu açıdan baktığımızda, enflasyonda kalıcı iyileşmeyi sağlarken diğer taraftan gelir düzeyimizi gerçekçi şekilde artıracak ve dış pazarlarda rekabet gücümüzü iyileştirecek temel unsur, yüksek ve kalıcı verimlilik artışlarıdır." ifadelerini kullandı.

Sayar Market: Temel tüketim ürünleri kategorilerinde bir miktar düşme olabilir

Geçtiğimiz üç yılda, gerek pandemi gerekse yaşadığımız ekonomik krizlerden hep avantajlı çıkan perakende sektörü için, 2024 yılının zor geçeceğini öncelikle söylemek durumunda olduğunu belirten Sayar Market Zinciri Satınalma Müdürü **Selim Kılıç**,

SELİM KILIÇ
Sayar Market Müdürü

"Son yıllarda, pandemi etkisiyle, Dünya'da tedarik süreçlerinde ki sıkıntılar sebebiyle yaşanan yüksek maliyet enflasyonuna, Türkiye'de ki seçimlerde uygulanan popülist yaklaşımlarda eklenince, talepteki hesapsız artışlar, yüksek talep enflasyonuna sebebiyet verdi. Maalesef bu dönemde yüksek bir enflasyonist dönem yaşadık. Ekonomik göstergelerde ki son dönemdeki yaşanan pozitif gelişmeler, enflasyonla mücadele konusunda gelecek döneme ilişkin belirsizliklerin yavaş yavaş da olsa azalmakta olduğunu göstermektedir. Tabii ki burada dikkat etmemiz gereken asıl konu, son iki yıldır yaşadığımız, yüksek enflasyona bağlı olarak artmış olan talep enflasyonunun düşmesiyle, ortaya çıkacak olan yeni dönemdeki talepteki normale dönüş sürecinde, perakendeciler olarak nasıl bir strateji izleyeceğimizdir. 2024 yılında temel tüketim ürünleri kategorilerinde bir miktar düşme olabilir ama ciddi bir daralma beklemiyorum. 2023 yılında yüksek enflasyon dolayısıyla, dönemsel olarak stoklamayı tercih eden tüketicilerimiz, 2024 yılında da ihtiyacı olan ürünleri almaya devam edecek ancak stok yapmaya gerek duymayacaktır. Daha sık ve ihtiyacı olduğunda alışverişlerini yapacaklar, dolayısıyla sepetler biraz daha küçülecektir. Fiyat hassasiyetinin artacağını, daha düşük gramajlı, daha ekonomik, beklentilerini karşılayan, markaları/ürünleri tercih edeceğini düşünüyorum" dedikten sonra şunları söyledi:

"Hükümetin, realist ekonomik politikalara geçeceğini açıklamasından sonra attığı adımlara ve özellikle faiz politikasındaki radikal değişikliğe bakılırsa, 2024-2025 ve 2026 yılları için Orta Vadeli Planda açıkladığı adımlara, büyük ölçüde uyacağız

ERDAL BAHCIVAN
İstanbul Sanayi Odası Başkanı

İSO: 2023 yılını nispeten yüksek bir büyüme ile kapatacağız

İstanbul Sanayi Odası Başkanı **Erdal Bahçivan**, "200 yıldır patinaj yapıyoruz. Bu patinajdan kurtulmak için salt ekonomik büyüme, rakamlar ve niceliksel değerlere dayalı egemen anlayışı artık ivedilikle terk etmeliyiz. Yeşil ekonomiye dayalı bütünsel kalkınma, teknoloji odaklı yüksek katma değerli üretim, AR-GE, tasarım ve dijitalleşme, verimlilik ve ölçülebilir ekonomisi, nitelikli eğitim ve nitelikli insan gücü Cumhuriyetimizin ikinci yüzyılında önceliklerimiz olmalıdır. Bu konular ve öncelikler bir süredir ülkemizin gündeminde ve tartışılıyor da. Burada önemli olan nokta konuşulanları uygulama ve pratiğe geçirmek olmalıdır. Aksi takdirde kendimizi aynı kelimelerin tekrar tekrar döndüğü bir kısır döngünün içine mahkum etmiş oluruz" dedi. Dünyada enflasyon oranlarının, hala hedeflerin üzerinde olduğunu anımsatan Bahçivan, bugünlerde küresel ekonominin zayıf büyüme-yüksek enflasyon sorunuyla mücadelesine devam etmek durumunda olduğunu vurguladı. Bahçivan, uluslararası kuruluşların, zayıf büyümenin sadece birkaç yılla sınırlı kalmayıp, daha uzun soluklu olabileceği yönünde uyarılar yaptığını da hatırlatarak, şöyle devam etti:

DOSYA

RAMAZAN KAYA
TGSD Başkanı

görülmektedir. Hükümetin, Orta Vadeli Plana sadık kalacağını düşünmemize rağmen, mart seçimlerine kadar ilimli politikalar izlemesini , seçimlerden sonra ise daha sılı politikalar uygulamasını bekliyoruz. 2023 Mayıs ayında, 699 olan (CDS) kredi risk primi, Kasım ayında ki 364,64 baz puanla Mart 2021'den bu yana en düşük seviyesine indi. Fiyat istikrarını sağlamaya yönelik atılan adımların, CDS primini olumlu etkilediği görülmektedir. Açıklanan politikaları uygulama

sürecinde aksama olmadığı takdirde, 2024 yılındaki % 33 enflasyon hedefine ulaşılacağını düşünüyorum. Bu sebeple de, perakendecilerimiz, pandemi ve yüksek enflasyon dönemlerinde yaşadıkları yüksek satışları ve fiyat geçişleri sebebiyle , stoktan kazandıklarını, 2024 yılında kazanamayacaklardır. Biz işletme olarak 2024 yılı stratejilerimizi bu gerçekliğe göre yapmaya çalışıyoruz. Karlılığımızdan taviz vermeden, hacimsel olarak satışlarımızı ve pazar payımızı artırmayı hedefliyoruz. Müşterilerimizi daha iyi tanımayı hedeflediğimiz sadakat programımızı daha etkin kullanmayı hedefliyoruz. Fiyat odaklı ilişkilerden daha çok, tüketicilerimizin aile bütçelerine katkıda bulunacak kampanyalar yapmayı planlıyoruz. Müşterilerimizle karşılıklı sadakatle, uzun süreli ilişkiler kurabilmeyi hedefliyoruz. Çalışanlarımızın gelişimlerine ve mutluluğuna daha fazla yatırım yapmayı, hem ekonomik hem de mesleki gelişimlerini artırmayı planlıyoruz. Dünyada gıda ürünleri fiyatları düşerken, maalesef tarım ülkesi olan ülkemizde, dünyadaki en yüksek gıda enflasyonunu görmekteyiz. Tabii ki bu duruma sebebiyet veren en önemli unsur, tarımsal ürünlerin üretiminde kullanılan mazot, gübre ve ilaç gibi ithalata dayalı girdilerdeki, hem dolar bazlı hem de kur kaynaklı artışlar, gıda ürünlerindeki yüksek fiyat artışlarına sebebiyet vermektedir. Daha pahalı üretim, daha pahalı tüketim anlamına gelmektedir. Elbette, fiyat artışlarına etki eden, bir diğer unsurdaki iklim değişikliği ve mevsimsel koşulların arz miktarını etkilemesidir. Fire ve diğer kayıpların nihai fiyatlara negatif etkisini de söylemeden geçmeyelim. Peki Türkiye'de fiyat artışlarından minimum seviyede etkilenmek için neler yapılabilir? Üretilecek tüm ürünlerin haritasının çıkarılması ve ihtiyaca göre üretim planlaması yapılmalıdır. Bir yıl pahalı olan bir ürün diğer yıl para etmemektedir. Çiftçilerimiz katma değerli ürün üretimi konusunda bilinçlendirilmeli ve rehberlik yapılmalıdır. Sözleşmeli tarım, daha etkin olarak yapılmalı ve üretici ile sanayici arasında işbirliği geliştirilmeli ve güven tesis edilmelidir. Çiftçilerimizin planlı ve daha çok üretmesi teşvik edilmelidir. Üretim maliyetlerini düşürmek için,

çiftçilerimize kullandıkları girdilere düşük maliyetle ulaşabilme imkanı ve ya üreticileri ürünlere alım garantisi verilmelidir. Türkiye'nin 2 milyonluk çiftçi nüfusunun yaklaşık yarısı, 2 hektar ya da daha küçük arazileri işleyen aile çiftliklerinden oluşuyor. Bu durum küçük üreticilerin alım gücünü olumsuz etkiliyor, satarken de araçlara mahkum oluyor, ürünlerini değerinde satamamasına ama piyasada ürünlerin fiyatlarının yükselmesine sebep oluyor. Kooperatifler çiftçilerin daha büyük alımlar yaparak fiyatları düşürürken, aracı tüccarların aradan çekilmesini sağlayarak ve katma değerli ürünler üreterek karlarını artırmalarını sağlayabiliyor. Türkiye'de orta ve uzun vadeli bir üretim planı ortaya konmadığı sürece, maalesef gıda enflasyonunun yükselmeye devam edeceği öngörüyoruz."

TGSD: Tekstil ürünlerinde talepsizlik dönemi yaşanıyor

Türkiye Giyim Sanayicileri Derneği (TGSD) Başkanı **Ramazan Kaya**, Ekim ayında yaşanan zamların yazdan kışa geçişin etkisiyle ürünlerin ve etiket fiyatlarının değişimine bağlı olarak gerçekleştiğini söyledi. Kaya, "Ekim ayına mevsimlerin değişmesi nedeniyle yeni ürünlerle ve yeni etiketlerle girdik. Enflasyonun yüksek çıkmasının nedeni mevsimsel geçiş oldu" dedi. Hem tekstil, hem hazır giyim hem perakende ciddi bir kırsızlık olduğunu belirten Kaya, etiket fiyatlarındaki artışların nedenini ham madde ve kurdaki artışlar olarak açıkladı. Talepsizlik üzerine kurulu bir dönemde olduklarını belirten Kaya, bu sezon için talepteki düşüş nedeniyle ekstra bir fiyat artışına gidemeyeceklerini söyledikten sonra şu bilgileri verdi: "Talepsizlik ciddi şekilde devam ediyor. Hem turist talepleri hem yerel talepler düştü. Turist harcamalarında yüzde 30-40'a varan düşüşler var. Bu sene içinde daha farklı bir fiyat artışı görme şansımız yok çünkü bunu kaldırabilecek bir güç yok." Ötümündeki yıl, yeni asgari ücret ve yeni maliyetlerle beraber daha farklı fiyat etiketleriyle karşı karşıya kalılabileceğini söyleyen Kaya, "Bu sene zaten olan oldu. Her türlü fiyat artışını ve maliyet artışını yaşıyoruz" dedi.

'Finansal istikrar sağlanmadan ekonomi düzelmez'

ISO Başkanı Bahçivan, Merkez Bankası Başkanı Erkan'ın katılımıyla İstanbul'da düzenlenen **ISO Meslek Komiteleri Ortak Toplantısı**'nda yaptığı konuşmada, **sanayicinin** de en önemli güvencesinin finansal istikrar olduğunun altını çizerek, "Finansal istikrara en temel unsur ve 'sermaye' olarak bakıyoruz. Finansal istikrarın kaybolması önce fiyat istikrarsızlığına, ardından da yüksek enflasyona yol açtığını izliyoruz" dedi

RECEP BAHAR / İSTANBUL

İstanbul Sanayi Odası (ISO) Başkanı Erdal Bahçivan, Merkez Bankası Başkanı Hafize Gaye Erkan'ın katılımıyla İstanbul'da düzenlenen **ISO Meslek Komiteleri Ortak Toplantısı**'nda yaptığı konuşmada, son yıllarda Türkiye'de rasyonel ekonomi politikalarından uzaklaşmış olmanın ortaya çıkardığı ciddi sorunlar ve tahribatların üretim hayatını ve **sanayicileri** çok olumsuz etkilediğini söyledi. Geçmiş dönemlerden sarkan olumsuzlukların iş hayatında hala bazı açılardan varlığını koruduğuna işaret eden Bahçivan, şunları söyledi: "Geçtiğimiz Haziran ayının başından itibaren görülmeye başlayan yeni ekonomi yönetimi, özellikle reel ekonominin temsilcileriyle yoğun istişarelerde bulunarak ekonomide yeni bir dengeleme gayreti içinde bulunuyor. Özellikle yıllardan beri savunduğumuz ve bundan sonra da savunacağımız; Türkiye ekonomisi için olduğu kadar, **sanayimiz** ve **sanayicimizin** de en önemli güvencesinin finansal istikrar olduğunun altını bir kez daha çizmek istiyoruz. Çünkü biz finansal istikrara; üreticinin, **sanayicinin** ve iş insanının planlı, programlı, uzun vadeli bir ekonomik iklimde çalışabilmesi için elinde olması gereken en temel unsur ve 'sermaye' olarak bakıyoruz."

Yüksek enflasyonun bedeli ağır

Yüksek enflasyonun yeniden gündeme gelmesinin bedelini tüm toplum kadar **sanayicilerin** fazlasıyla ödediğine işaret eden Bahçivan, şöyle devam etti: "Finansal istikrarın kaybolduğu ortamların önce fiyat istikrarsızlığına, ardından da yüksek enflasyon döngüsüne yol açtığını izliyoruz. Bu tür dönemlerde belki kısa vadede küçük avantajlar elde edilse dahi, uzun vadede çok ciddi bedeller ödediğimiz gerçeğini kabul etmek durumundayız.

Kabul etmeliyiz ki; Türkiye Cumhuriyeti'nin en kıymetli markası Türk Lirası'dır. Bu markayı başta altında im-

'Bizimle olsanız kolay yaparız olmazsanız maliyetli olsa yapacağız'

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) Başkanı Hafize Gaye Erkan da konuşmasında enflasyonun ana eğiliminde de bir gerileme başladığını belirterek, "Kasım ayı öncü göstergeleri aylık enflasyondaki gerilemenin devam edeceğine işaret etmekte" dedi. "Özellikle büyükşehirlerde, kiralık ev ilanlarındaki fiyat artışlarında belirgin yavaşlama sinyalleri alıyoruz" diyen Erkan, şunları söyledi: "Otomobil, beyaz eşya ve mobilya gibi para politikasından daha çok etkilenen ürün gruplarında fiyat artış hızı azalmakla kalmadı, uzun bir süreden sonra ilk kez indirimler görülmeye başladı. Türk Lirasına geçiş zamanının geldiğini savunan Erkan, "Önümüzdeki dönemde de rezervlerimizdeki artış kalıcı kılarak Türk lirası varlıklarına olan dış talebin gelişimini ülkemiz için en iyi şart-

zasi bulunan Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankamız olmak üzere hepimizin gözü gibi koruması gerektiği konusunda kimsenin kuşkusuna olmamalıdır. İşte tam da bu noktada; Merkez Bankamızın bu sorumluluğunu yerine ge-

tirebilmesinin yolunun; az önce ifade ettiğim gibi bamsız ve uzun vadeli ilkesel duruştan geçtiğini özellikle

larda tesis eden bir anlayışla destekleyeceğiz" ifadelerini kullandı. "Yatırım ve ihracat kredileri, Temmuz-Eylül döneminde toparlanarak 6 katın üzerinde bir artış göstermiştir" diyen Erkan, tüm kararları toplumun refahı için aldıklarını savundu. **Sanayicilere** 'birlikte hareket etme' çağrısında bulunan Erkan, şöyle konuştu: "Biz üzerimize düşeni yaptığımızda ve sizler de yaptıklarınız üzerinden bizi değerlendirip bu patikaya olan inancınızı pekiştirdiğinizde, enflasyonu bu patika üzerinde oturtup dezenflasyonu minimum maliyetle gerçekleştirmemiz mümkün olabilecektir. Biz üzerimize düşeni yaparken şu ya da bu sebeple 'algi, kabul, itibar' üçlüsü devreye girmiyorsa, enflasyonu daha yüksek bir maliyetle de olsa bu patikaya oturtmaya azimli ve kararlıyız."

vurgulamak istiyorum."

Finansal istikrarın ön şartı güven

Türkiye'nin uzun vadeli perspektiflere, planlamalara ve projelere ihtiyacı olduğunu hatırlatan Bahçivan, bunu

şöyle gerekçelendirdi: "Çünkü Türkiye kısa vadeli gelirler nedeniyle maalesef geçmiş dönemlerde çok bedeller ödemiştir. Finansal istikrarı sağlamaya dönük adımların yanında güven geliyor. Merkez Bankası'nın şu anda uygulamakta olduğu politikaların oluşturduğu güven ve itibar öncelikle Türkiye'nin kredibilitesine doğru yansımaya başlamıştır. CDS'lerin 500'lerden, önce 400'lere, şimdi 330'lu rakamlara geliyor olması Türkiye'ye dönük bu güvenin, bu itibarın dış çevrelerde de yeniden kazanıldığını bir göstergesidir. Yeri gelmişken döviz kurlarındaki gelişmelerde kısaca değinmek istiyorum. Bizim **sanayiciler** olarak döviz kuru konusundaki duruşumuz nettir. Biz TL'nin değerinin düşmesine dönük ve yüksek volatilité (oynaklık) konusunda hassasız. Fakat bazen TL'yi gereğinden fazla değerli kılan Merkez Bankası politikalarının da Türk reel sektörünün rekabet gücünü nasıl azalttığını yakından biliyoruz. Kısacası biz TL'nin gereğinden fazla değerli kılınmasına da, TL'nin değerinin gereğinden fazla düşürülmesine de karşıyız. Umuyoruz ki önümüzdeki dönemde fon girişlerinde hız artacak. Böylece bu süreç Merkez Bankamızın rezerv artış politikasıyla da desteklenerek, kurlardaki aşırı volatilitenin önüne geçilecek desteklerin oluşmasına kaynak sağlayacaktır.

Cari açık ılımlı bir iyileşme içerisinde olmakla birlikte bunda daha çok enerji ve kısmen de altın ticaret açığındaki düşüş etkili. Başta otomobil olmak üzere, tüketim kaynaklı ithalat talebi halen güçlü. Para politikasının artan etkileriyle burada da düzeninin başlayacağını umut ediyoruz. Dış finansman, zayıf noktamız olmayı sürdürüyor. Yurt içi bankaların son dönemde yurt dışı piyasalarda artan borçlanmaları güven kanalıyla iyileşmekte olduğuna ilişkin olumlu bir işaret."

'Enflasyonun ana eğiliminde de bir gerileme başladı'

İSTANBUL - Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) Başkanı Hafize Gaye Erkan, **İstanbul Sanayi Odası (İSO)** Meslek Kurumları Ortak Toplantısı'nda, meslek kurumlarının sivil toplumun en önemli örgütlü yapıları olarak aynı zamanda kamusal ahlak de taşıdığı ve bu açıdan perspektiflerinin **sanayicilerle** paylaşılmasına büyük önem verdiklerini dile getirdi. Fiyat ve finansal istikrarın sağlanmasının nihai çıktısının, yüksek, verimlilik artışlarından faydalanan, sürdürülebilir ve oynaklığı düşük bir büyüme olduğunun aşkar olduğunu belirten Erkan, "Enflasyonun yüksek ve oynak olduğu durumlarda, amaç, doğru politika tasarımlarıyla kararlı bir şekilde dezenflasyon sürecini devam ettirmek ve sürdürülebilir büyüme için gerekli olan büyüme kompozisyonuna ulaşmak olmalıdır" ifadelerini kullandı.

Sürdürülebilir ve kaliteli bir büyümenin önündeki en büyük riskin varlık fiyatlarındaki oynaklık olduğunu kaydeden Erkan, "Varlık fiyatlarındaki oynaklığın da yüksek ve oynaklığı artmış enflasyondan kaynaklanıyor olması, enflasyon ile mücadeleyi her zamankinden daha elzem hale getirmiş bulunmaktadır. Bu konuda tüm paydaşlarda ve karar alıcılarda aynı algının oluşması ve mücadeleye dair olan kararlılık, enflasyonla mücadelede başarının ön koşuludur. Önceliğin dezenflasyon olması son derece önemlidir ve mücadelenin olmazsa olmaz ilk koşulu, bu ortak algı ve farkındalıktır" dedi.

Erkan, enflasyonla mücadelenin ikinci olmazsa olmaz koşulunun, doğru dezenflasyon politikalarının devreye sokulması halinde öngörülebilir enflasyon patikasının toplum geneli ve özellikle fiyat koyucular tarafından kabul ve itibar görmesi olduğuna dikkati çekerek, "Mevcut şartlar altında devrede olması beklenen cari yıl ve gelecek 3 yılın enflasyon öngörülürü, fiyat koyucuların fiyatlama ve bütçeleme süreçlerine temel teşkil ettiği oranda bu değerlerin yakalanması mümkün olan en düşük maliyet ile sağlanabilecektir. Bu patika gösterge olarak kabul görmediği oranda dezenflasyonun maliyeti artacak ancak bu durumda da patika üzerinde/yakınında enflasyon gerçekleşmesi amacından taviz verilmeyecektir. TCMB'nin hedeflerine varma konusundaki kararlılığına olan güvenin yüksekliği, bu patikaya oturmamızı kolaylaştıracak ve dezenflasyonun toplumsal refah maliyetini çok düşük düzeylere çekebilecektir" diye konuştu.

Ortalama yüksek, sürdürülebilir ve oynaklığı düşük milli gelir büyümesinin olmazsa olmaz koşulu olan düşük enflasyonun, tek başına fiyat istikrarından çok daha geniş anlamda bir istikrara tekabül eder hale geldiğini dile getiren Erkan, Türkiye'nin artık bu istikrardan taviz verme lüksünün kalmadığını vurguladı. Enflasyondaki yükselişten sonra, politika kararları etkilerinin devreye girmeye başlamasıyla beklentilerde ve beklenti dağılımında iyileşme işaretlerinin belirmeye başladığını anımsatan Erkan, "Gelecekte enflasyonun ne olacağına dair beklentilerdeki düzelme, fiyat oluşumuna da yansımaktadır. Nitekim, fiyatlama davranışlarında da olumlu bazı gelişmeler yaşanıyor. Otomobil, beyaz eşya ve mobilya gibi para politikasından daha çok etkilenen ürün gruplarında fiyat artış hızı azalmakla kalmadı, uzun bir süreden sonra ilk kez indirimler görülmeye başladı. Firmaların talepteki aşırılığın geri çekildiğini göreberek fiyat indirimlerine başlamaları, hem tüketiciler için hem de rekabet ortamı için oldukça sevindiricidir. Attığımız adımlarla birlikte özellikle büyükşehirlerde, kiralık ev ilanlarındaki fiyat artışlarında belirgin yavaşlama sinyalleri alıyoruz. Parasal artırım sürdüğü bu gözlemler daha da yaygınlık gösterecektir. Özetlediğim bu görüntüm altında, enflasyonun ana eğiliminde de bir gerileme başladı. Kasım ayı öncü göstergeleri de aylık enflasyondaki gerilemenin devam edeceğine işaret etmektedir" dedi.

Enflasyon Raporu'nda da belirtildiği gibi yıllık enflasyonun mayısta baz etkisiyle tepe noktasına ulaştıktan sonra 2024'in ikinci yarısında gerileyeceğini bildiren Erkan, baz etkilerinin ötesinde, enflasyondaki düşüş sürecinin birçok kanalla kendini gösterdiğini ve bu süreç boyunca iki önemli gelişmenin yaygınlık kazanacağını söyledi. (AA)

MERKEZ BANKASI BAŞKANI ISO'DA SANAYİCİLERE SESLENDİ

TL'ye geçiş zamanı geldi

Türk lirası mevduatlardaki artışa dikkat çeken Başkan Hafize Gaye Erkan, 'Türk lirasına geçiş zamanının geldiğine uluslararası yatırımcıların da inanmaya başladığını rapor, beklenti, ilgi ve girişler üzerinden izlemekteyiz.' ifadelerini kullandı. Dezenflasyon sürecine reel sektörden destek istedi

RECEP ERÇİN

ISTANBUL Sanayi Odası (ISO) Merkez Bankası Başkanı Hafize Gaye Erkan'ı ağırladı. Burada konuşan Başkan Erkan, "Türk lirasına geçiş zamanının geldiğine inanıyoruz. Bunun en doğrudan yansımalarını mevduat gelişmelerinde görüyoruz." mesajı verdi. "Türk lirasına geçiş zamanının geldiğine uluslararası yatırımcıların da inanmaya başladığını rapor, beklenti, ilgi ve girişler üzerinden izlemekteyiz." diyen Erkan ayrıca, "Türk lirası tasarruf araçlarına ve özellikle vadeli mevduata olan talep artmıştır. 17 Kasım itibarıyla, 12 hafta içerisinde, Türk lirası mevduat 1.7 trilyon Türk lirası artarken, kur korumalı mevduat 601 milyar Türk lirası ve döviz cinsi mevduat da yaklaşık 3 milyar ABD doları gerilemiştir. Türk lirasına geçiş kuvvetlendiren sadeleştirme adımlarımız, milli paramız ile tasarrufu özendirecek para politikamızın etkinliğini artırmaktadır. Türk lirası mevduat güçlenirken ve kur korumalı ile döviz cinsi mevduat gerilerken, rezervlerimiz de çok güçlü bir artış eğilimindedir. 17 Kasım itibarıyla, brüt uluslararası rezervler, mayıs sonuna kıyasla 36 milyar dolar artış göstererek 134 milyar doların üzerine çıkmıştır. Bu aynı zamanda son 9 yılın da en yüksek seviyesidir. Yakın dönemde rezervlerde gözlenen artışta Körfez Ülkeleri'nin yanı sıra batılı fon girişlerinin de etkisi görülmüştür." bilgilerini **sanayicilere** aktardı.

ALGI, KABUL VE İTİBAR MESAJI

Dezenflasyon süreci ve finansal istikrar konusunda reel sektörden destek talep eden Merkez Bankası Başkanı Erkan, "Enflasyonla mücadelede ikinci olmazsa olmaz koşul olarak size aktardığımız enflasyon patikamıza dair 'algı, kabul ve itibar' üçlüsü, enflasyonun bu patikaya oturabilmesi için çok önemli bir araç ve kolaylaştırıcı faktördür." dedi. Başkan Erkan bundan sonra, "Şu noktayı sizlerle bütün açıklığıyla paylaşma ihtiyacı ve sorumluluğu hissediyorum: biz üzerimize düşeni yaptığımız ve yaptıklarımız üzerinden bizi değerlendiren bu patikaya olan inancınızı pekiştirirseniz, enflasyonu bu patika üzerinde oturtup dezenflasyonu minimum maliyetle ger-

çekleştirmemiz mümkün olabilecektir. Biz üzerimize düşeni yaparken şu ya da bu sebeple "algı, kabul, itibar" üçlüsü devreye giriyorsa, enflasyonu daha yüksek bir maliyetle de olsa bu patikaya oturtmaya azimli ve kararlıyız." ifadelerini kullandı.

SIKLIK DÜZEYİNE YAKLAŞILDI

Dezenflasyonun tesisi için gerekli parasal sıkılık düzeyine önemli ölçüde yaklaşıldığını kaydeden Erkan, "Bu çerçevede, parasal sıkılaştırma hızı yavaşlatacağımızı ve sıkılaştırma adımlarının kısa bir zaman diliminde tamamlanacağını öngörüyoruz. Fiyat istikrarının kalıcı tesisi için gerekli parasal sıkılığı ise gerektiği müddetçe sürdüreceğiz." diye konuştu. Erkan, "Parasal sıkılaştırmada belirli bir noktaya ulaştığımız ve politika adımlarımızın birikimli etkilerini gözlemleyeceğimiz bir döneme giriyoruz. Bu aşamada, meslek kuruluşlarına, sivil toplumun tüm kesimlerine ve özellikle de **sanayicimize** çok önemli bir rol düşmektedir." ifadelerini kullandı.

"Enflasyonun yüksek büyümenin maliyeti olduğu konusundaki yanlış algı, özellikle belli enflasyon eşik düzeyleri üzerinde büyümenin sürdürülebilirliğine çok ciddi engel teşkil etmektedir. Dolayısıyla, fiyat istikrarı ve bununla pekişecek olan finansal istikrar, sürdürülebilir büyümenin olmazsa olmazdır." notunu düşen Erkan, sözlerini şöyle sürdürdü: "Ortalama yüksek, sürdürülebilir, ve oynaklığı düşük milli gelir büyümesinin olmazsa olmaz koşulu olan düşük enflasyon, tek başına fiyat istikrarından çok daha geniş anlamda bir istikrara tekabül eder hale gelmiştir ve ülkemizin artık bu istikrardan taviz verme lüksü kalmamıştır."

ISO, Kalkınma Bankası'nın güçlendirilmesini istedi

ISO Meslek Komiteleri Ortak Toplantısı'nda konuşan ISO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, "Ülke olarak uzun vadeli planlamalara ve projelere ihtiyacımız olduğu gerçeğini unutmamalıyız. Ekonomide oluşmuş olan tüm sorunların farkındayız. Sabra ihtiyacımız var. Ama bu sabır sürecinde geleceği de kaçırmamalıyız. En önemli sınav ülkemiz ekonomisine güvenilmesini ve finansal istikrarı sağlamaktır." ifadelerini kullandı.

"Finansal istikrarın kaybolduğu ortamların önce fiyat istikrarsızlığına, ardından da yüksek enflasyon döngüsüne yol açtığını izliyoruz. Bu tür dönemlerde belki kısa vadede küçük avantajlar elde edile dahi, uzun vadede çok ciddi bedeller ödediğimiz gerçeğini kabul etme durumundayız." diyen Bahçivan, "Finansal istikrarı sağlamaya dönük adımların başında güven geliyor." mesajı verdi.

BAHÇIVAN'DAN, ERKAN'A TEŞEKKÜR

"Sınavın şu ana kadar başarılı bir şekilde geçilmesinde Hükümetimizle birlikte en önemli paya sahip olan Merkez Bankamızın Başkanı Sayın Hafize Gaye Erkan'ı ve ekibini tebrik ettiğimi burada özellikle ifade etmek istiyorum." ifadelerini kullanan Bahçivan, şu talepleri dile getirdi:

"*Eximbank'ın kaslarının çok daha güçlendirilmesi gerekiyor. Bunun da ancak ve ancak başta sermaye yapısının güçlendirilmesi ol-

mak üzere **sanayicimizin** yanında olacak imkânlarının artırılmasıyla mümkün olabileceğini ifade etmek istiyorum."

"*Yine ihracatçı **sanayimizin** desteklenmesi açısından İhracat Geliştirme Fonu da (IGEF) önemli bir metottur. Ama bunun yanında Eximbank'ın teminata dayalı bankacılık anlayışının en azından past performans kriterleri değerlendirilerek yumuşatılması gerekmektedir. Bunun önünde oluşabilecek olan farklı engellerin kaldırılması konusunda Merkez Bankamızın da ekonomi yönetimimizle birlikte destekleyici kurum olmasını bekliyoruz."

"*Bizi bekleyen güçlü **sanayi** yatırımlarının finansmanı açısından doğru modellemede Kalkınma Bankası'nın önemli bir aktör olabileceği imkânlarla, finansal alt yapıya kavuşturulmasını istiyoruz."

"*Biz TL'nin değerinin düşmesine dönük ve yüksek volatilité konusunda hassasız. Fakat bazen TL'yi gereğinden fazla değerli kılan merkez bankası politikalarının da Türk reel sektörünün rekabet gücünü nasıl azalttığını yakından biliyoruz. Kısacası biz TL'nin gereğinden fazla değerli kılınmasında da, TL'nin değerinin gereğinden fazla düşürülmesine de karşıyız."

Öte yandan **ISO** Meclis Başkanı **Ender Yılmaz** toplantıda, "Öngörülebilir para politikası talep etti." mesajı verdi. Konuşmalar sonrası Başkan Erkan, ISO Meslek Komitelerinin sorunlarını dinledi ve soruları yanıtladı.